

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

**STRATEGIA
INOVATIONALĂ**

**SI CRESTEREA
EFICIENTEI**

VIZITA DE LUCRU A TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU ÎN UNITĂȚI ECONOMICE ȘI DE CERCETARE DIN CAPITALĂ

Rodnic dialog la întreprinderea „Republica”

ÎN PREZENȚA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU
ȘI A TOVARĂȘEI ELENA CEAUȘESCU

UNIVERSITATEA "1 DECEMBRIE" BUCUREȘTI
SALA DE LECTURĂ

MAREA ADUNARE POPULARĂ CONSACRATĂ ZILEI DE 1 MAI

Partidul revoluționar al clasei muncitoare, centrul vital al societății noastre socialiste

CAPACITATEA Partidului Comunist Român de a-și asuma conducerea întregului popor în lupta de eliberare națională și socială, în făurirea socialismului, în asigurarea independenței și suveranității României, a fost demonstrată elocvent în întreaga perioadă care s-a scurs de la înființarea sa la 8 mai 1921. Această capacitate a fost evidențiată în mod deosebit de rolul hotărâtor pe care partidul comunist l-a jucat în organizarea și asigurarea victoriei revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă din august 1944, care a deschis în istoria poporului nostru era dezvoltării pe calea socialistă. Tocmai succesele istorice pe care le-am dobândit pe acest drum au consacrat pe deplin calitatea sa de forță politică conducătoare, de centru vital al națiunii, strălucita sa capacitate de a elabora o politică profund științifică de dezvoltare dinamică a țării, vocația de un înalt umanism revoluționar al acestei politici, faptul că partidul este purtătorul celor mai înalte idealuri patriotice și internaționaliste ale poporului nostru. Un moment cu adevărat istoric în viața partidului și a poporului nostru îl constituie Congresul al IX-lea al partidului care a adus un puternic suflu înnoitor în întreaga noastră societate, a deschis cea mai rodnică perioadă a construcției socialiste în patria noastră, bazată pe o strategie revoluționară, științifică, de dezvoltare și modernizare a economiei noastre, de înnoire socială, de afirmare și de adâncire a democrației socialiste, elaborată cu contribuția decisivă a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

În concepția acestei strategii, deplin adecvată realităților noastre, partidul este considerat nu ca o forță din afara societății, suprapus acesteia, ci ca o emanație directă a sa, nu ca o entitate eternă, perfectă prin definiție, ci ca un organism viu, care se perfecționează continuu, pe măsura creșterii proprii sale experiențe, a capacității sale politice, organizatorice și ideologice.

Stăruind tocmai în cîmpul acestei problematice, concepția secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, se întemeiază pe constatarea că experiența și activitatea partidului comunist s-au dezvoltat puternic în ultimele decenii, cunoscînd un real proces de îmbogățire și diversificare. În consecință, aprecierea de partid revoluționar se justifică în zilele noastre nu atât prin denumirile și momentele istorice ce le evocă originile sale, ci mai ales prin conținutul activității desfășurate neîntrerupt spre aplicarea creatoare a teoriei socialismului științific la realitățile concrete și particularitățile istorice ale fiecărui popor. Pornind de aici, gîndirea secretarului general articulează conceptul de activitate revoluționară pe terenul unității vieții materiale cu cea spirituală, pe rolul fundamental al practicii sociale și importanța bazei sale economice, pe care se întemeiază întreaga existență a societății și a partidului însuși. „Am căutat de la început — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — să subliniez unitatea între baza materială, între activitatea de dezvoltare a forțelor de producție și activitatea științifică, teoretică, ideologică. Numai privind într-o deplină unitate toate laturile activității materiale și spirituale a poporului și partidului nostru vom acționa ca revoluționari, ca adevărați comunisti, vom asigura soluționarea în bune condiții a tuturor problemelor care privesc mersul nostru neabătut înainte spre visul de aur, spre comunism”. (Expunere la plenara lărgită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, 1—2 iunie 1982, Ed. politică, București, 1982, p. 88).

În această perspectivă, dialectica activității economice revoluționare se dezvoltă pe trei coordonate de bază, ca rezultat al exigențelor fundamentale ale făuririi noii societăți. Ele sînt determinate de faptul că socialismul și-a propus să dezvolte caracterul social al muncii — după cum sublinia secretarul general al partidului, să intensifice și să perfecționeze munca socială și diviziunea muncii în societate, lichidînd proprietatea particulară capitalistă și transformînd-o în proprietate socialistă asupra mijloacelor de producție, lichidînd repartitia inechitabilă și înlocuind-o cu principiul repartitiei în raport cu munca și contribuția fiecăruia la dezvoltarea generală a societății, după principiul „nici muncă fără piine, nici piine fără muncă”. Numai pe o asemenea bază economică socialismul se

poate construi ca operă conștientă a maselor populare, ca produsul inițiativei lor istorice.

O primă dimensiune a activității revoluționare contemporane este dată, în consecință, de cerințele unei înalte conștientizări a legităților, caracteristicilor și contradicțiilor dezvoltării economice a socialismului, pe baza celor mai noi cuceriri științifice și a unei experiențe cit mai cuprinzătoare, care să permită elaborarea unei doctrine economice adecvate soluționării cu succes și în mod eficient a numeroaselor probleme ridicate de fiecare stadiu al edificării noii societăți. Conform gîndirii secretarului general această doctrină pleacă de la sublinierea necesității dezvoltării impetuoase a forțelor de producție ca factorul esențial al victoriei socialismului, al progresului multilateral și bunăstării întregului popor. „Dezvoltarea puternică a industriei socialiste, amplasarea forțelor de producție și progresul industriei în toate județele — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — au constituit și constituie factorul esențial al victoriei socialismului, al trecerii la făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintarea spre comunism”. (Expunere la plenara lărgită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, 1—2 iunie 1982, Ed. politică, București, p. 20). Ca atare, afirmarea puternică a industriei condiționează în mod hotărâtor și dezvoltarea agriculturii și a celorlalte sectoare de producție materială.

Caracterul revoluționar al doctrinei economice a secretarului general al partidului se exprimă și în conceperea bazel tehnico-materiale ca produs al muncii întregului popor, al ridicării calitative și valorificării superioare a eforturilor materiale și spirituale ale maselor populare. În același timp, uriașul efort de creștere și dezvoltare a producției materiale, chezașia cea mai sigură a independenței și suveranității țării, se reflectă direct și este, de altfel, singura cale de creștere a nivelului de trai al populației, a gradului de civilizație al poporului nostru. „Viața demonstrează cu putere — arată tovarășul Nicolae Ceaușescu — că numai dezvoltarea forțelor de producție asigură condițiile necesare pentru ridicarea nivelului de viață al poporului, pentru progresul științei, învățămîntului, culturii, pentru un grad superior de civilizație al întregii societăți, că numai pe această bază se asigură întărirea forței materiale și spirituale a patriei, independența și suveranitatea ei”. (Expunere prezentată la plenara lărgită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, 1—2 iunie 1982, Ed. politică, București, 1982, p. 22).

Importante contribuții aduce gîndirea economică a secretarului general la delimitarea etapelor și stadiilor procesului edificării noii orînduirii, la stabilirea criteriilor științifice, a obiectivelor și strategiilor pe care acestea le implică pentru asigurarea dezvoltării economico-sociale. Se arată astfel că deși România continuă să fie încă o țară socialistă în curs de dezvoltare, ea a depășit în multe domenii caracteristicile acestor societăți printr-o dezvoltare multilaterală economică, științifică, culturală și în privința nivelului general de trai. De aceea, partidul nostru a fixat ca obiectiv fundamental al actualei etape realizarea unei noi calități a muncii și vieții, prin întărirea și modernizarea bazel tehnico-materiale, creșterea continuă a eficienței economice, creșterea mai pronunțată a productivității muncii și valorificarea maximă a produselor românești pe piața mondială, sarcini dintre cele mai complexe ale construcției socialiste desfășurate pînă în prezent. Dînd expresie acestor realități și imperative, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia că lupta revoluționară nu s-a încheiat odată cu răsturnarea claselor asupritoare și cucerirea puterii, aceasta fiind numai o etapă a luptei revoluționare, și că etapele care au urmat nu au fost mai ușoare, ci dimpotrivă, unele au fost chiar mai grele decît lupta pentru cucerirea puterii, pentru că au cerut o înaltă pregătire, înfăptuirea unor mari transformări revoluționare în întreaga societate.

Un loc de seamă ocupă în preocupările teoretice ale partidului nostru, ca centru vital al națiunii, ale secretarului său general, concepția privitoare la contradicțiile ce se manifestă în societatea socialistă, necesitatea cunoașterii și soluționării lor operative în fiecare etapă a dezvoltării sociale. „Legile

sociale ca și legile naturii — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — cer să se asigure funcționarea în cele mai bune condiții a tuturor sectoarelor sociale, a întregii activități, pentru a asigura evitarea apariției de contradicții, de greutăți care pot să creeze obstacole în bunul mers al societății. Trebuie să avem permanent în vedere că și în societatea socialistă contradicțiile nu dispar de la sine, se dezvoltă și pot să capete forme foarte grave. Trebuie deci să studiem temeinic dezvoltarea socială, să înțelegem legile obiective, să sesizăm la timp contradicțiile și să acționăm în mod organizat, conștient, pentru soluționarea lor. (Cuvîntare la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative, 2—3 august 1983, p. 16).

Pentru etapa pe care o parcurgem documentele partidului nostru insistă asupra necesității luării tuturor măsurilor pentru consolidarea marilor realizări de pînă acum, asigurarea unui nou echilibru și dezvoltare armonioasă a tuturor sectoarelor de activitate, pentru înlăturarea unor contradicții și dereglări ce s-au produs în perioada înaintării pe un front larg al transformărilor socialiste. Este sesizată în primul rînd o anumită contradicție între dezvoltarea puternică a forțelor de producție și dezvoltarea relațiilor sociale și de producție, acestea manifestînd o anumită tendință de rămînere în urmă. Totodată s-a creat o anumită disproporție între unele sectoare ale economiei naționale, determinînd apariția unor contradicții, decurgînd din disproporția între industria prelucrătoare și baza energetică și de materii prime, între dezvoltarea puternică a industriei și dezvoltarea mai înceată a agriculturii, între cerințele de consum și nivelul producției bunurilor de consum. În consecință — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — „lichidarea contradicțiilor, stabilirea unei concordanțe cît mai depline și dezvoltarea armonioasă a societății constituie o necesitate obiectivă pentru îndeplinirea Programului partidului. În ridicarea patriei pe noi culmi de progres și civilizație, în creșterea bunăstării generale materiale și spirituale a poporului, în întărirea suveranității și independenței României”. (Raport la Conferința Națională a P.C.R., decembrie 1982, Ed. politică, București, 1982, p. 40).

În concepția partidului nostru, a secretarului său general, elaborarea doctrinei dezvoltării economico-sociale trebuie să se întemeieze pe cunoașterea științifică a realităților. În această viziune, elaborarea planurilor și programelor de dezvoltare economico-socială presupune o permanentă reevaluare a datelor obiective și îmbogățire a teoriei socialismului științific spre a fi în măsură să dezvăluie legile transformării sociale, ale progresului și să înarmeze partidul și poporul cu strategia și tactica activității revoluționare, în fiecare etapă a construcției socialiste. În acest domeniu este de subliniat înalta contribuție a tovarășului Nicolae Ceaușescu la elaborarea programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și de înaintare a României spre comunism.

Beneficiind de îndrumarea și contribuția nemijlocită a secretarului său general, congresele și conferințele partidului nostru elaborează cele mai importante documente programatice și planuri ale dezvoltării economico-sociale ale patriei noastre. Astfel, cel de-al XII-lea Congres al P.C.R. a inițiat odată cu planul dezvoltării pe 1981—1985 și cadrul îndeplinirii unei restructurări calitative a industriei, al creșterii prioritare a ramurilor de prelucrare avansată precum și o serie de programe-directive, de exemplu în domeniul energetic, de cercetare științifică și tehnologică de perspectivă pînă în anul 2000, și a formulat cerințele îndeplinirii unei noi revoluții agrare, care să modernizeze toate sectoarele activității din agricultură. În același timp, programele speciale pentru îndeplinirea hotărîrilor Congresului al XII-lea, cum sînt cele cu privire la dezvoltarea bazei energetice pînă în 1990, valorificarea superioară a creșterea bazei de materii prime; cel privitor la creșterea mai accelerată a productivității muncii, organizarea și normarea științifică a producției, de reducere suplimentară a consumurilor de materii prime, materiale, combustibili și energie; cel privitor la autoconducerea și autoaprovizionarea teritorială și altele, au la bază gîndirea revoluționară a secretarului general al partidului.

O a doua dimensiune de bază pe care se structurează activitatea revoluționară în opera președintelui României. În politica partidului nostru, se întemeiază pe demersul de înaltă valoare științifică ce arată necesitatea ca întreaga activitate doctrinară și programatică să-și găsească mijloacele cele mai adecvate încorporării ei în activitatea economică practică, transpunerii ei în viață prin cele mai potrivite măsuri organizatorice și de planificare. „Oricît de justă ar fi o linie generală, arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative din 2—3 august 1983, oricît de juste ar fi programele și planurile pe care le avem, ele rămîn numai simple planuri, documente, dacă nu se acționează cu întreaga răspundere și nu se iau măsurile necesare în vederea realizării lor în viață”.

În primul rînd activitatea teoretico-programatică trebuie să

fie materializată în totalitatea măsurilor tehnico-organizatorice, prin care se creează cele mai favorabile structuri funcționale pentru activitatea productivă, iar în al doilea rînd prin ansamblul căilor, metodelor și stimulentei capabile să asigure participarea cea mai largă a oamenilor muncii la rezolvarea tuturor problemelor economice și sociale.

Un asemenea cadru organizatoric constituit la inițiativa și cu contribuția nemijlocită a secretarului general al partidului îl constituie noul mecanism economico-financiar. El este conceput ca un sistem de planificare, organizare și utilizare eficientă a resurselor materiale și umane ale societății noastre pentru a permite trecerea la un nou stadiu de dezvoltare. I. o nouă calitate a muncii și vieții. De aceea, perfecționările aduse în ultimele luni noului mecanism economic vizează îndeplinirea exemplară de către toate unitățile a planului de producție, realizarea de produse de bună calitate care să valorifice superior baza de materii prime și energetică, reducerea cheltuielilor de producție și creșterea mai accentuată a productivității muncii prin modernizarea tehnologiilor de fabricație, creșterea gradului de mecanizare și automatizare a proceselor de producție și îmbunătățirea activității de normare și organizare a muncii.

Pe lîngă realizarea acestui cadru organizatoric de largă cuprindere socială, tovarășul Nicolae Ceaușescu a promovat un ansamblu de metode și un stil de muncă ce înlesnesc participarea directă a unui mare număr de oameni ai muncii la conducerea vieții economice și sociale. Exemplul său a contribuit în mod hotărîtor la instaurarea dialogului direct cu masele, la extinderea consultării largi cu poporul, constituindu-se într-un puternic factor mobilizator al energiilor revoluționare, al ridicării întregii activități la cerințele etapei actuale.

O a treia dimensiune pe care se structurează activitatea revoluționară a partidului nostru este dată de profundul ei conținut democratic, rezultat al cerințelor făuririi noii ordini. „Noi — spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu — am tras o serie de concluzii teoretice, ideologice și practice în ce privește conducerea democratică a activității economico-sociale, renunțînd la concepția conducerii unipersonale și introducînd organele democratice de conducere, consiliile muncitorești și adunările generale. Am tras concluzia necesității dezvoltării democrației muncitorești, a participării masei populare, a întregului popor la conducerea societății”. (Expunere la plenary largită a Comitetului Central al Partidului Comunist Român, 1—2 iunie 1982, Ed. politică, București, p. 53—56). În acest spirit, relațiilor socialiste de proprietate le-au fost aduse reglementări juridice noi care afirmă pe lîngă calitatea de proprietar colectiv ai oamenilor muncii și o proprietate directă a acestora realizată prin participări sociale. Concepînd și realizînd în acest mod calitatea oamenilor muncii de producători, proprietari și beneficiari, adoptarea hotărîrilor privind bunul mers al producției devine o problemă fundamentală nu numai a întregii societăți sau a colectivului, ci și la nivelul fiecărui individ. În consecință, afirmarea trăsăturilor democratice vizează toate laturile activității și domeniilor sociale, constituind baza obiectivă pe care se afirmă unanimitatea socialistă revoluționară. Este deci o cerință fundamentală, cel mai înalt imperativ contemporan, ca partidul comunist să răspundă adecvat și permanent necesității dezvoltării celui mai larg cadru democratic folosirii metodelor și stilurilor de conducere cu cel mai înalt potențial de integrare socială. „Îndeplinind rolul de forță politică conducătoare, de centru vital al întregii națiuni — afirma tovarășul Nicolae Ceaușescu — partidul are marea răspundere de a asigura buna funcționare a întregului sistem al democrației noastre muncitorești, revoluționare. Nu se poate vorbi de o bună democrație în partid fără o democrație revoluționară muncitorească, fără participarea activă a masei de oameni ai muncii, a întregului popor la conducerea și făurirea conștientă a propriului său viitor, viitorul comunist”. (Cuvîntare la Consfătuirea de lucru pe problemele muncii organizatorice și politico-educative, 2—3 august 1983, Ed. politică, p. 19).

Concluzia ce se poate desprinde este că sensul contemporan al activității revoluționare presupune în mod necesar întemeierea ei pe: a) cele mai înalte forme de conștientizare ale vieții sociale, b) dezvoltarea unor structuri economico-sociale și politice capabile să integreze social toate categoriile de oameni ai muncii, c) promovarea, în toate momentele edificării socialiste, a instituțiilor, relațiilor și metodelor cu cea mai largă deschidere democratică. Constatăm, de altfel, că acum, cînd sărbătorim patru decenii de la victoria revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, cînd întregul popor se pregătește să întîmpine cu noi succese cel de-al XIII-lea Congres al partidului, în toate domeniile vieții sociale se afirmă condițiile celei mai depline înfloriri a spiritului și unanimității revoluționare, ale manifestării unui puternic elan în activitatea pe care întreaga națiune o desfășoară pentru ridicarea patriei socialiste pe noi culmi de progres, civilizație și bunăstare.

dr. Ioan MESAROS

9 Mai 1945 — 9 Mai 1984

EFORTUL ECONOMIC AL ROMÂNIEI ÎN RĂZBOIUL ANTIHITLERIST (I)

LA 9 MAI ANUL ACESTA se împlinesc 39 de ani de la victoria popoarelor din coaliția antihitleristă asupra Germaniei fasciste — victorie la care poporul nostru și-a adus din plin contribuția, cucerindu-și pe frontul de luptă libertatea și independența, dreptul la o viață mai bună.

După cum este cunoscut, cel de-al doilea război mondial a atras în viltocie sa zeci de state de pe toate continentele, cuprinzând peste trei pătrimi din omenire și s-a soldat cu pierderea a 50 de milioane de vieți omenești, cu alte zeci de milioane de răniți și mutilați, cu țări întregi pustiite, mii de orașe ruinate, sute de mii de comune și sate rase de pe suprafața pământului, cu gigantice forțe de producție distruse, cu milioane de monumente, edificii de cultură și locuințe nimicite. Războiul a constituit o înecăstare pe viață și pe moarte între fascism și popoarele insufleteite de idealurile libertății, independenței și demnității naționale. În lupta pentru înfrângerea Germaniei naziste s-a constituit coaliția antihitleristă care în 1945 cuprindea peste 50 de state. Forța principală a coaliției antifasciste a fost Uniunea Sovietică, statul care a adus contribuția hotărâtoare la înfrângerea Germaniei naziste. De asemenea, un aport substanțial la victoria împotriva blocului țărilor fasciste au adus armatele celorlalte țări ale coaliției antihitleriste, precum și vasta mișcare de rezistență a popoarelor cotoprite și subjugate de fascism de pe toate continentele, care s-a făcut simțită cu putere încă din primele zile ale celui de-al doilea război mondial.

Victoria de însemnătate istorică a coaliției antifasciste a demonstrat încă o dată că nici o forță din lume nu poate îngeunchea popoarele hotărâte să-și apere libertatea și independența, dreptul de a decide în mod suveran asupra destinului lor. „Victoria epocală asupra fascismului în cel de-al doilea război mondial — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — a demonstrat încă o dată, la scara celei mai ample înecăstări din cete a cunoscut istoria, forța cu care popoarele se ridică în apărarea unei cauze drepte, adevărul incontestabil că rolul hotărâtor în făurirea istoriei, în apărarea libertății și independenței naționale îl au masele populare, milioanele de oameni ai muncii de pretutindeni”.

Poporul român încearcă sentimente de profundă satisfacție și mândrie pentru faptul că la victoria asupra fascismului și-a adus întreaga sa contribuție. România situându-se pe locul al 4-lea, imediat după principalele puteri ale coaliției antihitleriste, în privința aportului general la înfrângerea Germaniei naziste.

Încă de la începutul războiului hitlerist, Partidul Comunist Român s-a ridicat cu hotărâre împotriva participării țării la războiul antisovietic, pentru ieșirea din acest război, a organizat și condus mișcarea de rezistență antifascistă, a organizat numeroase greve, demonstrații, acțiuni de sabotare a mașinilor de război fasciste. a constituit grupe de partizani și gărzi patriotice — ca forțe înarmate ale maselor populare împotriva armatelor hitleriste. Partidul Comunist Român a reușit să canalizeze într-un singur șuvoi lupta clasei muncitoare, opoziția dîră a țărănimii, protestul general al intelectualității, puternica stare de spirit antihitleristă din rîndul soldaților și ofițerilor, împotriva întregului popor față de dominația fascistă, față de războiul hitlerist și dictatura antonesciană. Afîrmîndu-se ca un

adevărat catalizator al voinței și intereselor fundamentale ale întregului popor, partidul comunist a grupat în jurul său cele mai largi forțe democratice și patriotice, a acționat pentru unirea într-un front comun a tuturor partidelor, grupărilor și cercurilor politice interesate în răsturnarea dictaturii antonesciene și eliberarea țării de sub dominația fascistă, a organizat și înfăptuit, împreună cu celelalte forțe patriotice, revoluția de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă — actul energic de voință al întregii noastre națiuni, strălucită afirmare a hotărârii poporului român de a zdrobi orice dominație străină, de a fi liber și deplin stăpîn în țara sa, de a-și hotărî singur destinele.

De aceea, contribuția României la distrugerea mașinii de război germane, la salvagardarea civilizației umane trebuie apreciată în mod complex. Ea nu se reduce numai la participarea la războiul antihitlerist în perioada 23 august 1944—12 mai 1945, ci cuprinde și ampla mișcare de rezistență, care a îmbrăcat cele mai diferite forme, în spatele frontului hitlerist în întreaga perioadă a războiului: sabotarea mașinii de război hitleriste, participarea a numeroși români la formațiunile de partizani din Uniunea Sovietică, Iugoslavia, Cehoslovacia, la mișcarea de rezistență franceză, nemaivorbind de considerabilul efort economic al țării la lupta antifascistă.

Răsturnînd dictatura antonesciană, România a participat apoi activ, cu întregul potențial economic și militar, la războiul împotriva Germaniei naziste, alături de Uniunea Sovietică și de celelalte forțe ale coaliției antihitleriste. Înțelegînd înalta răspundere ce-i revenea față de popor, întreaga armată, la chemarea Partidului Comunist Român, a întors armele împotriva trupelor hitleriste chiar în noaptea de 23 spre 24 august 1944.

În cursul unor bătălii grele, unitățile militare, împreună cu formațiunile patriotice, care numărau mii și mii de luptători în principalele centre ale țării, au lichidat rezistența trupelor hitleriste, au eliberat în cîteva zile Capitala și o mare parte a țării. Între 23 și 31 august 1944, forțele insurecționale române au eliberat prin luptă partea centrală, de sud-est și sud-vest a țării. În septembrie și octombrie, armata română a luptat cu eroism și abnegație, umăr la umăr cu armata sovietică, pentru eliberarea părții de nord-vest a țării de sub ocupația trupelor hitleriste și a hortiștilor. La 25 octombrie teritoriul Transilvaniei a fost eliberat în întregime, iar inamicul a fost aruncat dincolo de graniță, încheindu-se astfel cu succes eliberarea României de sub dominația hitleristă. Continuînd operațiile militare împotriva trupelor fasciste și dincolo de frontierele de vest și nord-vest ale țării, pentru eliberarea Ungariei, Cehoslovaciei și a unei părți a teritoriului Austriei, armata română a pus cu prisosință în evidență solidaritatea militantă a poporului nostru cu lupta popoarelor apăsate de jugul străin.

Înfăptuirea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă a avut profunde semnificații și consecințe internaționale, în condițiile în care — așa cum se menționează într-o serie de mărturii ale vremii — încă nu se conturase clar înfrângerea Germaniei fasciste. Alăturarea României la coaliția antihitleristă a contribuit într-o mare măsură la prăbușirea întregului front german în sud-estul Europei, la accelerarea eliberării popoarelor din această zonă, a dat noi di-

nensiuni ofensivei asupra Germaniei hitleriste, ducând la scurta-
ea războiului cu cel puțin 6 luni.

Alăturarea României la coaliția antihitleristă a însemnat o
lovitură puternică dată potențialului economic al Germaniei nazi-
ste, lovitură care a fost apreciată ca fiind egală ca importanță
cu cea militară determinată de trecerea armatei române de
partea alianței antihitleriste. Astfel, publicația americană „The
Christian Science Monitor”, în numărul său din 24 august 1944,
aprecia că „egale în importanță cu lovitura militară dată hitle-
riștilor prin pierderea României sînt și pierderile suferite în
domeniul economic. Aceasta îi lipsește, de asemenea, pe germani
de singura sursă importantă de produse petrolifere naturale”,
iar revista sovietică „Voina i rabocii klass”, în numărul 17 din
septembrie 1944, sublinia: „Infrîngerile nemților în România
vor avea, de asemenea, pentru Germania cele mai grele reper-
cusiuni economice... nemții au pierdut și petrolul și grîul româ-
nesc”. Acest lucru a fost recunoscut și de către hitleriști. În-
tr-un raport semnat de generalii Keitel și Guderian adresat
lui Hitler se arată: „În afară de pierderea pozițiilor din Car-
pați, pierderea grîului și petrolului românesc constituie o altă
mare și grea pierdere”, iar feldmareșalul von Rundstedt, unul
din șefii militari germani, a recunoscut în interogatoriul său
„că una din principalele cauze care au făcut ca Germania să
piardă războiul a fost privarea ei de resursele României și
indeosebi de petrolul românesc”.

Lovitura dată potențialului economic al Germaniei hitleriste
prin alăturarea României la coaliția antihitleristă a fost recu-
noscută ulterior și de către istoricii vest-germani în lucrări
consacrate celui de-al doilea război mondial.

De la 23 august 1944 și pînă la 12 mai 1945, în timpul celor
260 de zile de război, armata română, cu un efectiv de aproape
540 000 de oameni, a străbătut prin lupte spațiul cuprins între
zonele sudice ale țării și Podișul Boemiei, pe o adîncime de
peste 1 700 km, a străpuns 20 masivi muntoși și a forțat 12
cursuri mari de apă, a eliberat peste 3 800 localități, dintre
care 53 de orașe și a provocat inamicului pierderi ce s-au cifrat
la un echivalent de 14 divizii. Pe acest glorios drum de luptă
și-au dat jertfa de sînge aproape 170 000 de militari români,
adică 31% din efectivele totale. Strălucitele fapte de arme și spi-
ritul de jertfă dovedite de ostașii români în luptele împotriva
unui inamic deosebit de periculos, cum era Germania nazistă,
s-au bucurat de cea mai înaltă prețuire din partea poporului
român.

Pe lângă numeroasele jertfe ale luptătorilor care și-au dat
viața pentru eliberarea teritoriului țării și apoi pentru elibe-
rarea Ungariei și Cehoslovaciei, poporul român a adus și o în-
semnată contribuție economică, situîndu-se, și prin aceasta, în
rîndul participanților activi la obținerea victoriei asupra Ger-
maniei hitleriste.

Întreaga economie a țării a fost pusă în slujba susținerii
frontului antifascist, făcîndu-se eforturi uriașe pentru a se asi-
gura aprovizionarea armatei cu armament, tehnică de luptă,
muniții, carburant, lubrifianti, echipament, alimente și alte ma-
teriale. „Contribuția economică a României la înfrîngerea Ger-
maniei hitleriste — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu — s-a
cifrat cu mult peste un miliard de dolari (în valuta anului 1938),
ceea ce echivalează cu cel puțin de patru ori veniturile buge-
tului României din anul 1937—1938” (România pe drumul con-
struirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 11, Edi-
tura politică, 1975, p. 573).

Avînd în vedere, pe de o parte, potențialul economic al
României în vara anului 1944, resursele umane, precum și posi-
bilitățile materiale de care dispunea, iar pe de altă parte perioada
scurtă — 260 de zile — în care armata română a luptat alături
de coaliția antihitleristă, efortul economic al poporului român
este considerabil. În suma de peste un miliard de dolari repre-
zentînd aportul economic al țării noastre la războiul antihitle-
rist nu au fost cuprinse toate valorile consumate sau distruse
de inamic pe timpul staționării și retragerii lui de pe teritoriul
român. Numai pagubele suferite de economia României în urma
distrugerii fondurilor de producție și a jafurilor săvîrșite de

trupele hitleriste și hortiste în retragere, îndeosebi în perioada
1 septembrie—25 octombrie 1944, s-au ridicat la aproximativ
215 milioane de dolari în valuta anului 1938. (Vasile Anescu,
Efortul economic al poporului român în războiul antihitlerist,
Editura militară, 1974, p. 17).

De asemenea, nu a fost inclusă contribuția însemnată, dar
necontabilizată, care a constat din produse obținute direct de
la populație de către trupele române și sovietice în perioada
operațiilor desfășurate pe teritoriul țării noastre.

Pentru prezentarea în întreaga sa amploare a efortului eco-
nomic al țării noastre făcut în timpul războiului antihitlerist
trebuie subliniat că în 1945 venitul național reprezenta doar
50% din nivelul celui din 1938, producția industrială în an-
samblul său reprezenta numai 40—50% din nivelul său ante-
belic; capacitatea de transport a căilor ferate se redusese la 30%
față de anul 1943, producția de țigete reprezenta doar 36% în
comparație cu cea din 1941, iar producția de cereale era aproa-
pe jumătate în raport cu cea a anului 1939. Situația economică
a României era agravată de inflație, de greutatea deosebit de
mari întîmpinate în procurarea materiilor prime, mai ales a
oțelurilor speciale necesare producției de armament și muniții,
de blocarea valutei și a devizelor în țările occidentale. În plus,
România a trebuit să plătească, începînd din luna septembrie
1944, despăgubiri de război.

În ciuda acestor greutăți, România dispunea la 23 august
de însemnate resurse și rezerve materiale, mai ales petroliere
și agroalimentare, necesare asigurării ducerii acțiunilor militare.
Depozitele armatei dispuneau de mari cantități de muniții, care
puteau asigura aprovizionarea frontului pe timp de un an,
iar la unele categorii pentru o durată mai mare. Fabricile de
armament erau aproape toate în funcțiune.

Oamenii muncii de la orașe și sate, fără deosebire de națio-
nalitate, însuflețiți de cauza dreaptă a războiului, de dragostea
nețărnută față de patrie și ura adîncă față de fascism, au
răspuns cu toată energia și puterea lor de muncă, uneori cu
numeroase sacrificii, la chemarea Partidului Comunist Român
„Totul pentru front, totul pentru victorie!”.

În acele condiții economice dificile România a purtat război-
ul bazîndu-se în exclusivitate pe propriile sale resurse și posi-
bilități, îndeplinindu-și, iar în unele domenii depășind chiar,
sarcinile de sprijinire a efortului de război pe care și l-a
asumat alături de puterile aliate participante la coaliția anti-
hitleristă. Economia țării a fost pusă în slujba susținerii fron-
tului antifascist. Întreaga înzestrare a armatei române cu ar-
mament, echipament, muniții, alimente etc. s-a făcut cu forțele
proprii ale poporului român și din producția autohtonă, fără
nici un ajutor din afară.

În această perioadă munca pentru refacerea și reconstrucția
economiei distruse de război se integrează organic în efortul
economic de sprijinire a frontului antihitlerist. Numai așa ar-
mata română putea fi înzestrată cu toate cele necesare conti-
nuării luptei pînă la victoria finală împotriva fascismului în
Europa.

Partidul Comunist Român, desfășurînd o intensă muncă po-
litică, a explicat maselor largi populare caracterul just al răz-
boiului antihitlerist, necesitatea depunerii unor mari eforturi în
toate domeniile de activitate în vederea refacerii grabnice a
economiei și asigurării aprovizionării armatei cu cele necesare
ducerii acțiunilor de luptă pînă la zdrobirea Germaniei hitle-
riste. La 26 august 1944, Comitetul Central al Partidului Co-
munist Român a adresat un apel clasei muncitoare, chemînd-o
să se situeze în fruntea eforturilor poporului pentru sprijinirea
activă a luptei contra hitlerismului, de aceasta fiind condițio-
nate păstrarea și lărgirea libertăților dobîndite prin victoria
revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și anti-
imperialistă. Conștientă de rolul și locul său în această operă
patriotică, eroica noastră clasă muncitoare, învingînd mari greu-
tăți, și-a pus întreaga sa capacitate de muncă și energie în
slujba cauzei nobile a zdrobirii fascismului.

dr. Ion PERȚ

Realizarea exemplară a sarcinilor de plan

ÎNNOIREA ȘI DIVERSIFICAREA PRODUSELOR —
PREMISE ALE CREȘTERII COMPETITIVITĂȚII

IMPORTANȚA deosebită ce se atribuie procesului de înnoire și diversificare a produselor în cadrul ansamblului de activități ce se desfășoară la nivelul unităților economice se justifică prin faptul că de modul în care acesta se realizează depinde direct gradul de îndeplinire a sarcinilor de plan, a indicatorilor de eficiență. Numai printr-o preocupare permanentă în direcția asimilării unor produse cu parametri tehnico-economici ridicați, asigurării

unui nivel tehnic și calitativ superior tuturor produselor fabricate se poate răspunde deplin cerințelor beneficiarilor interni și externi, asigurându-se astfel o bază puternică creșterii producției, a eficienței întregii activități. Ne propunem, în articolul de față, să prezentăm experiența; realizările și preocupările în acest domeniu la nivelul Centralei industriale de tractoare din Brașov, unitate reprezentativă a industriei constructoare de mașini din țara noastră.

INDUSTRIA românească de tractoare a cunoscut în anii construcției socialiste o puternică dezvoltare, afirmându-se atât pe plan intern, cât și extern — în prezent tractoarele fabricate în țara noastră se exportă în peste 80 de state ale lumii. Eforturile îndreptate spre creșterea capacităților de producție și dotarea acestora cu mijloace de producție moderne, de mare randament, au fost, de-a lungul anilor, însoțite de o preocupare constantă din partea întreprinderilor de profil din cadrul centralei în direcția creșterii productivității muncii, realizării permanente a sarcinilor cantitative și calitative de plan. Astfel, în 1983 față de 1980, pe ansamblul centralei producția marfă a fost mai mare cu 11,8%, producția netă cu 23,9%, producția marfă vândută și încasată cu 23,3%, productivitatea muncii cu 8,6%, iar exportul cu 19,4%. În același timp, realizări deosebite s-au înregistrat și în ceea ce privește gospodărirea mai judicioasă a materiilor prime, materialelor, combustibilului și energiei, obținerea unei eficiențe și rentabilități ridicate.

Ceea ce caracterizează activitatea întreprinderilor de profil din cadrul centralei este însă, în primul rând, atenția deosebită acordată procesului de înnoire și diversificare continuă a produselor fabricate. Dacă în cincinalul 1976—1980 industria de tractoare producea 19 tipuri de bază în 5—6 variante, la sfârșitul actualului cincinal ea va pune la dispoziția beneficiarilor 32 tipuri, iar la finele anului 1990 peste 45. De altfel, evoluția ponderii producției produselor noi și modernizate în totalul producției marfă (vezi graficul) redă în mod fidel amploarea procesului de înnoire și modernizare pe ansamblul centralei.

La baza programelor cincinale și anuale de fabricație a tractoarelor, ale căror prevederi sînt permanent corelate cu cele ale programelor de realizare a sistemelor de mașini agricole și de construcții, a stat și stă în continuare o concepție menită să conducă la o bună derulare a procesului de înnoire și diversificare a produselor și, prin aceasta, la îndeplinirea rolului pe care întreprinderile de profil îl au în cadrul economiei naționale. Din cadrul acesteia se desprind câteva direcții principale de acțiune, și anume:

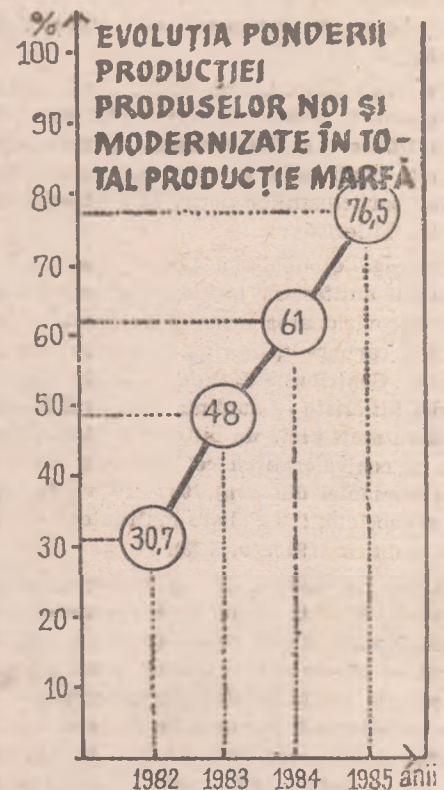
- Evoluție ascendentă a gradului de înnoire a produselor
- Tipizarea și unificarea constructivă în sprijinul diversificării producției
- Lărgirea posibilităților de utilizare a tractoarelor prin echiparea lor cu diverse dispozitive
- O mai mare solitudine din partea furnizorilor de materii prime și materiale

1 Dezvoltarea producției „pe orizontală”, în cadrul aceleiași serii de puteri ale motoarelor, creîndu-se noi familii de tractoare agricole și industriale, pe roți și pe șenile, iar în cadrul aceleiași familii urmărindu-se realizarea mai multor tipuri și variante constructive, cu scopul optimizării construcției tractoarelor în funcție de specificul domeniilor de utilizare. În acest context se înscrie realizarea în anul 1983 a unor noi tipuri de tractoare, în concepție constructivă proprie, printre cele mai reprezentative situîndu-se: tractoarele de 85 CP tip U 850 și U 850 DT în două variante (cu cabină ergonomică integrată și cu platformă) și cele de 100 CP tip U 1010 și U 1010 DT, realizate de Întreprinderea de tractoare Brașov; tractoarele de 80 CP tip A 800, cu încărcător frontal, articulate, pe roți, pentru lucrări industriale, fabricate la Întreprinderea de tractoare și mașini agricole Craiova; tractoarele de 53 CP tip U 530 HC înălțate, utilizate în culturile înalte — furnizor Întreprinderea mecanică Codlea; tractoarele de 80 CP pe șenile tip SM 800 pentru mecanizarea lucrărilor agricole în pantă fabricate la Întreprinderea de tractoare Miercurea Ciuc ș.a.

Pentru anul acesta se prevede modernizarea familiei de tractoare cu puteri cuprinse între 26 și 64 CP, într-o multitudine de variante (viticole, legumicole, cu și fără inversor etc.), iar pentru viitor realizarea unui nou tip de tractor agricol de 120 CP și a tractoarelor agricole de 240 CP tip A 2400 A, precum și a celor industriale pe șenile, de 220 CP, cu încărcător frontal și lamă buldozer.

Tot în cadrul acestei direcții de dezvoltare a producției de tractoare se

înscrie și diversificarea tipurilor de bază, prin echiparea lor cu diverse dispozitive și scule (încărcătoare frontale, lame buldozer, stivuitor față și spate, ridicător hidraulic, prize de putere cu turație multiplă, graifere ș.a.), lărgindu-se astfel gama domeniilor și a posibilităților de lucru. De exemplu, tipul de bază U 550 se fabrică într-o multitudine de variante în funcție de dispozitivele cu care este dotat: U 550 IF — echipat cu încărcător frontal, U 550 L — echipat cu lamă buldozer ș.a. De altfel, diversificarea producției a luat o asemenea amploare încît a permis întreprinderilor de profil să fabrice, cu subansamble de tractor, unele utilaje cu destinații speciale cum ar fi: excavator tip E 650 IF, tractor-încărcător hidraulic tip T.I.H. 445, utilizat în diverse lucrări pe șantiere ș.a.

2 Dezvoltarea „pe verticală” în funcție de puterea motorului, astfel încît să se extindă și completeze gama

GRADUL DE UTILIZARE
A ELEMENTELOR TIPIZATE %

Clase de puteri-CP	1980	1981	1982	1983	1984	1985
26-53	30	32	35	41	42	45
55-65	31	33	36	38	40	40
75-100	42	42	44	46	47	47
100-150	5	5	5	5	5	6
180-240	8	8	8	10	10	12
→ 360	3	3	3	4	4	5

de puteri a tractoarelor fabricate, pentru acoperirea completă a cerințelor. În prezent, în cadrul întreprinderilor din centrală se fabrică tractoare cu motoare cuprinse între 26 și 360 CP, în viitor urmînd a se asimila noi tipuri (U 140, U 210, U 280) cu puteri cuprinse între 14 și 25 CP.

3 Obținerea unui grad înalt de tipizare și unificare constructivă între variantele și tipurile de bază ale unei familii de tractoare, cit și între diferitele familii și serii unitare de putere, aceasta realizîndu-se atît la nivel de concepție constructivă cit și la nivel de ansamble, subsansamble, piese de schimb, procedee tehnologice. Se urmărește astfel obținerea unor profile omogene din punct de vedere constructiv-tehologic care să permită organizarea producției de componente de tractoare în sisteme flexibile, cu un grad ridicat de mecanizare și automatizare. Evoluția procesului de tipizare în fabricația de tractoare este redată în tabel. În prezent, tractoarele aflate în fabricația de serie utilizează

elemente tipizate indiferent de clasa de putere, tipizarea derivînd din : a) construcția motoarelor cu 2, 3, 4 și 6 cilindri care utilizează piese comune (alezaje — pistoane, segmenti, cămăși, bie'e — culase, pompe de ulei și apă, injectoare); b) cutii de viteze și transmisii utilizînd rapoarte identice, indiferent de tipul tractorului; c) unificarea mecanismelor hidraulice și de suspensie; d) execuția din elemente comune a arborilor, podurilor, canoțajelor; e) realizarea instalațiilor electrice din piese comune (generator, alternator, faruri etc.).

4 Reducerea perioadei de asimilare a noilor produse astfel încît rezultatele cercetării științifice să se materializeze într-un timp cit mai scurt în noi tipuri de tractoare, pentru diverse utilizări. Pentru aceasta, în cadrul întreprinderilor de profil se acționează în toate etapele de realizare a unui nou produs — proiectare constructivă și tehnologică, execuție propriu-zisă, probe și omologare —, printre cele mai reprezentative acțiuni situîndu-se : ● utilizarea calculatorului atît în proiectarea constructivă, cit și în cea tehnologică (aici o importanță deosebită o are asigurarea unui grad ridicat de tipizare al a unor subsansamble, cit și a unor tehnologii de realizare a lor); ● creșterea gradului de tipizare și modularizare a S.D.V.-urilor, astfel încît să poată fi utilizate anumite componente realizate pentru fabricația altor tipuri de tractoare; ● scurtarea duratei de încercări prin recurgerea la încercări simulative pe standuri de probă ș.a. Prin scurtarea perioadei de asimilare se creează, pe de o parte, posibilitatea satisfacerii cerințelor beneficiarilor într-un timp cit mai scurt, cu efecte pozitive — mai ales pe piața externă — asupra volu-

mului vînzărilor, iar pe de altă parte, condițiile necesare trecerii la proiectarea și realizarea unor noi produse.

5 Asigurarea condițiilor tehnologice necesare realizării noilor tipuri de tractoare prin modernizarea continuă a procedeelelor tehnologice utilizate, în paralel cu introducerea unor tehnologii avansate, de mare productivitate, cu consumuri materiale și energetice reduse. Astfel, în anul trecut, la nivelul întreprinderilor componente ale centralei au fost utilizate numeroase tehnologii modernizate și introduse unele noi, avansate. Spre exemplu, la Întreprinderea de mecanică fină din Sinaia s-a extins procedeul de extrudare la rece, obținîndu-se astfel o reducere a consumului de metal cu 12 t, precum și tehnologia de execuție a axelor motoare pentru pompele de injecție cu sudură prin fricțiune, ceea ce a condus la o creștere a productivității muncii echivalentă cu o economie relativă de personal de 12 oameni; la Întreprinderea de tractoare din Miercurea Ciuc, utilizîndu-se debitarea de precizie prin forfecare la rece a bolțurilor, s-a obținut o economie de metal de peste 3 200 kg; la Întreprinderea mecanică din Oradea, prin extinderea tehnologiei de matrițare pe maxiprese, s-a înregistrat o economie de manoperă de peste 200 mii lei/an, iar la Întreprinderea metalurgică Buzău, prin adoptarea tehnologiei de forjare multiplă dintr-o singură încălzire, s-a obținut o creștere a productivității cu 1,5%.

Pentru acest an se prevede în continuare introducerea unor noi tehnologii, cum ar fi tehnologia de deformare plastică la rece prin proce-

Cristian GORIE

(Continuare în pag. 13)

Realizări de prestigiu ale creației tehnice românești

Un nou tip de excavator pentru lucrări grele în cariere

CUNOSCUTA întreprindere de utilaj greu „Progresul” din Brăila a introdus, de curînd, în fabricația de serie un nou tip de excavator pe șenile destinat lucrărilor în cariere. Excavatorul simbolizat S/SC 1811 este executat în construcție normală și întărită în vederea obținerii unei mari productivități. Șasiul este foarte rezistent și asigură atît o bază stabilă pentru lucrările de precizie și o mare rezistență la oboseală, cit și o sporire a durabilității componentelor sale a căror structură principală este constituită din oțel. Componentele de pe platformă sint dispuse pe acest utilaj în așa fel încît asigură un acces simplu și ușor în timpul lucrărilor de întreținere preventivă, rapidă.

Motorul cu care este echipat este un diesel tip D 2156 HM sau D 2156 HMV de 180 CP la 2 100 rot/min., prevăzut cu un răcoritor secundar care asigură o rezervă de energie suficientă pentru aplicații neaș-

teptate. Sistemul hidraulic este alimentat de la o pompă dublă cu pistoane axiale cuplată direct la volanțul motorului. El are o eficiență înaltă, prin reglajul pompei asigurîndu-se, în raport de necesități, forțe înalte la viteze joase sau mișcări rapide la presiuni joase, fără a mai fi necesară intervenția operatorului (mecanicului). Acest sistem, sensibil la turația motorului, permite folosirea deplină a puterii hidraulice disponibile permanent. Rezervorul hidraulic presurizat cu aer la 7 bari asigură permanent presiunea uleiului spre pompa dublă, mărindu-i astfel eficiența.

Mecanismul de rotire, dispus dezasat față de linja centrală a platformei sudate, fiind bine întărit în lonjeroanul platformei, asigură utilizarea completă a puterii de accelerare pe un unghi de numai 45°, ceea ce conduce la cicluri de lucru foarte scurte.

Cabina asigură o vizibilitate perfectă operatorului și se im-

pune printr-un înalt grad de izolație fonică. Pe pupitrul de comandă este prevăzută o manetă care permite intreruperea tuturor comenzilor, sporînd gradul de securitate a utilizării. Unghiurile mari ale brațului monobloc, ale balansierului și ale cupei asigură adin-

cimi de săpare pînă la 8 m și înălțimi maxime de descărcare de pînă la 7,2 m. Raza maximă de acțiune este de aproape 12 m, iar raza la înălțimea de descărcare de 7,5 m. Capacitatea cupei poate avea 0,7 m³ sau 1,5 m³.

E.C.

Impactul tehnologiilor avansate asupra creșterii productivității muncii

CREȘTEREA productivității muncii sociale, îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor și reducerea consumurilor de materii prime, materiale, combustibili și energie se află în relație directă cu gradul de perfecționare a tehnologiilor aplicate. Limitându-ne analiza la domeniul tehnologiei industriale, trebuie subliniat că o tehnologie nu înseamnă numai o creație tehnico-științifică, ci și capacitatea de a produce bunurile necesare în condiții superioare sub aspectul vitezei de răspuns la cererile sociale, calității produselor și eficienței economice a activității promovate.

Caracterul complex al conceptului de tehnologie, desemnând nu numai cunoștințele referitoare la desfășurarea proceselor de lucru propriu-zise, acelea care transformă materia primă sau semifabricatul, cu itinerarele tehnologice aferente, ci și echipamentele, utilajele, mașinile și materialele necesare pentru promovarea noului, reflectă cerințele de abordare sistemic-științifică a tuturor componentelor ciclului de concepere și realizare a producției, de la începutul activității de cercetare a diverselor probleme și până la aplicarea în practică a soluțiilor formulate, inclusiv alegerea și optimizarea multicriterială a variantelor elaborate.

În Legea Planului național unic de dezvoltare economico-socială a țării, precum și în alte documente privind activitatea economică și tehnico-științifică, tehnologiile sînt diferențiate în „noi” și „modernizate”. Deși nu pot fi stabilite criterii absolut riguroase pentru delimitarea unei tehnologii noi de cea perfecționată, mai ales în cazurile cînd, pe o porțiune sau alta a unui flux tehnologic cu multe stadii de prelucrare modernizările se îmbină în permanență cu înnoirile, se poate totuși considera ca fiind nouă tehnologia care se aplică pentru prima dată în procesul de producție dintr-o unitate economică, care prezintă principii și procedee de fabricație radical schimbate față de cele existente și generează modificări profunde în structura și volumul costurilor materiale de producție și în consumul de muncă vie. Introducerea în producție a unor astfel de tehnologii, precum și perfecționarea celor existente reprezintă o componentă esențială a progresului tehnic, subordonată cerințelor diversificării și eficientizării permanente a valorilor de întrebuințare, în condițiile manifestării tot mai puternice a caracterului limitat al resurselor materiale și neregenerabile. Acest proces prezintă un evantai larg de consecințe pozitive asupra creșterii productivității muncii și a altor indicatori tehnico-economici ai producției materiale, necesitînd în consecință un efort susținut și intens din partea cercetării științifice, ingineriei tehnologice și proiectării.

Dezvoltarea proceselor de laminare a sîrmei

LAMINAREA reprezintă calea cea mai răspîdită de deformare plastică a materialelor metalice, oferind avantajele realizării relativ facile a formelor și calității suprafețelor semifabricatelor necesare. Acest lucru, împreună cu progresele înregistrate în ceea ce privește creșterea masei pieselor și a vitezelor de laminare, determină ca instalațiile de laminare să ocupe un loc central în fluxul de fabricație a produselor metalice din metalurgie și construcții de mașini, circa 75% din cantitatea de oțel produsă de siderurgie luînd drumul laminatoarelor. O dezvoltare spectaculoasă a cunoscut în ultimii 15—20 de ani tehnologia de laminare a sîrmelor datorită creșterii rapide a consumului pentru oțel beton, industria rulmenților, cabluri, arcuri, electrozi ș.a. care reprezintă peste 10% din producția de laminate a țării. Direcțiile de dezvoltare a tehnologiilor și instalațiilor de laminare urmăresc creșterea productivi-

tății muncii prin mărirea secțiunii prizei, lungimii țagelilor, a numărului de fire și a vitezei de laminare, precum și îmbunătățirea calității și acurateții dimensionale prin introducerea de calibre noi, a unor utilaje tehnologice perfecționate, a răcirii dirijate a produselor ș.a.

Tipurile de laminare au evoluat pe parcursul mai multor generații de instalații, de la laminorul deschis, discontinuu, cu caje duo, deservit manual, avînd o viteză de laminare de circa 8 m/s — acest tip de laminor își are corespondentul în laminorele de sîrmă generația I de la Combinatul metalurgic Cîmpia Turzii și întreprinderea „Laminorul”-Brăila —, la laminorul semicontinuu, cu mecanizare parțială și viteza de 15m/s, și pînă la laminorul contemporan de tip continuu, cu blocuri finisoare, răcire dirijată și depunerea desfășurată a spirelor de sîrmă pe un transportor cu lanțuri în vederea continuării răcirii în aer. Aceste ultime tipuri de laminare se caracterizează, la nivelul performanțelor maxime, prin capacități de pînă la 900 000 t/an sîrmă și viteze de laminare de peste 50 m/s, coeficient ridicat de utilizare a liniei tehnologice, calitate sporită a sîrmelor, suplețe în diversificarea sortimentelor de oțeluri laminate ș.a.

Acestor tipuri de laminare le corespund instalațiile tehnologice de laminare a sîrmei realizate în ultimii ani la combinatele și întreprinderile metalurgice de la Cîmpia Turzii, Hune-doara, Buzău, Zalău, Focșani ș.a., unde calitatea muncii și a produselor obținute înregistrează îmbunătățiri de substanță prin dotarea cu utilaje moderne de laminare și răcire a sîrmelor și prin mecanizarea operațiilor privind formarea, manevrarea, presarea, legarea și etichetarea colacilor grei de sîrmă. În același timp, se impune și necesitatea laminării unor loturi mici de produse din oțeluri de diferite calități și sortimente, corespunzînd tendințelor actuale de diversificare și demasificare, fapt pentru care trebuie dezvoltate atît laminorele specializate, de capacități reduse, cit și cele de flexibilitate ridicată, cu schimbabilitate de program de la un sortiment la altul. Pentru aceasta va trebui acordată atenție și utilizării unor capacități vechi și mici de producție care pot fi modernizate pentru producerea anumitor sortimente speciale de sîrmă din oțeluri carbon aliate și neferoase, acoperind o serie largă de utilizări.

Eficiența tehnologiilor noi de tratamente termice

PENTRU conferirea unor proprietăți mecanice superioare pieselor mecanice din construcția de mașini, sculelor, aparatelor și verificatoarelor de control, acestea sînt supuse unor tratamente termice care, pe lîngă mărirea duratei lor de viață în exploatare, contribuie la reducerea dimensiunilor și deci a consumului de metal. Nitruarea ionică este un tratament termochimic de suprafață, care face parte din tehnologiile noi apărute în industria noastră în ultimii 5—6 ani și care constă în dispunerea pieselor într-un mediu de plasmă pentru difuzia azotului în metal în vederea îmbunătățirii durității superficiale și creșterii rezistenței la uzură, oboseală și coroziune. O instalație de nitruare ionică reprezintă în principal o combinație de utilaje pentru tehnica vidului și de descărcare electrică în gaze la presiune joasă, procesul avînd la bază principiul utilizării energiei ionilor activați într-un cîmp catodic cu tensiunea cuprinsă între 500 și 1 000 V. În comparație cu nitruarea clasică gazoasă și cea lichidă, nitruarea ionică reduce ciclul de tratament de 2—3 ori, cu creșterea corespunzătoare a productivității muncii, reduce de 50—100 ori consumul de amoniac, iar cel de energie electrică cu circa 50%, asigurînd totodată creșterea substanțială a durabilității și fiabilității produselor care, în cazul sculelor așchietoare, este de 3—10 ori mai mare decît la nitruarea gazoasă.

Prin contribuția Institutului de fizică și tehnologia aparatelor cu radiații (I.F.T.A.R.) procedeul a fost introdus în circa 50 de întreprinderi industriale în vederea îmbunătățirii rezistenței la uzură și oboselă a angrenajelor din componența unor utilaje tehnologice din industria de autotractorare, a matrițelor de forjare, a cochilelor pentru turnarea aliajelor metalice, sculelor de frezare, filetare, broșare ș.a.

Pentru dezvoltarea în continuare a tehnologiei și instalațiilor de nitrurare ionică și menținerea acestora la nivelul performanțelor realizate pe plan mondial, se impune o conlucrare mai strânsă între diferitele unități preocupate de perfecționarea procedeului, — concomitent cu I.F.T.A.R., instalațiile sînt cercetate în prezent la Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru sectoare calde (I.C.S.I.T.P.S.C.), „Metalotehnica” — Tg. Mureș, unele institute de învățămînt superior și întreprinderi industriale —, și eliminarea paralelismelor existente în prezent în conceperea și execuția acestor instalații de către mai multe institute și întreprinderi.

Domenii ale perfecționării procedeele de fabricație în industria chimică

CHIMIA din epoca contemporană s-a dezvoltat vertiginos, civilizația modernă fiind de neconceput fără materiale sintetice, mase plastice, cauciucuri sintetice, fibre sintetice, fără multe alte produse inclusiv materialele și substanțele care contribuie la realizarea tehnicii cosmice. Prin inovarea și perfecționarea tehnologică în domeniul chimiei s-a urmărit și se urmărește în continuare obținerea unor produse de calitate superioară și în condiții de economicitate, acordîndu-se atenție catalizatorilor, utilajelor și aparatului de proces, sistemelor de control și de conducere automată a proceselor tehnologice, echipamentelor de mare capacitate ș.a.

Literatura de specialitate *) menționează, spre exemplu, perfecționarea tehnologiei de sinteză a amoniacului, pe parcursul a circa 20 de ani, prin promovarea succesivă a patru tipuri de tehnologii și instalații care a permis creșterea productivității muncii de cinci ori, respectiv de la 700 la 3 500 t amoniac/om/an. Concomitent, a scăzut consumul de oțel pentru construirea instalațiilor de amoniac, ceea ce a condus la creșterea producției de amoniac pe tona de utilaj, de la 20 tone amoniac/tona de utilaj, la 80 tone, adică de patru ori. Efecte importante s-au obținut și în ceea ce privește consumul de combustibil pe tonă de amoniac și alți indicatori. Progresele au fost rezultatul schimbării tehnicii de compresie, integrării energetice mai complete a instalațiilor, scăderii presiunii de lucru ș.a.

În tehnologia fabricării ureei, devenită principalul îngrășămînt cu azot din agricultură, s-au obținut, de asemenea, în decursul ultimilor zece ani, creșteri ale productivității muncii de la 5 400 t/muncitor la 10 000 t/muncitor, precum și scăderea vertiginoasă a consumurilor specifice de la 165 kWh la 30 kWh pe tona de uree, și a greutății specifice a instalațiilor de circa două ori, principalul element al procesului asupra căruia s-a acționat fiind presiunea de lucru în instalațiile tehnologice.

Rezultate similare au fost obținute în domeniul petrochimiei și rafinării prin promovarea unor procese tehnologice noi de alchilare pentru producerea de benzină auto și de aviație, hidrogenare a benzinei, de cocsare în amestec cu benzinele de distilare primară, trecerea fabricării clorurii de vinil de la procedeul de oxiclururare a etilenei cu catalizator în pat fix, la procedeul de oxiclururare în pat fluidizat ș.a.

Turnătoriile de metal și progresul tehnic

TURNAREA este unul din procedeele cele mai răspîndite și mai economice ale tehnicii actuale de obținere a semifabricatelor metalice cu configurații complexe necesare întreprinderilor constructoare de mașini și secțiilor de întreținere ale marilor uzine și combinate. Din totalul de circa 3,6 milioane tone de astfel de piese executate în 1980, circa 1,3 milioane tone au fost obținute prin turnare. În procesul de turnare, operația cu volumul cel mai mare de muncă o reprezintă execuția forme-

lor temporare. Circa 98% din piesele turnate se obțin astăzi prin acest procedeu, iar operația în sine consumă peste 55% din manopera totală.

Drept urmare, procesele de formare în turnătoriile din industria noastră au fost ameliorate, perfecționate și înnoite într-un ritm accelerat, parcurgîndu-se succesiv, în circa două decenii toate etapele de dezvoltare — de la formarea manuală la cea automatizată, cu creșterea productivității muncii de la circa 100 kg piese/om-schimb, la 700 kg piese/om-oră. Îmbunătățirile de principiu aduse tehnologiei de formare—turnare în perioada ultimelor două decenii au făcut posibilă trecerea la o fază calitativ superioară de introducere a progresului tehnic în turnătorii, prin dotarea acestora cu linii mecanizate de formare—turnare, aflate în funcțiune la întreprinderile de tractoare și de autocamioane din Brașov, Întreprinderea mecanică din Alba Iulia, Întreprinderea de armături industriale din Zalău ș.a., iar ulterior și cu linii automatizate. Procesul de formare—turnare realizat pe aceste linii se caracterizează printr-o coordonare și sincronizare a tuturor operațiilor și utilajelor sub aspectul consecutivității tehnologice, legăturilor dintre utilaje, vitezelor și proceselor de deplasare, ritmului (tactului) de lucru și al productivității. Operațiile de lucru, efectuate anterior manual sau semimecanizat, au fost preluate integral de mașini, mecanisme, dispozitive și elemente de comandă, ajungîndu-se, în cazul liniilor automate, să se asigure o comandă generală, prin dispozitive automate, a operațiilor de transport și transfer a formelor de la un utilaj la altul. În acest caz omului îi revine în special funcția de a supraveghea procesul și de a interveni în cazul opririlor cauzate de anumite defecțiuni.

În afară de creșterea productivității muncii, alte efecte rezultate constau în reducerea consumurilor materiale și îmbunătățirea calității pieselor turnate, ameliorarea condițiilor de muncă, reducerea costului, etc. Scăderea în continuare a cheltuielilor materiale și a consumului de muncă vie, precum și creșterea nivelului tehnic și calitativ al pieselor turnate sînt posibile prin electronizarea proceselor tehnologice de formare—turnare, calculatoarele electronice dirijînd în flux dozarea automată a amestecurilor de formare și procesul de turnare în funcție de programul de fabricație, modelele folosite, calitatea pieselor ș.a.

PRINTRE exigențele impuse tehnologiilor noi și modernizate **cerința de flexibilitate** devine tot mai actuală, constituind în viitor unul dintre criteriile de bază în selectarea variantei optime de proces tehnologic. Flexibilitatea unui sistem tehnologic este cu atît mai mare cu cît programarea necesită mai puțină muncă și mai puțin timp, în acest sens automatizarea cu calculatoare electronice reprezentînd, împreună cu extinderea tipizării și promovării concepției modulare în construcția liniilor și instalațiilor tehnologice, cîi principale de flexibilizare a acestora.

Promovarea tipizării proceselor tehnologice într-un mod mai susținut decît se face în prezent poate să devină un factor economic deosebit de important din punct de vedere al creșterii productivității muncii și al realizării altor efecte economice. Existența unor **procese tehnologice tip** sau **cadru** asigură stabilirea itinerariilor tehnologice optime, selectarea variantei tehnologice raționale în funcție de caracteristicile obiectului ce trebuie executat, și programarea pe baze științifice a producției cu încărcarea optimă a posturilor de lucru. În sprijinul celor prezentate se pot face referiri privind forjarea bielor de la motoarele cu ardere internă, care se execută în prezent la „Tractorul”-Brașov prin încălzire CIF, preforjare pe laminor și matrițare pe maxipresă; la întreprinderea „23 August”-București, prin încălzire în cuptor cu gaz și forjare pe ciocane, iar la cea de autocamioane din Brașov prin încălzire în cuptor cu gaz și forjare pe maxipresă. Timpul de forjare necesar pentru o bielă reprezintă 40 secunde în primul caz, 3 minute în cel de-al doilea și 1,5 minute în cel de-al treilea. Este evident că tehnologiile sînt determinate de instalațiile existente, însă repartiizarea și programarea producției între cele trei întreprinderi, ținînd seama de caracteristicile pieselor ce trebuie executate, utilajele de care se dispune în fiecare caz și de datele economice specifice fiecărei tehnologii, va contribui la obținerea unei rentabilități sporite a fabricației față de prezent.

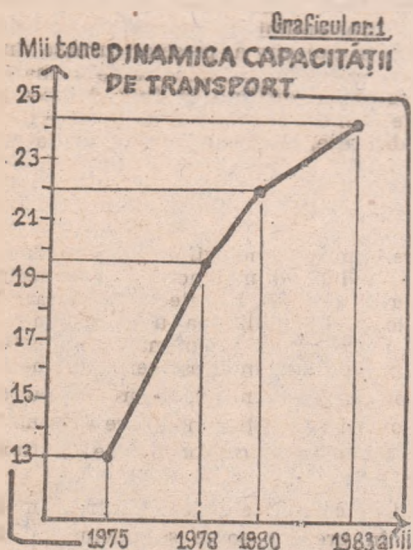
*) Mihail Florescu — Ingineria, o știință multidimensională. Ed. Tehnică, București, 1982

TRANSPORTURILE AUTO — în deplină concordanță cu cerințele beneficiarilor

TRANSPORTUL constituie, în cadrul sistemului economiei naționale, un sector de foarte mare importanță, el participând în mod nemijlocit la îndeplinirea obiectivelor de plan de către toate unitățile economice. Obținerea unui produs, oricât ar fi de simplu, reclamă participarea acestei activități în două importante procese: aprovizionarea tehnico-materială și desfacerea. De modul cum se desfășoară transportul depinde, așadar, atât asigurarea unităților economice cu materii prime, materiale, repere și subansamble din cooperare, cât și punerea la dispoziția beneficiarilor a produselor de care au nevoie. Tocmai de aceea, sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, unitățile de profil trebuie să depună toate eforturile, să întreprindă acțiunile și

măsurile ce se impun astfel încît, prin menținerea în permanentă stare de funcționare a capacităților de transport de care dispun, prin utilizarea lor la întreaga capacitate, prin organizarea superioară a muncii să-și realizeze sarcinile de plan la toți indicatorii și, prin aceasta, să-și sporească participarea în cadrul economiei naționale. Ne propunem în continuare să prezentăm câteva din preocupările întreprinderii de transporturi auto comerciale TRANSCOM-București, unitate care asigură transporturile de mărfuri pentru rețeaua comercială cu ridicata și amănuntul din municipiul București, în direcția creșterii operativității și a eficienței economice.

INFĂPTUIREA sarcinilor care revin întreprinderii a impus luarea din vreme a o serie de măsuri organizatorice, de investiții, de pregătire a personalului muncitor, de implementare a unor tehnologii înaintate de întreținere și reparații pentru menținerea în continuă stare de funcționare a întregului parc de autocamioane și autotrenuri

de transport din dotare. Astfel, pentru a face față diverselor solicitări primite din partea beneficiarilor, întreprinderea a fost dotată an de an cu noi milioane de transport, asigurându-se o dimensionare în concordanță cu obiectivele pe care le are de îndeplinit. În prezent întreprinderea are în dotare o structură de parc diversă, de la autovehicule de 0,3 t și pînă la cele de 22 t capacitate, cuprinzînd un număr de 67 tipuri cu diferite amenajări: dube simple, izoterme, frigorifice, cu macara cu braț rotitor, cu oblon ridicător, dube poștă etc. Această creștere a capacității de transport (graficul nr. 1) a influențat substanțial sporirea volumului de tone transportate (graficul nr. 2). Cu o asemenea dotare, prin măsurile tehnico-organizatorice luate atît la nivelul întreprinderii cît și la fiecare autobază, în anul 1983 venitul realizat pe tona de capacitate a fost cu 70% mai mare față de 1980 și cu 14% față de 1975. În ceea ce privește productivitatea pe tona de capacitate în 1983 se înregistrează o creștere de 4% față de anul 1975, în timp ce comparativ cu 1980 se constată o scădere de 6%,

- Disponerea optimă a parcului de mașini în teritoriu
- Generalizarea transportului de mărfuri în relația plin-plin
- Creșterea gradului de paletizare și containerizare
- Sporirea capacității de transport și reducerea consumului de carburanți prin creșterea numărului de remorci

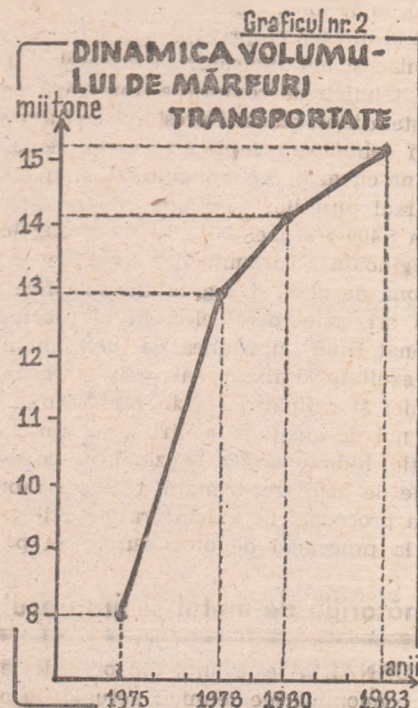
aceasta datorîndu-se faptului că, începînd din anul 1981 întreprinderea a fost dotată masiv cu remorci, ceea ce a contribuit la creșterea substanțială a capacității de transport, care însă nu a fost utilizată corespunzător de beneficiari.

În acest an, deși sarcinile de plan sînt sensibil mai mari ca în 1983 (tone transportate 101,3%, productivitate 108,7%, producție netă 106,0%, venituri totale 103,9%), pe primul trimestru acestea au fost nu numai îndeplinite ci și depășite. Astfel, indicatorul tone transportate a fost depășit cu 14,9%, veniturile totale cu 5,3%, producția netă cu 11,3%, productivitatea cu 3,7%. Factorii care au contribuit la aceste realizări sînt diverși. Dintre aceștia, contribuția cea mai mare a adus-o continua îmbunătățire a organizării și conducerii activității la nivel de întreprindere și autobaze.

Avîndu-se în vedere creșterea numărului de autovehicule din dotare precum și necesitatea realizării unei activități eficiente din toate punctele de vedere (consum redus de carburanți, reducerea parcursurilor, satisfacerea într-un grad ridicat a cerințelor beneficiarilor), s-a urmărit permanent o distribuire corespunzătoare a parcului de autovehicule. În acest context se înscrie și darea în funcțiune în anul 1979 a Autobazei 6 Militari, prin care se asigură satisfacerea necesităților de transport din această zonă în care există foarte multe depozite ale unor unități. De asemenea, s-a acționat în direcția amplasării unor formațiuni de transport mici (autocoloane) chiar în incinta unităților beneficiare, bineînțeles acolo unde au existat condiții minime de parcare pentru cel puțin 30 de autovehicule. Acolo unde condițiile de parcare au

fost insuficiente pentru funcționarea unor astfel de autocoloane s-a urmărit parcarea autovehiculelor pe bază de convenții, valorificîndu-se astfel spațiile disponibile, concomitent cu reducerea numărului de km parcurși. Numai în 1983, de pildă, au fost parcate un număr de 702 autovehicule pe bază de convenții, eliminîndu-se astfel parcurgerea a 2,5 milioane km neproductivi, ceea ce reprezintă o economie de carburanți de aproximativ 200 tone. În prezent funcționează un număr de 31 autocoloane dispersate în principalele zone de activitate ale beneficiarilor, ceea ce reprezintă 53,4% față de numărul total al acestora.

PARALEL cu asigurarea unei dispoziții optime a parcului de mașini s-a urmărit și se urmărește în continuare ca repartizarea sarcinilor de

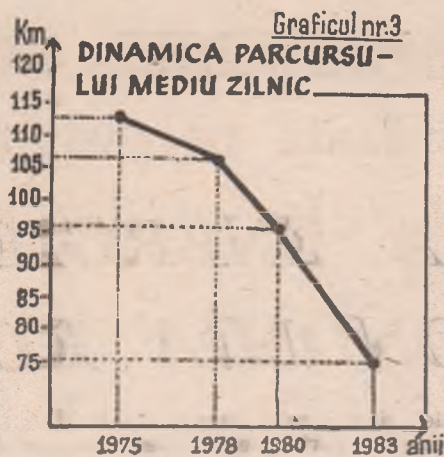

transport pe autobaze și autocoloane să se realizeze în funcție de amplasarea în teritoriu a punctelor de lucru ale expeditorilor, ținîndu-se cont ca distanța dintre locul de parcare și locul de prezentare a mijlocului de transport să fie cît mai mică. Pentru a cunoaște cît mai exact parcursurile efectuate, pe lângă punerea în func-

țiune a tuturor aparatelor de kilometraj și a tahografelor și urmărirea correlării indicațiilor acestora cu inscrierile din foile de parcurs, s-au stabilit de comun acord cu beneficiarii și indicatoare kilometrice ale traseelor pe care se transportă marfa. Aceste acțiuni au condus în primul rînd la reducerea în mod continuu a parcursului mediu zilnic (graficul nr. 3), care în anul 1983 a fost mai mic cu 35% față de 1975 și cu 20% față de 1980. Evoluția pozitivă a acestui indicator a avut implicații favorabile asupra cantităților de mărfuri transportate (graficul nr. 2) și a consumului de combustibil care, pe această bază, a fost diminuat, la nivelul anului 1983, cu peste 370 tone.

Tot în direcția creșterii eficienței utilizării capacităților de transport se înscriu și acțiunile ce au vizat și vizează în continuare reducerea numărului de autovehicule motor și creșterea numărului de remorci. Ca urmare, în 1983 față de 1980 numărul remorcilor a crescut de 24 de ori în condițiile în care numărul autovehiculelor motor a scăzut cu 20%. În paralel cu dotarea masivă cu remorci s-a acționat și pe linia activizării acestora la un coeficient de utilizare superior, ajungîndu-se astfel la 88,8% pe zi lucrătoare în anul 1983. Avînd în vedere faptul că utilizarea autotrenurilor conduce la reducerea consumului de combustibil cu 30% pe tona transportată, în anul trecut, prin creșterea parcului inventar de remorci, s-au economisit circa 116 tone combustibil convențional.

PENTRU utilizarea rațională a capacităților de transport-puse la dispoziția beneficiarilor, se urmărește permanent ca în paralel cu satisfacerea la un nivel superior a necesităților de transport să se asigure încadrarea în cotele de combustibil alocate și realizarea unor indici de utilizare intensivă și extensivă a parcului auto cît mai mari. În această direcție se înscrie și extinderea transportului în relație plin-plin și a sistemului de lucru paletizat și containerizat. În felul acesta

se asigură utilizarea la capacitatea nominală sau volumetrică atât a autovehiculelor cît și a remorcilor. Este nevoie însă ca beneficiarii de transport să răspundă cu o mai mare promptitudine și receptivitate la aceste inițiative ale întreprinderii noastre, astfel încît să se poată obține, în totalitate, efectele scontate. Referitor la extinderea transportului în relație plin-plin, întreprinderea înțîmpină o serie de neajunsuri ca urmare a faptului că nu toate autocamioanele puse la dispoziția anumitor beneficiari din rețeaua comercială sînt utilizate rațional, la întreaga lor capacitate (nu todeauna beneficiarii noștri reușesc să asigure cantitățile de marfă necesare pentru realizarea unui transport plin-plin). Situația respectivă apare și ca urmare a modului în care necorespunzător de organizare a activității de transporturi. Bunăoară, o altă unitate comercială — care ar dispune de marfă pentru completarea capacității neutilizate de transport — nu poate să apeleze decît la autocamioanele pe care le are expres repartizate. Pentru îmbunătățirea acestei stări de lucruri ar fi util ca încheierea contractelor de transporturi auto să nu se mai facă între unitatea care deține parcul auto și fiecare întreprindere comercială în parte, ci între TRANSCOM-București și Direcția comercia-

lă a municipiului București, situație în care unul și același autocamion ar putea deservi oricare dintre unitățile comerciale.

O ACTIVITATE căreia i se acordă o foarte mare atenție și de care depinde în primul rînd satisfacerea într-un grad înalt a necesităților de transport ale beneficiarilor o constituie **menținerea în perfectă stare de funcționare a întregului parc auto**. În cadrul acesteia, lucrările de întreținere preventivă și reparații curente au o foarte mare importanță, fapt pentru care s-a urmărit organizarea lor cît mai corespunzătoare în cadrul atelierelor amenajate în autobaze precum și în secția de întreținere și reparații a întreprinderii. Un accent deosebit se pune pe scurtarea timpului de imobilizare a autovehiculelor în reparații, drept pentru care se folosește pe scară largă metoda de reparații prin schimbarea agregatelor, pieselor sau reperelor defecte cu unele bune, urmînd ca repararea acestora să se realizeze ulterior. De asemenea, în vederea asigurării cu piesele de schimb necesare, s-a organizat un sistem de lucru centralizat de verificare a pieselor și agregatelor defecte și de sortare a lor în vederea reparații sau recondiționării. Totodată, în cadrul secției de întreținere și reparații auto, din diverse materiale recuperate de la piesele uzate se realizează altele noi: din aluminiul recuperat de la pistoane se confecționează prin turnare pistoane pentru pompa centrală de frînă, capace butuc pentru roți, capace palier electromotor; din arborii plasați uzati se confectionează bolțuri, axe și stifturi; din bolțurile uzate de la motorul SR 211 se realizează burse pentru repararea arborilor secundari de la cutiile de viteză tip SR și AK 5 etc.

Măsurile luate creează condițiile necesare pentru ca întreprinderea să-și realizeze în bune condiții sarcinile de plan pe acest an.

P. TERBESCU
I.T.A.C. TRANSCOM-București

Mapamond tehnico-științific

Epurarea apelor reziduale

CRIZA ENERGETICĂ a declanșat, după cum este cunoscut, o susținută căutare pentru găsirea și valorificarea unor noi surse energetice. Între acestea, epurarea apelor reziduale de origine industrială sau urbană constituie o sursă de loc neglijabilă mai cu seamă că recuperarea energiei conținute în aceste substanțe organice este însoțită de o importantă acțiune de depoluare. Eforturile cercetării științifice s-au concretizat într-o serie de procedee moderne, de înaltă eficiență, între care o realizare de ultimă oră o reprezintă fermentația metanică în strat fluidizat. Din punct de vedere tehnologic, noul procedeu are la bază separarea în două faze distincte a bacteriilor conținute în apele reziduale — bacterii acidogene și bacterii metanogene. Procesul se desfășoară într-o coloană verticală care asigură circulația

materiei de la bază spre nivelurile superioare ale instalației, instalație căreia îi este atașat un separator cu ro-

lul de a izola partea solidă, cea lichidă și cea gazoasă conținută în materia supusă epurării și un dispozitiv care permite reciclarea parțială a lichidului. Avantajele utilizării acestui procedeu constau, în esență, în creșterea productivității și implicit a cantității de metan obținută, pe de o parte, iar pe de altă parte în controlul mai riguros al procesului tehnologic.

Discurile optice

REALIZARE RECENTĂ a cercetării științifice, discuri optice (sau compacte) și-au aflat o utilizare inițială în informatică. Funcționînd pe principiul citirii înregistrării cu ajutorul fasciculelor laser, acest nou tip de tehnologii prezintă avantajul redării cu un înalt nivel de acuratețe a semnalelor sonore și un grad extrem de redus de uzură. Tocmai aceste argumente legate îndeosebi de o înaltă calitate și fiabilitate în exploatare au stat la baza penetrării discurilor compacte în domeniul muzical, ca un pendant al discurilor clasice, Realizate de firma Phillips aceste apa-

rate de uz casnic au fost deja puse în vinzare pe piața occidentală, în decurs de șase luni fiind comercializate 30 000 de sisteme de lectură a discurilor compacte în Franța și de zece ori mai multe pe ansamblul țărilor europene occidentale. Deși prețul unui disc este oarecum prohibitiv (cca. 127 de franci francezi), producătorii sînt optimiști în ce privește posibilitatea de dezvoltare a acestei tehnologii integrate în sistemul mass-media, celor două uzine producătoare existente în lume la ora actuală — cu o capacitate anuală de 5 milioane de discuri fiecare — urmînd să li se adauge altele în diferite țări industriale dezvoltate.

UTILIZAREA ENERGIEI SOLARE ÎN ECONOMIA RURALĂ

VIAȚA nu poate exista în afara mișcării, iar mișcarea nu se poate produce fără energie. Cele mai multe din formele energiilor terestre nu sînt decît forme transformate a energiei solare. În cele de mai jos ne vom referi la energia solară numai ca sursă directă de înlocuire și sporire a resurselor energetice ale omenirii.

Repartizarea teritorială a energiei solare

DACĂ RĂSPUNSUL, la întrebarea „cum poate fi captată și transformată energia solară” este în primul rînd de domeniul tehnicii cel la întrebarea „cît este de eficientă utilizarea energiei solare în comparație cu sursele clasice sau cu cele neconvenționale” este hotărîtor pentru însuși adoptarea tehnologiilor de captare și transformare, precum și pentru domeniile și formele de utilizare a acestei energii.

Pe timp noros, intensitatea radiației solare poate fi de numai 10—20% din cea existentă pe timp senin. Circa 30% din radiația care atinge atmosfera este reflectată în spațiu, iar 47% este absorbită sub formă de căldură de către atmosferă, pămînt și apă (de la acestea din urmă însă, o mare parte din căldura absorbită este retrimisă în atmosferă). Evaporarea apei, precipitațiile, vînturile și curenții marini absorb de asemenea energia solară, dar surprinzător — mai puțin de 0,30% din această energie este folosită pentru fotosinteză.

Energia solară este nepoluantă, reînnoibilă, abundentă și disponibilă în toate colțurile lumii.

Studierea și cunoașterea potențialului energetic solar al teritoriului României constituie, pentru cercetarea științifică din țara noastră, o preocupare majoră și oportună. Ca indicatori de exprimare a acestui potențial au fost utilizați durata (în ore/an) strălucirii soarelui și puterea radiației (în kcal/cm²/an). Litoralul Mării Negre se situează pe primul loc în ierarhie: 2 300—2 400 ore de strălucire a soarelui pe an, reprezentînd 130 kcal/cm²/an, respectiv 2 500 ore și 135 kcal/cm²/an în regiunea litorală a Deltei Dunării. Pe locul următor se situează regiunile de cîmpie, care dispun, de asemenea, de un potențial energetic ridicat cu următoarele variații teritoriale: Cîmpia Română — 2 200—2 300 ore (124 kcal/cm²/an); Cîmpia Tisei — 2 050—2 150 ore (115—120 kcal/cm²/an — iar în Cîmpia Banatului peste 120 kcal/cm²/an, Cîmpia Moldovei — 2 000—2 025 ore (circa 115 kcal/cm²/an). În regiunile situate la adăpostul culmilor muntoase înalte (nord-vestul Olte-

niei, depresimile Brașov și Făgăraș, zona din partea de sud-vest a Podișului Transilvaniei), datorită ațit orientării favorabile, cît și efectului proceselor de destrămare a nebulozității, provocate de mișcările descendente ale aerului, durata de strălucire a soarelui depășește 2 000 de ore anul (115 kcal/cm²/an) și chiar 2 200 de ore (120—125 kcal/cm²/an) în regiunea Subcarpaților de curbură (zona Buzău-Rîmniceu Sărat). În celelalte regiuni de deal și de munte (unde ceața și zilele cu cer mai noros și acoperit au o frecvență mai mare), numărul mediu anual al orelor de strălucire a soarelui se reduce treptat de la 2 100 ore în Podișul Getic pînă la numai 1 600 ore la virful Omul. În regiunile intramontane, datorită obstacolelor care limitează orizontul, precum și datorită persistenței cețurilor și nebulozității stratiforme, durata medie anuală de strălucire a soarelui se reduce mult.

Domeniile de utilizare a energiei solare în mediul rural pot fi împărțite în două categorii: a) domenii specifice agriculturii; b) domenii comune și altor medii social-economice.

Domenii specifice agriculturii

DINTRE DOMENIILE de utilizare a energiei solare, specifice agriculturii, pe prim plan se situează pomparea apei, mai ales pentru irigații (dar și pentru alimentarea cu apă potabilă. De regulă — cele mai mari nevoi de irigații apar în zonele și perioadele cu cea mai puternică insolamție, iar cerințele de energie pentru pomparea apei din puțuri se încadrează perfect în posibilitățile tehnologiei solare actuale (astfel, necesarul de 300 kW pe fiecare puț poate fi furnizat de către colectori termici, asociați cu o mașină termică). Programul de irigare poate fi organizat în funcție de pomparea zilnică, iar amenajarea unor bazine ar permite stocarea apei, folosită apoi în scopuri productive sau domestice (inclusiv adăparea vitelor în tot cursul zilei). La toate acestea se mai adaugă avantajul că, datorită caracterului specific al nevoilor de apă pentru irigație, căldura captată în celelalte sezoane poate fi utilizată în alte scopuri agricole sau domestice.

Pentru a înlătura inconvenientele pe care le prezintă expunerea la intemperii și la atacul insectelor, a fost conceput și utilizat uscătorul solar. Primele modele au utilizat „efectul de seră”, care permite totodată reducerea timpului de uscare și ameliorarea calității produselor. Prototipul constă dintr-un captator solar care încălzește aerul și îl trimite — prin circulație forțată sau li-

beră — să traverseze produsul care trebuie uscat. Captatorul solar (sau încălzitorul de aer, cum este denumit în general) poate fi sau nu integrat uscătorului. Avantajele uscătorului solar sînt condiționate de construcția simplă, din materiale locale și manipularea ușoară. Experiența acumulată în acest domeniu în țara noastră arată că investiția pe metru pătrat de suprafață de deshidratare este de numai 12 lei, cheltuielile de retribuție a muncii cresc cu 200 lei t, dar se realizează economii de combustibil în valoare de 1 000—3 000 lei pe tonă de produse. În cazul ardeiului, cheltuielile pe tonă pentru uscarea în fileu au fost de 85 lei, pe cînd la uscat pe ată — de 516 lei. Prin zvîntarea parțială, înainte de deshidratare, se realizează o reducere de circa 10% față de consumul normat de combustibil.

Este bine cunoscut rolul energiei solare în protejarea culturilor în sere și solarii. Pe lîngă vechiul sistem de sere din sticlă, s-a dezvoltat cel bazat pe folosirea materialelor plastice, mai ieftine și care reduc consumul de apă. Dintre diversele tipuri de sere pentru protejarea culturilor legumicole, în țara noastră mai eficient s-a dovedit tipul „tunel”. Randamentul la hectar poate ajunge de pildă în cazul tomatelor, la 80 de tone, cu un consum de apă de 7 m³/m²/an.

Uscarea produselor agricole pînă la condiția de umiditate care să le permită conservarea pe termen lung reprezintă — mai ales în actualele condiții ale penuriei de energie — unul din cele mai importante domenii de folosire a energiei solare în agricultură. Uscarea la soare (prin expunere pe sol, în aer liber) a cerealelor, a porumbului, a floării soarelui, a legumelor, a fructelor, a ciupercilor, a tutunului, a cărnii etc. are o veche tradiție în practica țaranului român.

Domenii social-economice comune

DIN A DOUA CATEGORIE, pe primul loc se plasează încălzitul locuințelor. Nevoile de încălzit domestic sînt mai mari tocmai în perioadele de iarnă, cînd disponibilitățile de energie solară sînt mai reduse, fapt care impune prezența unor sisteme complementare de încălzire și/sau instalații de stocare a energiei. Întrucît radiația solară nu poate furniza în condiții economice decît 30—50% din energia necesară încălzirii locuințelor, imbinarea armonioasă între sistemele solare de încălzire (mai ales pasive, care sînt mai ieftine) și sistemele adecvate de sprijin bazate pe surse de energie nereînnoi-

bilă are o mare însemnătate pentru eficiența întregului sistem.

În ce privește încălzirea apei menajere, se afirmă că o soluție economică instalațiile cu captatoare plane de energie termică solară. Dezvoltarea producției de panouri solare, inclusiv în industria mică, poate contribui la extinderea acestei soluții în zonele rurale, cu condiția de a ameliora concepția sistemului și de a normaliza mai mult producția, pentru a se realiza în serie panouri fiabile, la un cost redus.

Pentru prepararea alimentelor pînă în prezent au fost puse la punct trei tipuri de bucătării solare: captatorul solar cu reglare manuală, compus dintr-o cutie izolată termic și dintr-un vitraj dublu; receptori de tip parabolic, care concentrează radiația directă pe o zonă focală unde se află caserola; sistemul în care captarea energiei solare este disociată de cuptor și în care căldura este transmisă printr-un fluid colportor (permițînd gătitul în interiorul casei și introducerea unui sistem de stocare a căldurii care face posibilă prepararea bucatelor și în afara orelor de insolare). Punerea la punct a unor bucătării solare cu stocare termică — aflate în faza de proiect — va extinde folosirea energiei solare în acest domeniu.

Nu este lipsită de importanță nici posibilitatea valorificării energiei solare pentru condiționarea aerului (în ateliere, hale de lucru, dar și în instituții școlare, culturale, etc.), combinate de creșterea industrială a animalelor, pentru care de mai mare eficiență se dovedesc tehnicile panou (culoare deschisă a pereților exteriori, umbrire și izolare, ventilație nocturnă, climatizare prin evaporarea apei etc.). Și mai importantă e realizarea refrigerării la unitățile producătoare a unor produse agricole perisabile (lapte proaspăt, legume, carne etc.). În numeroase regiuni ale lumii se folosesc sisteme clasice, cu compresor, dar cu alimentație fotovoltaică; pentru stocarea de pe o zi pe alta, se poate apela la căldura de fuziune a

gheței sau a altor materiale, concomitent cu folosirea acumulatorilor. În cazul în care o descoperire tehnologică ar conduce la reducerea foarte puternică a costului fotopilei, atunci cea mai logică metodă ar deveni utilizarea electricității obținută pe această cale pentru alimentarea unui sistem clasic de refrigerare.

Un domeniu — cu reale valențe de utilizare a energiei solare în mediul rural — este cel al telecomunicațiilor. Dacă pornim de la considerentul că radiația globală (adică puterea solară totală care cade pe unitatea de suprafață orizontală) este de 1 kW, iar energia medie zilnică poate atinge 3 kWh (mai mare decît consumul zilnic al unei stații de telecomunicații tipic rurală), la un randament de conversiune de 10 % ar fi necesară o suprafață de numai 3 m² (în practică însă, randamentele sînt inferioare cu 10%).

Condițiile necesare pentru generalizarea valorificării

VALORIFICAREA energiei solare, ca parte componentă a avuției naționale, presupune evaluarea ei cantitativă și calitativă, respectiv radiația globală, repartizarea ei pe componentele difuză și directă, precum și variațiile ei cotidiene, sezoniere și anuale. Asemenea date sînt necesare nu numai pentru conceperea celui mai eficace sistem de instalație solară, ci și pentru a evalua nevoile de stocare a energiei, precum și de puncte de sprijin. Un rol important în această privință ar avea un centru național de colectare a datelor, sprijinit pe un număr de stațiuni actinometrice (dotate cu material mai simplu), în fiecare zonă a țării, pentru elaborarea unui atlas național al radiațiilor solare.

În România, valorificarea energiei solare este facilitată de existența unei politici științifice — reflectată într-un program național — care rezervă un loc important resurselor de energie reînnoibile, inclusiv cea solară, acordînd

importanța cuvenită programelor de dezvoltare rurală, industrială și urbană, precum și incidentelor sociale, culturale și ecologice ale soluțiilor posibile. S-ar impune însă și măsuri novatoare care să stimuleze utilizarea energiei solare pe scară largă, cum ar fi acordarea unei garanții consumatorilor, asigurarea sistemelor solare, lansarea de programe de demonstrații pentru a convinge consumatorii de eficacitatea aparatelor solare.

Cea mai importantă condiție rămîne însă finanțarea investițiilor, dat fiind — costul încă ridicat al instalațiilor solare (de cîteva ori mai mare față de cel al instalațiilor clasice). De aici necesitatea — și posibilitatea, în condițiile noastre — a unei politici preferențiale de investiții, care să plaseze instalațiile solare într-o poziție concurențială, stimulînd întreprinderile industriale să lanseze în producție și pe piață noi tipuri de instalații solare, mai eficiente.

Pentru accelerarea introducerii tehnicilor solare fiabile și la un cost concurențial este indispensabilă intensificarea considerabilă a activității de cercetare-dezvoltare, ținînd seama și de experiențe acumulate în acest domeniu de alte țări. La rîndul ei, dezvoltarea activității de cercetare este condiționată de intensificarea fluxului de informații în cadrul unei rețele cu verigi multiple: propagandă scrisă și vorbită (presă, radio, televiziune, pliante etc.), demonstrații practice, schimbul de idei între cercetători în cadrul unor seminarii, conferințe, colocvii, organizarea de cursuri practice și teoretice etc.

Ca în orice domeniu al tehnicii și tehnologiei moderne de vîrf, și în acest domeniu hotărîtoare este activitatea de educare și formare de cadre pentru toate laturile activității complexe de valorificare a energiei solare — ingineri electricieni, mecanici și electroniști, tehnicieni și personal de întreținere — pentru a asigura buna funcționare a instalațiilor.

prof. dr. O. PARPALĂ

Înnoirea și diversificarea produselor — premise ale creșterii competitivității

(Urmare din pag. 7)

deal de forjare orbitală (economii de metal de peste 29 t) și linia tehnologică complexă de prelucrare cu transfer și ciclu automat, pe care se vor fabrica articulația cardanică la osiile motoare și suportii port-satelit pentru tractoarele de 85—100 CP — ambele la Întreprinderea de tractoare Brașov. În paralel cu aceste acțiuni s-a urmărit și se urmărește în continuare creșterea gradului de mecanizare și automatizare a producției, cele mai semnificative realizări fiind: semiautomatizarea strungurilor paralele și a mașinilor de rectificat interior, mecanizarea operației de formare a miezurilor în turnătorii, robotizarea servirii a două agregate de găurit arbori cotiți ș.a.

PENTRU ACEST AN sarcinile de plan prevăd valori sporite față de

1983, pe ansamblul centralei producția marfă urmînd să crească cu 9,3%, producția marfă vindută și încasată cu 8,3%, exportul cu 54,8%, producția fizică de tractoare cu 11,2%. Concomitent, întreprinderile din componența centralei vor realiza noi tipuri de tractoare într-o gamă constructivă foarte variată, la un nivel tehnico-calitativ ridicat. Pentru aceasta se are în vedere, în primul rînd, o angrenare mai susținută a tuturor forțelor tehnico-ingenerești și muncitorești atît din centrul de cercetare științifică și inginerie tehnologică din subordinea centralei, cît și din cadrul serviciilor tehnice și secțiilor direct productive din întreprinderi. De asemenea, se depun eforturi susținute pentru eliminarea unor neajunsuri ce se mai manifestă în utilizarea deplină a capacităților de producție și urmărirea realizării sarcinilor pînă la cele mai mici verigi, res-

pectarea întocmai a prevederilor din fișele tehnologice, valorificarea superioară a materiilor prime.

Centrala și unitățile sale depun, totodată, eforturi pentru a determina colaboratorii și unitățile furnizoare de materii prime, materiale, repere, subansamble să-și coordoneze activitatea în funcție de cerințe, asigurînd livrările ritmice și de cea mai bună calitate. În acest context, unitățile siderurgice aparținînd de Ministerul Industriei Metalurgice ar trebui să devină mai receptive în sensul de a rezolva favorabil, în termene cît mai scurte, solicitările centralei. Este vorba, printre altele, de realizarea țevilor de 70×18 (41MOC 11), 53×7 (OLT 45) și 70×7 (OLT 45) care, nemaifabricîndu-se, au fost înlocuite în fabricația unor repere ori cu bare, ori cu țevi de alte dimensiuni, ceea ce atrage, spre exemplu, la nivelul acestui an, pe lîngă un consum sporit de manoperă, și o creștere a consumului de metal cu peste 60 t. Aceeași solicitudine se așteaptă și din partea întreprinderilor producătoare de aparat electric, precum și din partea celor furnizoare de produse din cauciuc.

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

Cum se asigură creșterea în devans a productivității muncii față de retribuție

EXIGENȚELE Programului de aplicare fermă a principiilor autoconducerii muncitorești și autogestiei, de perfecționare a mecanismului economico-financiar, a sistemului de retribuție și creșterea retribuției în acest cîncinal, precum și măsurile stabilite prin legea cu privire la principiile de bază ale perfecționării sistemului de retribuție a muncii și de repartiție a veniturilor oamenilor muncii, aplicarea formei de retribuție în acord global generalizat în fiecare unitate fac necesară, în toate întreprinderile, o lărgire a preocupărilor pentru gospodărirea judicioasă și utilizarea eficientă a fondului de retribuție, pentru ca veniturile oamenilor muncii să fie legate nemijlocit de rezultatele obținute în procesul de producție.

O cerință de bază în acest proces este ca productivitatea muncii să crească într-un ritm mai înalt decît ritmul creșterii retribuției, condiție hotărîtoare pentru asigurarea creșterii economice și a unei baze trainice de ridicare continuă a nivelului de trai. Așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, „înfăptuirea măsurilor de creștere a retribuției și a veniturilor oamenilor muncii se poate realiza numai în condițiile realizării planului de dezvoltare economico-socială și creșterii mai puternice a productivității muncii. Trebuie să fie bine înțeles, de către toți oamenii muncii, că ridicarea nivelului de trai, sporirea veniturilor se pot îndeplini numai pe baza creșterii mult mai puternice a productivi-

tății muncii, a eficienței și rentabilității, a dezvoltării generale a economiei naționale”.

Pentru ca organele de conducere colectivă din unitățile economice și din organele ierarhic superioare să cunoască modul cum este gospodărit fondul de retribuție, apare necesară urmărirea consecventă și analiza aprofundată a corelațiilor dintre principalii indicatori de plan: producție, fondul de retribuție, numărul mediu de personal muncitor, productivitatea muncii și retribuția medie. În vederea stabilirii unor corelații corespunzătoare este necesar să se asigure toate condițiile pentru ca valoarea producției marfă, valoarea producției nete și productivitatea muncii să crească într-o proporție mai mare decît fondul de retribuție, numărul mediu de personal și retribuția medie.

Plecînd de la necesitatea asigurării unor corelații corespunzătoare între principalii indicatori de plan, în cadrul Combinatului de îngrășăminte chimice din Tîrgu Mureș s-a acționat în acest sens pe multiple planuri. Așa cum rezultă din tabel, în perioada analizată, productivitatea muncii, atît cea calculată în raport de valoarea producției nete cît și cea calculată în raport de valoarea producției marfă a avut o creștere mai mare decît retribuția medie, atît la nivel de plan cît și ca realizări efective. Rezultatele bune obținute în combinat în anul 1983, continuate și amplificate în anul acesta, au fost posibile ca urmare a măsurilor luate pen-

tru realizarea sarcinilor de plan și depășirea unor greutăți în derularea fabricației, ca de exemplu: apariția unor defecțiuni la utilaje și instalații, neritmicitatea în aprovizionarea cu unele materii prime și materiale precum și cu piese de schimb etc. Pe această bază a fost asigurată o ritmicitate superioară a producției, realizarea unor însemnate cantități de produse fizice planificate de mare importanță pentru economie, obținute în condiții de calitate superioară, cu costuri reduse față de plan și cu beneficii substanțial depășite față de prevederi. Aceste rezultate au fost posibile ca urmare a: ● sporirii indicelui de utilizare a timpului disponibil al instalațiilor chimice; ● asigurării materiilor prime și materialelor în cantitățile și calitățile necesare; ● realizării unei producții de calitate; ● reducerii consumurilor de materii prime, materiale, energie, combustibil și apă; ● asimilării de noi produse (în anul 1983 s-au asimilat două noi tipuri de îngrășăminte chimice lichide, izobutilendiuere pentru adaos la furajarea animalelor, noi sorturi de îngrășăminte chimice complexe NPK și 12 noi produse fotosensibile); ● mai bune organizări a producției și a muncii; ● perfecționării pregătirii profesionale și ridicării nivelului de calificare a personalului muncitor.

De remarcat că în toate secțiile, atelierele, instalațiile și formațiile de lucru există preocupări pentru a chel-

Finanțarea activității de cercetare

DACĂ un factor evident care determină progresul științei și tehnicii pe plan național este efortul financiar, cuantumul de resurse alocate cercetării, acesta nu exprimă decît parțial calitatea efortului de materializare a ideilor noi. Alte elemente pot să potențeze sau, dimpotrivă, să diminueze efectele sale.

Un studiu elaborat pe ansamblul țărilor O.C.D.E. în deceniul 1971—1980 atansează, din acest punct de vedere, câteva concluzii interesante. Astfel, la nivel general, efortul financiar destinat cercetării a evoluat similar cu economiile statelor respective, afectate, precum este cunoscut, de criza economică. Ca urmare, cheltuielile de cercetare-dezvoltare au înregistrat niveluri mai scăzute decît în perioadele precedente, cu o singură excepție: Suedia. Primii ani ai actualului deceniu marchează însă o reluare a efortului investițional destinat cercetării, care a cunoscut un ritm similar — în unele țări chiar mai înalt — cu ritmul de creștere a produsului intern brut.

Importante modificări au survenit în contextul crizei economice și în sfera modalităților de alocare a resurselor financiare și a opțiunilor în ce privește dezvoltarea pe ramuri și subramuri industriale. Sub aspectul cuantumulului, circa jumătate din resursele totale au fost alocate industriei, celelalte părți fiind orientate spre susținerea cercetării fundamentale, pe de o parte, și a unor programe cu caracter guvernamental (apărare, sănătate, noi surse de energie, dezvoltarea infrastructurii) pe de altă parte. În ce privește modalitățile de finanțare se înregistrează o tendință netă spre diminuarea finanțării publice în favoarea celei particulare.

Schimbări semnificative se înregistrează și în domeniul programelor guvernamentale de cercetare — o anumită reducere a resurselor destinate cercetărilor în domeniul energiei și sporirea comparativă a celor din sfera sănătății și a apărării — precum și în cel al cercetării fundamentale. Intrucît acest din urmă tip de cercetare se desfășoară

Potențialul de cercetare în unele țări ale O.C.D.E. în anul 1979

Țara	Cheltuieli pentru cercetare — Număr de cercetători	
	milioane dolari	mii —*)
S.U.A.	56 560	621,0
R. F. Germania	12 531	122,0
Franța	7 964	72,9
Italia	3 086	46,4
Canada	2 438	26,3
Elveția	1 469	10,7
Belgia	1 074	10,9

*) Exprimat în unități convenționale (cercetători cu normă întreagă).

Sursa: L'Observateur de l'O.C.D.E., martie 1983

precumpănitor în mediul universitar (situație specifică pentru S.U.A.) se urmărește ca maniera de susținere financiară să fie cît mai puțin influențată de fluctuațiile economice.

Cuantumul, orientarea tematică și modalitățile de finanțare a cercetării vor fi însă influențate în viitor și de o serie de clarificări metodologice. Ast-

Realizat 1982 = 100%

Denumirea indicatorilor	Realizat în 1983 față de anul 1982	Realizat în 1983 față de plan
Valoarea producției marfă	117,1	103,1
Valoarea producției nete	127,4	113,3
Numărul mediu de personal	100,1	99,6
Productivitatea muncii:		
— calculată în raport cu valoarea producției nete	122,5	113,8
— calculată în raport cu valoarea producției marfă	116,9	103,6
Retribuția medie	100,8	100,4
Fondul de retribuire	101,0	100,0

tui cu chibzuință fiecare leu, a consuma cu grijă materiile prime și materialele, a consuma rațional gazul metan și energia electrică, a utiliza cu eficiență forța de muncă. Dacă cu ani în urmă, urmărirea costurilor de producție era mai ales în preocupările economiștilor și contabililor, astăzi aceasta este o problemă care îi interesează pe toți factorii care contribuie la realizarea producției.

Anul 1984 a debutat cu rezultate bune; deși sarcinile sînt mai complexe decît în anul trecut, trimestrul I a.c.s-a încheiat cu un spor substanțial de producție, de productivitate, obținute în condițiile realizării tuturor indicatorilor de eficiență.

Pentru realizarea unei analize corecte a corelațiilor principalilor indicatori enumerați, apreciem, prin prisma experienței noastre, că se cer avute în vedere și următoarele aspecte:

● în analiza corelațiilor în discuție trebuie utilizat indicatorul productivitatea muncii calculat în raport cu realizarea valorii producției nete și a celui calculat în raport cu realizarea producției marfă. Această propunere se bazează pe faptul că valoarea producției marfă reprezintă expresia valorică a producției fizice pentru care se plă-

tește manopera către oamenii muncii care au executat-o;

● din analiza prezentată, corelația de bază dintre creșterea productivității muncii și retribuția medie rezultă că este corespunzătoare. Dar această corelație apare cu un decalaj destul de important din cauză că fondul de retribuire planificat nu a fost în concordanță integrală cu categoria normată a personalului muncitor și cu numărul de personal stabilit prin plan. Ca urmare, dimensionarea fondului de retribuire planificat este necesar să ia mai complet și consecvent în calcul categoria medie normată și numărul de personal;

● analiza corelației principalilor indicatori de plan fiind o sarcină permanentă a întreprinderilor, colectivele constituite pentru urmărirea aplicării retribuiri în acord global trebuie să efectueze lunar analize în acest sens, iar constatările și concluziile să le prezinte în organele colective de conducere pentru a se lua decizii care să asigure corelații corespunzătoare în realizarea indicatorilor de plan.

Andrei COZOS

contabil șef
al Combinatului de îngrășăminte
chimice din Tîrgu Mureș

fel, după cum se arată în studiul amintit, actuala criză economică a pus în evidență slăbiciunea unor corelații care există între indicatorii de alocare a resurselor și cei care dau măsura eficienței acestui efort, mult mai puțin perfecționați. Or, intrucît eficiența investițiilor și în acest domeniu a dobîndit un caracter prioritar, apare stringent necesară cunoașterea — cu o anumită marje de anticipație — a efectelor concrete, pe termen scurt, mediu sau îndelungat. Realizarea corelației între efort și efect presupune cunoașterea, stăpînirea și integrarea perfectă în ansamblul activităților economice a filierei care conduce de la activitatea de cercetare-dezvoltare la cea de inovare (realizarea produsului nou), concomitent cu descifrarea efectelor pe care schimbările tehnologice le declanșează la nivel național și internațional. Se apreciază, astfel, că în sistemul indicatorilor statistici capabili să măsoare rezultatele activității de cercetare-dezvoltare și efectele sale în plan economic ar trebui să figureze: date referitoare la brevetele de invenții, la balanțele tehnologice, indicații concrete cu privire la comerțul cu

produse de înalt nivel tehnologic și la investiții în echipamentele tehnologice.

Totodată, aceste eforturi de regîndire conceptuală privesc și o sferă mai largă, anume aceea a strategiei de cercetare adoptată pe plan național. Deși opțiunea pentru o strategie „ofensivă” (cercetări desfășurate într-o sferă largă și diversificată de domenii) aparține de regulă țărilor puternic dezvoltate, datorită resurselor financiare, materiale și umane extrem de mari pe care le necesită (tabelul) țărilor cu potențial economic mai modest nu sînt eliminate, ab initio, din această competiție. După cum relevă experiența unor țări din cadrul O.C.D.E., opțiunile se pot îndrepta spre o strategie de cercetare care, atunci cînd este o „strategie defensivă activă” — prin care se înțelege selecția anumitor domenii de cercetare și formarea unui potențial specializat, aflat permanent la nivelul realizărilor mondiale — oferă condiții propice pentru participarea competitivă pe piața internațională.

Cristian POPESCU

Corelații

Volum — greutate — consum

OBUNĂ PARTE din produsele agricole care se transportă au un volum mare și o greutate mică; este vorba de paie, fîn în baloți sau nebalotat, coceni de porumb, tulpini de in și cînepă, animale mari etc. În acest caz este evident faptul că din punct de vedere al greutății transportate, este folosită numai o parte din capacitatea autovehiculului, pe cînd ca volum, mașina este ocupată la maximum.

În cazul transportului acestor mărfuri cu volum mare, autovehiculele cu care sînt dotate în prezent unitățile specializate — avînd motoare de puteri mai mari față de aceste necesități — nu sînt folosite la întreaga lor capacitate disponibilă, ceea ce determină un consum specific de carburanți mult mai mare decît ar fi efectiv necesar. În această situație, se impune, credem, necesitatea echipării autovehiculelor destinate transportului mărfurilor de volum mare cu motoare de putere mai mică, în funcție de greutatea reală a mărfurilor ce sînt efectiv transportate, ceea ce ar contribui la reducerea consumului de combustibil.

Ca exemplu, trebuie arătat că un autovehicul de tipul R-10215 cu o capacitate de 7,5 t, în cazul unui transport de produse cu volum mare, nu este folosit ca putere decît în proporție de circa 15—20%, corespunzător greutății încărcăturii de 1,1—1,5 t. Și totuși, el consumă 295 litri de motorină pe o distanță de 1000 de km echivalenți. De menționat că structura de construcție a acestui vehicul ar permite, după constatările din practică, și echiparea sa cu un motor de tipul 150-127, care are un consum propriu mai redus față de motoarele utilizate. În aceste condiții, autovehiculul încărcat, echipat cu astfel de motoare, va consuma în transportul mărfurilor cu volum mare numai 110 litri de motorină pe o distanță de 1000 km echivalenți. Din analiza pe o perioadă de un an a unui număr de numai 20 de autovehicule pe o distanță de transport 30 000 km (realizată în medie de o mașină), rezultă că economia de carburant poate depăși 100 mii litri de motorină, ajungînd la peste 270 000 mii lei.

De aceea apreciem necesară sporirea preocupărilor producătorilor din industria construcțiilor de mașini pentru extinderea fabricației unor astfel de tipuri de mașini, care să coreleze mai bine capacitatea volumetrică cu greutatea efectiv transportată și cu puterea și consumul motorului. S-ar mai putea lua în considerație și posibilitatea ca aceste autovehicule să aibă în dotare două tipuri de caroserii, avînd în vedere tocmai necesitatea folosirii complete a capacității motorului în tot cursul anului.

P. PETRU

Puncte de vedere

Perfecționarea planificării — pîrghie esențială de sporire a eficienței utilizării forței de muncă

DESFĂȘURAREA în condiții de eficiență a producției moderne nu se poate realiza fără un număr și o structură corespunzătoare a forței de muncă. Productivitatea posibilă în condițiile tehnice existente se realizează în strînsă dependență de cantitatea și calitatea factorului uman. Tocmai de aceea, analiza numărului și structurii personalului existent, stabilirea necesarului viitor în strînsă dependență cu utilajele, cu înzestrarea tehnică în general, alegerea căilor de acoperire a necesarului de personal constituie părți inseparabile ale planificării forței de muncă.

În practica noastră economică, planificarea forței de muncă vizează — atît la nivelul micro cît și la cel macroeconomic — două laturi: a) acoperirea necesarului suplimentar determinat de pierderile generate de ieșirea, din diferite motive, din viața activă a unei părți din forța de muncă; b) acoperirea necesarului suplimentar cerut de creșterea și lărgirea producției. Pornind de la aceste elemente, necesarul de forță de muncă se determină pe baza unei relații *) din care rezultă că planul forței de muncă se află sub incidența unei multitudini de influențe, de natură foarte diferită, începînd de la productivitatea muncii și factorii acesteia, pînă la pierderile previzibile și imprevizibile generate de mișcarea și fluctuația forței de muncă. Dacă numărul de personal prevăzut pentru perioada de plan poate fi determinat direct, ținînd seama de evoluția productivității muncii ($L_p = Q_p/W_p$) necesarul suplimentar constituie rezultanta influențelor foarte variate pe care le au factorii de natură tehnică, economică, socială, bio-fiziologică, psihologică, factori care determină nivelul parametrilor luați în calcul. Modificarea în cursul perioadei de plan — sub incidența acestor factori — într-un sens sau altul, a unuia sau altuia din parametrii de calcul duce la perturbații în asigurarea cu forță de muncă. În plus, la nivel de întreprindere intervin și alți factori, legați mai ales de modul de fundamentare a planului creșterii productivității muncii. În acest caz, productivitatea muncii este dependentă direct de nivelul tehnic al producției, de realizarea normelor de muncă și calitatea acestora, de utilizarea timpului de lucru al muncitorilor și al utilajelor, de starea tehnică a acestor utilaje, de concordanța dintre nivelul de calificare al forței de muncă și complexitatea lucrărilor, de ritmicitatea aprovizionării tehnico-materiale, în sfîrșit de caracteristici bio-fiziologice ale forței de muncă (stare de sănătate, vîrstă, sex) etc. Acționînd asupra nivelului planificat al productivității muncii, acești factori își transmit influențele lor și asupra necesarului de personal.

Pe parcursul execuției planului se manifestă, de regulă, noi trebuințe determinate fie de producție, fie de înzestrarea teh-

*) $L_t = L_0 + L_q + L_m - E_r$, unde: L_t = necesarul de forță de muncă în anul de plan; L_0 = forța de muncă existentă în anul de bază; L_q = necesarul suplimentar cerut de lărgirea producției; L_m = necesarul suplimentar cerut de înlocuirea forței de muncă ieșite din activitate; E_r = suma economiilor relative de personal rezultate ca urmare a fundamentării pe factori de influență a creșterii productivității muncii.

Necesarul suplimentar L se calculează astfel: $L = (L_t - L_0) \cdot (1 + m + p + n + a + d)$ unde: m = coeficientul pierderilor naturale de forță de muncă (mortalitate) p = ponderea persoanelor ce se pensionează; n = coeficientul înlocuirii personalului necalificat cu către calificate; a = ponderea celor plecați în armată; d = ponderea pierderilor generate de alte plecări previzibile și neprevizibile (aproximate).

nică, fie de organizarea producției și muncii, fie chiar de forța de muncă. Acestea pot să creeze decorelări între planul de producție, de progres tehnic, de folosire a capacităților, de productivitate și de forță de muncă.

Deficiențele existente în elaborarea și fundamentarea planului de forță de muncă la nivelul întreprinderilor, în corelarea acestuia cu celelalte capitole de plan, așa cum rezultă din cercetările efectuate de noi, pot fi generate de mai multe cauze: ● planul stabilit exclusiv pe baza sarcinilor de creștere a productivității muncii conduce, atunci cînd fundamentarea acesteia pe factori de creștere nu este riguroasă, la un necesar de muncitori care poate fi diferit de cel rezultat din aplicarea normelor și normativelor de muncă utilizate de întreprinderi. În aceste condiții, între necesar și cerințele folosirii integrale a bazei tehnico-materiale a producției pot apare decorelări; ● planul forței de muncă nu se detaliază suficient și la timp pe secții, ateliere, meserii, neexistînd astfel posibilitatea cunoașterii cît mai exacte a situației forței de muncă, a plusului sau minusului de personal muncitor pe aceste componente organizatorice; ● necesarul suplimentar nu se corelează totdeauna cu indicii mediu de îndeplinire a normelor; ● coeficienții care se iau în calculul pierderilor — de orice natură — de forță de muncă se supra ori subdimensionează, influențînd în mod vizibil calitatea planului. Din aceste cauze, planul de acoperire a necesarului de forță de muncă poate cuprinde un plus sau un minus față de necesarul real și de existentul de personal. În acest fel, planul — prin excelență instrument de echilibru — poate deveni generator de dezechilibre între forța de muncă necesară și cea existentă. Bunăoară, dacă numărul forței de muncă se situează peste nevoile producției, eficiența acesteia se reduce; atunci cînd există o lipsă reală de forță de muncă, sînt afectate volumul producției, calitatea, gradul de folosire a potențialului tehnico-material, în final eficiența economică.

Ținînd seama că planul forței de muncă are acțiune determinantă asupra consumului de muncă, perfecționarea acestuia ar trebui să se realizeze concomitent în mai multe direcții; unele privesc metodologia de elaborare, în timp ce altele funcționalitatea în execuție a pîrghiilor și instrumentelor care conduc la elasticitatea consumului de muncă în raport de nevoile producției. La unele dintre acestea ne vom referi în cele ce urmează.

Întărirea caracterului realist al planului forței de muncă, creșterea gradului de fundamentare științifică a indicatorilor din acest plan solicită determinarea necesarului global de muncă în condiții de înaltă productivitate, pe bază de normative ale consumului de muncă riguros fundamentate. El trebuie să corespundă cantitativ în cea mai mare măsură cerințelor utilizării integrale, cît mai depline a bazelor tehnico-materiale — din ce în ce mai costisitoare, a producției, ținînd seama de pierderile mari generate de folosirea incompletă a capacităților de producție. Determinarea riguroasă a necesarului de forță de muncă necesită existența unui sistem informațional adecvat folosirea unor metode și tehnici care să permită cunoașterea cît mai bună, sub multiple aspecte, atît a nevoilor producției, cît și a resurselor de muncă. De aceea, una din direcțiile principale în domeniul planificării forței de muncă o constituie îmbunătă-

tățirea continuă a sistemului de evidență, a metodelor și tehnicilor de elaborare a planului forței de muncă. În acest cadru, un loc important îl deține perfecționarea sistemului balanțelor de plan; avem în vedere, în principal, modul de fundamentare a coeficienților din aceste balanțe, diversificarea acestora pe niveluri de decizie, în conformitate cu nevoile planificării curente și de perspectivă din întreprinderi.

Astfel, coeficienții de „pierderi“, respectiv de „înlocuire“ a forței de muncă incluși în programele de asigurare și pregătire a forței de muncă se cer mai bine fundamentați. Prin dimensiunea lor, acești coeficienți trebuie să asigure, pe de o parte, înlocuirea acelei părți a forței de muncă plecată din întreprinderi din diferite motive, iar pe de altă parte să stimuleze întreprinderile în raționalizarea consumului de muncă. Fără îndoială că pentru a ajunge la o dimensionare cât mai reală a acestor coeficienți sînt necesare cercetări și analize aprofundate cu privire la evoluția caracteristicilor demo-economice ale forței de muncă, pe o perioadă de timp reprezentativă, în scopul desprinderii tendințelor obiective de durată de cele conjuncturale, a identificării diferențelor dintre categoriile de forță de muncă, profesii etc. Numai astfel acești coeficienți conduc la o determinare riguroasă a segmentului din necesarul suplimentar de forță de muncă, în al cărui calcul intervin.

Elaborarea balanței muncitorilor pe meserii este deosebit de utilă pentru asigurarea numerică și calitativă a necesarului de forță de muncă. Un asemenea instrument de evidență și planificare a forței de muncă ar permite cunoașterea mai precisă a efectivelor existente în corelație cu utilajele, urmărirea și controlul mișcării muncitorilor pe meserii. Totodată, numai cunoașterea cauzelor mișcării și a amplitudinii acestora pe meserii poate da indicații asupra căilor de reducere a unor pierderi de forță de muncă de diferite calificări, poate evita pregătirea în exces la unele meserii sau în minus la altele, oferind, deci, un mai mare suport științific planului de școlarizare și ducînd la economisirea cheltuielilor de pregătire etc. Această balanță reprezintă, de asemenea, unul din instrumentele absolut necesare pentru corelarea cât mai bună, în timp, a planului forței de muncă cu celelalte capitole ale planului economic, cu planul tehnic și de investiții îndeosebi pentru realizarea echilibrului dintre momentul și locul nevoii sociale de muncă și resursele existente.

Pentru armonizarea cât mai bună a resurselor de muncă cu nevoile producției, mai precis pentru cunoașterea cât mai exactă a potențialului de muncă al întreprinderilor și al societății în ansamblu, apreciem ca deosebit de utilă elaborarea balanței timpului de muncă. Acest tip de balanță, ca și indicatorul necesarului de forță de muncă exprimat în unități de timp de muncă, sînt utile din mai multe motive: timpul de muncă nu se folosește integral; o parte a forței de muncă are, în mod obiectiv, o rată de activitate mai redusă, lucrează în regim de timp incomplet — cazul forței de muncă feminine, a unor meserii etc. Aceste particularități nu pot fi surprinse de indicatorii în expresie fizică, folosiți în prezent în planificarea forței de muncă — populația ocupată, număr mediu al personalului muncitor. Din aceste motive, între consumul de muncă exprimat în persoane fizice și cel exprimat în unități de timp de muncă există un permanent ecart care apare, așa cum de altfel au relevat analizele noastre, fie sub forma unui excedent, fie sub forma unui minus de forță de muncă.

În vederea întăririi gradului de fundamentare a necesarului de forță de muncă — în conformitate cu recente programe privind creșterea productivității muncii, a ridicării nivelului calitativ al produselor și perfecționarea normării muncii — apreciem ca necesară introducerea în practica planificării forței de muncă, alături de indicatorul „număr mediu al personalului“, a indicatorului „Fondul de timp de muncă“ defalcat pe întreprindere, subramură, ramură și economie națională. Întrucît permite măsurarea cu mai mare exactitate a consumului de muncă necesar producției, asigură o mai bună elasticizare a necesarului de muncă cu nevoile dinamice ale producției, limitează tendințele întreprinderilor de creare și menținere a unor rezerve suplimentare de forță de muncă, indicatorul propus întreprinde calități care-l fac mai apt pentru fundamentarea mai riguroasă, mai eficientă a planului forței de muncă. În al doilea rînd, numai prin introducerea acestui indicator se poate asigura o corelare mai bună a fondului de timp de lucru al mașinilor și utilajelor cu necesarul de personal.

Introducerea indicatorilor de plan în unități de timp de muncă presupune totodată și utilizarea unor tehnici de calcul adecvate care să permită stabilirea mai detaliată și mai precisă a necesarului de personal muncitor, tehnici care să țină seama

de influențele multiple pe care le exercită diferiți factori asupra evoluției numărului și structurii forței de muncă. Ne vom opri astfel în continuare la metoda stabilirii necesarului de muncitori pe baza timpilor normați care țin seama nu numai de evoluția (creșterea planificată) a productivității muncii, dar și de volumul și structura fondurilor fixe, înzestrarea tehnică a muncii, timpul de lucru al muncitorilor și al mașinilor, structura personalului pe meserii.

Elementele necesare în calculul planului de forță de muncă sînt productivitatea muncii planificată — a cărei creștere se fundamentează pe baza factorilor de influență —, indicele de îndeplinire a normelor prevăzute pentru anul de plan, necesarul de timp de muncă pentru realizarea producției și numărul de ore de muncă lucrate de un muncitor în cursul unui an.

Pe baza acestor elemente se calculează un necesar global de forță de muncă:

$$L_o = \frac{P_n}{t_o} \cdot I_n, \text{ unde: } L_o \text{ — necesarul de forță de muncă; } t_o \text{ — fondul de timp de muncă necesar; } I_n \text{ — numărul de ore de muncă lucrate de un muncitor; } I_n \text{ — indicele de îndeplinire a normelor prevăzute pentru anul de plan.}$$

Introducînd acest necesar global într-o serie de formule de calcul, se obține un necesar planificat (L) care reflectă influențele exercitate de o serie de factori. Astfel:

$$L = \frac{P_n}{K \cdot L_o} \text{ unde: } P_n \text{ — producția netă; } K \text{ — volumul fondurilor fixe. } L = \frac{P_n}{T_o \cdot T_x \cdot M_x} \text{ unde } T_o \text{ — fondul de timp necesar exercitării lucrării (x) de către muncitorii din meseria (x); } M_x \text{ — ponderea meseriei (x) în forța de muncă.}$$

După cum se observă, în aceste relații sînt puși în legătură o serie de indicatori de bază — producția netă, fondurile fixe, necesarul (de timp sau de personal) — cu altele derivate, respectiv eficiența fondurilor, înzestrarea tehnică a muncii, productivitatea orară. Dacă nu se modifică niciun fel de condiții, atunci $L=L_o$. Orice modificare a condițiilor (factorilor) luați în calcul conduc la un $L \neq L_o$. La fel se petrec lucrurile și dacă se modifică structura personalului, respectiv dacă ponderea unei meserii (M_x) sau categorii de personal crește sau descrește, celelalte condiții rămînînd neschimbate.

Dacă se are în vedere și structura fondurilor fixe și gradul de utilizare a acestora, necesarul de personal se poate determina pe baza relației: $L = \frac{P_n}{K_{meu} \cdot K_{me} \cdot K} \cdot L_o$, unde: K_{meu} — mașini și echipamente încărcate efectiv; K_{me} — volumul total de mașini și echipamente.

În aceste condiții, necesarul de personal apare ca o rezultantă a produsului dintre eficiența mașinilor și echipamentelor efectiv încărcate ($\frac{P_n}{K_{meu}}$), gradul de încărcare al mașinilor și echipamentelor existente ($\frac{K_{meu}}{K_{me}}$), ponderea mașinilor și echipamentelor în total fonduri fixe și înzestrarea tehnică a muncii.

Orice modificare în ce privește eficiența fondurilor sau gradul lor de încărcare, de exemplu, va conduce la un necesar de personal diferit de cel determinat pe baza timpilor normați ($L \neq L_o$). Avantajul unei asemenea relații este evident dacă avem în vedere că necesarul de personal se pune în legătură cu o serie întregă de indicatori — de volum, de eficiență, de structură. Totodată, relația aceasta vizează direct rezervele din domeniul organizării producției și muncii, întrucît toți indicatorii luați în calcul sînt deosebit de sensibili la orice fel de măsuri organizatorice.

Orice modificare în ce privește eficiența fondurilor sau gradul lor de încărcare, de exemplu, va conduce la un necesar de personal diferit de cel determinat pe baza timpilor normați ($L \neq L_o$).

Avantajul unei asemenea relații este evident dacă avem în vedere că necesarul de personal se pune în legătură cu o serie întregă de indicatori — de volum, de eficiență, de structură. Totodată, relația aceasta vizează direct rezervele din domeniul organizării producției și muncii, întrucît toți indicatorii luați în calcul sînt deosebit de sensibili la orice fel de măsuri organizatorice.

Orice modificare în ce privește eficiența fondurilor sau gradul lor de încărcare, de exemplu, va conduce la un necesar de personal diferit de cel determinat pe baza timpilor normați ($L \neq L_o$).

Avantajul unei asemenea relații este evident dacă avem în vedere că necesarul de personal se pune în legătură cu o serie întregă de indicatori — de volum, de eficiență, de structură. Totodată, relația aceasta vizează direct rezervele din domeniul organizării producției și muncii, întrucît toți indicatorii luați în calcul sînt deosebit de sensibili la orice fel de măsuri organizatorice.

Orice modificare în ce privește eficiența fondurilor sau gradul lor de încărcare, de exemplu, va conduce la un necesar de personal diferit de cel determinat pe baza timpilor normați ($L \neq L_o$).

Avantajul unei asemenea relații este evident dacă avem în vedere că necesarul de personal se pune în legătură cu o serie întregă de indicatori — de volum, de eficiență, de structură. Totodată, relația aceasta vizează direct rezervele din domeniul organizării producției și muncii, întrucît toți indicatorii luați în calcul sînt deosebit de sensibili la orice fel de măsuri organizatorice.

Ovidiu NANES
Constantin CIUTACU

Institutul de economie socialistă

Merele

IN PRAG DE VARĂ, roadele bogate din toamna trecută ale livezilor de meri încă dăinuie în magazine și piețe. Aproape exclusiv sub forma primară (și — de ce oare? — la un preț nediferențiat pe calitate). Căci la întințirea cu acest belșug, posibilele unități prelucrătoare au fost absente. Stocurile depășind cererea, fructele se depreciază; se irosesc resursele folosite pentru obținerea lor, se pierd o materie primă ce ar putea servi pentru numeroase și variate produse capabile să le valorifice calitățile nutritive, gustative, olfactive. Cu excepția gemului (pentru care nu totdeauna se aplică o rețetă... convingătoare), a merelor rase pentru plăcintă și a oțetului din mere și miere, lipsesc din magazine: conserve — piureuri pentru copii mici, compoturi asortate, paste și pistil, pină și odinioară banalele poame (a căror condiționare nu necesită altă energie decât cea solară); sucuri răcoritoare; băuturi fermentate și distilate (care nu ar mai cere aport de alcool); cosmetice cu aromă de mere verzi (săpun, șampon, spumant pentru baie); preparate vitaminizate natural ș.a. Lipsesc, fiindcă nici industriile de resort, nici mica industrie (inclusiv cooperăția) nu și-au propus ori nu și-au creat condițiile necesare ca să le producă. Iar cerere, indiscretibil, există — cu corectivul asigurării unei calități tentante. Nici măcar alimentația publică nu a promovat decât în foarte mică măsură preparatele din sau cu mere, de la clasică și mult apreciată plăcintă până la diferite sortimente culinare — de cofetărie și chiar mincăruri.

Există perspectiva ca recordul producției de mere să fie depășit în mod constant. E, deci, momentul ca factorii responsabili din Departamentul Industriei Alimentare, din județe să se gîndească (și să acționeze, în pregătire, de pe acum) la mai buna ei punere în valoare, ținînd seama de avantajul economic al unei prelucrări superioare (inclusiv posibilă ofertă la export) și de imperativul satisfacerii mai diversificate a cerințelor de consum ale populației.

Maria VĂDUVA
Pitești

ECOURI

Piese de schimb

PUBLICAREA în „Revista economică” nr. 46/1983 a articolului „Piese de schimb — o problemă?” a prilejuit conducerii centralei noastre o analiză atentă a aspectelor acestei activități din întreprinderile „23 August” — București, „Progresul” — Brăila și „Hidromecanica” — Brașov.

Dorim să vă informăm că, acționînd în baza sarcinilor stabilite de conducerea partidului, au fost luate măsuri de creștere substanțială a producției de piese de schimb. Astfel, pe ansamblul centralei, în 1983 creșterea a fost de 11,6% față de anul 1982, iar la două dintre întreprinderile vizate creșterile au fost deosebite — 32,2% la „Progresul” din Brăila și 27,0% la „Hidromecanica” din Brașov.

Referindu-ne la subsortimentele și reperele nominalizate, menționăm că s-a îmbunătățit substanțial respectarea dis-

ciplinei de plan și contractuale. Astfel, în prima parte a anului în curs, comparativ cu perioada corespunzătoare din anul 1983, se vor produce la „23 August” cu 22% mai multe piese de schimb pentru motoare, iar la „Progresul” 35,3% mai multe piese de schimb pentru utilaje de construcții și rutiere. Aceste rezultate sînt o consecință directă a generalizării acordului global, care stimulează puternic realizarea producției fizice.

Și prin acest articol apreciem că „Revista economică” a abordat o problemă de mare actualitate.

C. CROICU

director tehnic la Centrala industrială de utilaj tehnologic și material rulant

Calitate

„PROGRAMUL privind îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor, reducerea consumurilor de materii prime, de combustibil și energie și valorificarea superioară a materiilor prime, materialelor în perioada 1983—1988 și pînă în 1990” cuprinde orientările generale necesare realizării unitare pe economia națională a obiectivelor prevăzute, care sînt indicate și în material. Avîndu-se în vedere că prevederile programului trebuie să se concretizeze în toate unitățile producătoare, considerăm că era util ca materialul publicat în „Revista economică” nr. 49/1983 sub titlul „O concepție unitară asupra ridicării nivelului tehnic și calitativ al produselor” să se refere la ele, fără însă a se limita la ele, să promoveze ideile noi, corespunzătoare conceptului modern de „conducere a calității” rezultat din progresul tehnico-științific, merit a contribui la realizarea obiectivelor din program. Asemenea ideii ar crea premise corespunzătoare pentru realizarea într-un timp cit mai scurt a sarcinilor din program și intraducerea adaptărilor organizatorice pentru alinierea la realizările existente în țările dezvoltate industrial.

Ne vom referi în cele ce urmează numai la două idei fundamentale. În acest context, pentru realizarea de produse de înaltă calitate, competitive cu cele existente pe piața externă și realizate în condiții de eficiență economică maximă, apreciem că este util a se emite și difuza prin „Revista economică”, în primul rînd, ideea de a se crea și în economia noastră „funcția calității”; ea s-ar integra în ansamblul funcțiilor „clasice” în prezent insuficiente ale întreprinderii producătoare, care stau la baza structurii-tip de organizare pentru întreprinderile industriale, cit și în acelea ale compartimentelor specializate: cercetare-dezvoltare, producție, comercială, financiar-contabilă și de personal. Prin aceasta s-ar contribui la clarificarea teoretică a noțiunilor necesare întreprinderii adaptărilor organizatorice în vederea aplicării conceptului modern de „conducere a calității”. Crearea pe această bază a „compartimentelor de asigurare a calității”, care să coordoneze toate activitățile de realizare și îmbunătățire a calității, ar permite totodată abordarea unei viziuni sistematice asupra tuturor aspectelor calității, de la cele tehnice și tehnologice pînă la cele de prelucrare a informațiilor obținute din fazele de control tehnic din fabricație și de la beneficiarii produselor, în cadrul unui „sistem de asigurare a calității”.

O altă idee care considerăm că este util a fi promovată prin „Revista econo-

mică” este aceea de „sistem de indicatori ai calității produselor” integrat în coordonatele fundamentale ale mecanismului economico-financiar de autoconducere muncitorească și autogestione economico-financiară, care constituie o componentă a conducerii calității, avîndu-se în vedere că programul cuprinde în perioada pînă în 1985 și sarcina de a se aplica indicatori de calitate a produselor, în vederea asigurării controlului pe toate fazele procesului de fabricație, care să permită planificarea calității și mobilizarea pe această bază a resurselor materiale și umane concomitent cu corelarea retribuției personalului muncitor în funcție de realizarea calității planificate.

Valerius STANCIU

director în Ministerul Industriei de Mașini-Unelte, Electrotehnică și Electronică

★

S-AU LUAT MĂSURI imediate pentru elaborarea de programe proprii de calitate pe perioada 1984—1990 pe minister, centrale industriale, întreprinderi și institute de cercetare științifică care detaliază sarcinile și răspunderile ce revin fiecărei unități pe linia ridicării nivelului tehnic și calitativ al produselor, perfecționării proceselor tehnologice de producție și control al calității; ele concretizează acțiunile, căile și mijloacele necesare în acest scop, în toate fazele — de la cercetare pînă la exploatarea produselor, precum și măsurile organizatorice ce se impun. În scopul îndeplinirii integrale și la termenul prevăzute a sarcinilor ce revin construcției de mașini în actualul deceniu, s-au constituit în toate centralele și institutele de cercetare științifică și inginerie tehnologică colective permanente pentru elaborarea și derularea într-o concepție unitară a lucrărilor de: programe privind îmbunătățirea nivelului tehnic și calitativ al produselor; prognoze tehnico-științifice pe produse și grupe de produse; studii de marketing; programe de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și progres tehnic pînă în 1990; programe privind creșterea mai accentuată a productivității muncii etc. De asemenea, s-a trecut la organizarea băncilor de date tehnice și economice din care să rezulte în principal indicatorii calitativi și cantitativi specifici pe grupe de produse ce trebuie realizați de construcția de mașini în diferite etape de timp: anii 1985, 1990, 2000 etc.

Din program vom extinde nomenclatorul produselor de tehnicitate ridicată, în așa fel ca ponderea produselor la nivel de vîrf mondial să crească eșalonat de la an la an, astfel încît să atingem cca 96% la finele deceniului actual, fiind într-o majoritate covârșitoare atestate internațional. Este un efort tehnic fără precedent, care asigură un grad de înnoire a fabricației de cel puțin 75% în 1985, realizat în concepție proprie de minimum 95% și în sistemul de tipizare-unificare aprobat.

Șerban TEODORESCU
director în Ministerul Industriei Construcțiilor de Mașini

Pagină realizată de
Emil ZAMFIRESCU

**CREATIVITATEA —
resursă a dezvoltării**

*Probleme de organizare,
metode, tehnici*

Strategia inovațională și creșterea eficienței

OBIECTIVELE PRIORITARE ale atingerii unei înalte eficiențe în întreaga economie, obiective subliniate frecvent în cuvântările tovarășului Nicolae Ceaușescu, în alte documente de partid, sînt formulate cu claritate în programele referitoare la **creșterea productivității muncii și a calității produselor, reducerea consumurilor și valorificarea superioară a materiilor prime și energiei.** Ele corespund pe deplin cu posibilitățile reale ale unităților noastre economice, cu potențialul uman și tehnico-material de care dispune țara noastră în actuala perioadă. Transformarea în realitate a acestor obiective trebuie să reprezinte preocuparea de bază a celor ce lucrează în producția materială, în cercetare-proiectare, datori să conceapă și să aplice soluții concrete specifice fiecărui loc de muncă, fiecărei secții, întreprinderi, centrale — ceea ce solicită în primul rînd folosirea unor resurse inepuizabile: **gîndirea înaintată, inițiativa, creativitatea.**

APLICAREA și dezvoltarea creativității în scopul creșterii productivității și calității muncii sînt cu atît mai necesare, cu cît problematica cu care ne confruntăm este din ce în ce mai complexă, resursele materiale și energetice sînt sau tind să devină din ce în ce mai deficitare, baza tehnică modernă creată în ultimii ani trebuie folosită din ce în ce mai bine, iar produsele noastre să facă față cu succes, pe piața mondială, concurenței tot mai accentuate.

Soluțiile corecte și eficiente la toate aceste probleme pot fi găsite mai lesne, punerea lor în operă poate avea efecte mai ample și mai imediate, numai dacă raționalizarea, inovarea, invenția devin elemente esențiale ale strategiei unităților economice, ale conducerii lor științifice.

O astfel de orientare se impune și pentru faptul că potențialul productiv al întreprinderilor a crescut an de an nu numai pe seama dotării cu echipamente perfecționate, a mării gradului de mecanizare și automatizare, dar și pe seama creșterii pregătirii profesionale, a conștiinței și disciplinei muncitorești, ceea ce permite realizarea nu numai a unor produse fizice, dar și a unei producții de creativitate, de inovație, care să servească în primul rînd pentru folosirea intensivă a zestrei întreprinderii în scopul creșterii productivității și calității muncii, dar și pentru valorificarea ei ca produs în sine, inclusiv la export.

Analiza — diagnostic a productivității și calității muncii

ÎN VEDEREA direcționării capacității creativ-inovative a colectivului de oameni ai muncii și definirii unei strategii adecvate prevederilor programului național pînă la orizontul anului 1990, conducerea oricărei unități economice ar trebui să organizeze, ca studiu preliminar, o „**analiză-diagnostic a stării de productivitate și calitate a muncii**“, care să stea la baza reconsiderării și îmbunătățirii anuale a programelor proprii, potrivit indicației secretarului

general al partidului. Aceste programe, fiind adoptate de către forul suprem al unităților economice, adunarea generală, este de la sine înțeles că ele sînt programe ale conducerii colective — și nu ale compartimentelor de specialitate (organizarea producției și a muncii, controlul tehnic de calitate ș.a., care sînt doar gestionarii, nu și responsabilii lor), ceea ce conferă tuturor oamenilor muncii obligativitatea de a participa la îndeplinirea programelor stabilite.

Printr-o astfel de analiză s-ar obține date și concluzii relevante privind distinct starea productivității muncii, a „calității produselor“, a consumurilor, a costurilor, dar și elemente caracteristice referitoare la corelația (cea existentă și cea care se conturează pentru viitor) între acestea. Diagnosticul realizat ar pune la îndemîna organelor de conducere colectivă din unitățile economice informații și interpretări cu privire la :

— gradul de organizare și conducere a activității de creștere a productivității muncii și a calității produselor, cu evidențierea principalelor elemente pozitive și negative ;

— climatul existent în unitatea respectivă, în legătură cu atitudinea participativă față de rezolvarea problemelor productivității și calității muncii, ca rezultat al modului de integrare a activităților economice cu cele politico-educative ;

— preocupări și tendințe relative la dezvoltarea viitoare în domeniile analizate — indicîndu-se direcțiile în care să se realizeze și aplice studii și proiecte pentru eliminarea punctelor critice, dezvoltarea și consolidarea aspectelor pozitive, prioritățile de abordare, estimarea rezultatelor.

Strategia proprie, definită pe această bază, dezbătută și însușită de către cadrele de conducere, consiliile oamenilor muncii, organizațiile politice, de către întregul colectiv al unității ar furniza domeniul de afirmare a creativității și sursa de inspirație a principalelor măsuri ce trebuie întreprinse.

Avînd în vedere complexitatea unui asemenea studiu preliminar, la întocmi-

rea lui (mai cu seamă pentru unitățile mari, complexe) ar trebui ca — pe lîngă participarea celor mai bune cadre din întreprindere ca și din centralele tutelare — să fie antrenați și specialiștii din afară : din activul cabinetelor județene de organizare economico-socială, din institutele de cercetări, inginerie tehnologică și proiectări, din învățămîntul superior. Rezolvarea mult discutatei probleme a dezvoltării unor puternice compartimente de organizare în institutele de cercetare-proiectare ar permite acestora să preia și realizarea unor studii și proiecte de organizare și conducere, a căror necesitate ar rezulta din analizele-diagnostic întocmite.

Probleme de organizare și conducere în promovarea creativității

STUDIILE, proiectele, perfecționările rezultate ca necesare presupun în mod evident o intensă muncă de creativitate; aceasta are, ca orice altă activitate desfășurată în cadrul unei întreprinderi, cerințe proprii privind organizarea și conducerea, care ar putea fi structurate pe două nivele :

— la nivelul sistemului întregii unități economice — ca un **mod creativ-inovativ de a gîndi și a acționa, al tuturor oamenilor muncii** — deoarece fiecare dintre ei este un potențial creator — în vederea rezolvării unor obiective specifice. Coordonarea și direcționarea acestei activități constituie unul din atribuțiile de bază ale oricărui șef ierarhic, de la maistru pînă la director și președintele consiliului oamenilor muncii, care ar trebuie să se sprijine în același timp și pe aportul organizațiilor politice din întreprindere. De mare folos ar fi constituirea și menținerea în cît mai multe secții, sub îndrumarea comisiilor pe probleme ale C.O.M., a unor „cercuri de calitate“ și „cercuri de productivitate“ în cadrul cărora muncitorii, tehnicienii, inginerii să analizeze și să rezolve la locurile lor de muncă, în mod creativ, problemele care depind de ei și să propună conducerii, spre soluționare, pe cele care-i depășesc ;

— la un nivel mai restrîns numeric — prin dezvoltarea activității compartimentelor specializate de concepție (proiectare de produse, de tehnologii, organizarea producției și a muncii, oficiul de calcul — considerînd aportul necesar al acestuia din urmă la organizarea conducerii), dar și prin crearea unor **colective ad-hoc pluridisciplinare**, pentru rezolvarea unor probleme cu implicații directe asupra creșterii pro-

ductivității muncii, a calității, a eficienței economice în general, cum ar fi: perfecționarea și mai buna utilizare a bazei tehnice și tehnologice existente, ridicarea nivelului de pregătire profesională a cadrelor care o exploatează; elaborarea unor tehnologii de transformare a obiectelor muncii, dar și de organizare și conducere, care să vizeze perspectiva prin prisma impactului ce-l vor avea asupra unității și a produselor sale produsul tehnico-științific, tehnologia informațională.

Experiența de un deceniu a aplicării organizărilor stabilite pe baza prevederilor Decretului nr. 162/1973 a pus în evidență avantajele sub raportul stabilității cu precizie a atribuțiilor și competențelor pe compartimente și oameni; dar, în noile condiții ce rezultă din necesitățile de adaptare elastică la cerințele economico-sociale, rigiditatea acestor structuri micșorează posibilitatea rezolvării unor probleme complexe, ce depășesc competențele și posibilitățile unui compartiment strict specializat într-un anumit domeniu. Opinăm deci pentru experimentarea pe scară mai largă a unor structuri glisante de concepție, apte să promoveze creativitatea, prin organizarea, pentru perioade limitate (până ce organul colectiv de conducere și-a însușit studiile și proiectele întocmite), a unor colective interdisciplinare care să abordeze aceste probleme sub toate aspectele.

„Conducerea prin proiecte”, metodă modernă de conducere, presupune o asemenea structură glisantă, cu marele avantaj al direcționării unor colective numai într-un domeniu strict specializat — de pildă, realizarea în condiții de înaltă calitate și productivitate a unui important produs pentru export.

Valorificarea superioară a capacității cadrelor de specialiști

DEZVOLTAREA activității compartimentelor conceptuale clasice și con-

stituirea unor colective ad-hoc de creativitate solicită, de bună seamă, concentrarea în acest domeniu a mai multor cadre de specialitate tehnică și economică, ceea ce ar fi posibil prin întărirea rolului maestrului în organizarea și conducerea producției, prin înlocuirea unor ingineri din execuție cu subingineri, astfel ca o parte din cadrele cu studii superioare să treacă de la funcția de „supraveghetor”, de „administrator” al tehnologiilor și instalațiilor, la funcția creatoare de dezvoltare a acestora. Mai buna pregătire, pe această cale, a fabricației, a produselor, a tehnologiilor și a organizării locului de muncă ar asigura și condiții pentru întărirea disciplinei muncii și celei tehnologice.

Ni se pare, de altfel, un efort prea mare pentru societate de a pregăti ingineri capabili, prin definiție, de activități de concepție, care să se ocupe apoi numai de activități de execuție. Poate că ar fi util să se introducă o specializare în pregătirea inginerilor — după aptitudinile și inclinațiile dovedite în primii ani de studii și de practică în producție — prin programe analitice adecvate, care să aibă în vedere două profiluri distincte și interdependente: concepția și execuția. Remarcăm, totodată, că există o oarecare lipsă de motivare pentru studiul individual permanent al cadrelor cu pregătire superioară din unitățile de producție, legată — printre altele — de faptul că promovarea acestora se face mai ales după criteriul vechimii în specialitatea respectivă, și mai puțin în funcție de cunoștințele ținute la zi și de capacitatea de a le aplica în producție; adoptarea unui sistem de promovare similar cu cel existent pentru cadrele didactice, medici ș.a., pe bază de examene de grad cu susținerea de lucrări, ar îndemna și obliga la cunoașterea noutăților în domeniul lor, la aplicarea soluțiilor din lucrările elaborate. Promovarea în funcții de conducere, de la șeful de atelier până la directorul de întreprindere, ar putea fi condiționată și de obținerea în prealabil a unor grade, de însușirea unor cunoștințe

specializate în domeniul organizării și conducerii.

Acum, când se contează ca măsurile de perfecționare a organizării și normării muncii să contribuie cu peste 40% la creșterea stabilității a productivității muncii, ar trebui să se treacă și în țara noastră la cristalizarea și funcționarea „ingineriei industriale”, definită ca o specialitate complexă care se ocupă cu proiectarea, perfecționarea și aplicarea în practică a sistemelor integrate alcătuite din oameni, materiale și echipamente. Pregătirea „inginerului industrial” — a inginerului (economistului) analist, a inginerului (economistului) specialist în organizare — ar putea face din aceștia (ajutați de aportul psihologilor, sociologilor) polarizatori ai creativității.

În scopul rezolvării în mod creator a creșterii productivității și calității ar trebui vehiculate mai amplu informațiile privind realizările din țara noastră, în vederea generalizării metodelor de muncă, procedurilor tehnologice, metodelor de organizare care, aplicate în diverse unități economice, și-au dovedit valabilitatea și eficiența — ceea ce ar evita irosirea de muncă și timp pentru căutarea de soluții ale unor probleme deja rezolvate. De asemenea, ar fi foarte util dacă activitatea conceptuală din întreprinderi ar fi mai îndea-proape coordonată de către institutele de cercetare-proiectare, centrice de calcul, compartimentele de resort din centrale și departamente. Pe această cale potențialul de gândire tehnică și economică ar putea fi integrat într-un program unitar la nivel de subramură.

În concluzie, considerăm — așa cum s-a mai arătat în revistă — că rolul conducerii în promovarea creativității este nu numai de a încuraja ideile noi, dar și de a le detecta, de a intui cum pot fi ele transformate într-o soluție practică, realistă și eficientă.

prof. dr. Ionel DUMBRAVĂ
Institutul de învățământ superior
Constanța

Din literatura de specialitate de peste hotare

Calitatea noilor cadre și calitatea structurilor organizatorice

CE IMPACT ARE asupra întreprinderilor din Franța nivelul de pregătire profesională și cultură generală din ce în ce mai ridicată: al noilor angajați? Căutând un răspuns și încercând să formuleze concluzii asupra comportării unității economice față de acest efect al evoluției mediului său exterior, consultantul în probleme de management Jacques Morin pornește (într-un articol publicat în nr. 1/1984 al revistei „Direction et gestion des entreprises”) de la constatarea că, dacă învățământul este adesea criticat pentru slaba adaptare la nevoile producției, întreprinderile ele însele, structurile, sistemul ierarhic, modul lor de funcționare sînt prea puțin adaptate pentru a primi cadre mai bine pregătite, astfel ca, prin „absorbția” de cultură (tehnică, economică etc.), să-și întărească potențialul resurselor umane.

Autorul lansează ipoteza că logica ce a prezidat la constituirea structurilor verticale a constat — la vremea sa — în importanța diferențierei, ca educație profesională, între cadrele de conducere la diferite nivele și restul personalului, ceea ce justifică eșaloanele ierarhice, ca punți de legătură; în prezent, intrucit acest ecart se diminuează, nu mai se justifică menținerea altor „pasarele”. Preocuparea excesivă pentru organizarea, definirea prea strictă a funcțiilor, atribuțiilor, legăturilor

determină frecvent neglijarea calității și eficacității relațiilor interne între grupele ce răspund de o sarcină colectivă, ceea ce duce la incapacitate de a face față schimbărilor rapide, uneori neașteptate, în mediul exterior întreprinderii, de a integra valorile noi, mai elevate ce caracterizează motivația oamenilor, de a realiza dezvoltarea calitativă a structurii fără a ajunge la un „gigantism paralizant”.

J.M. opinază că organizarea trebuie să fie mai orizontală, mai aptă de a încredința oamenilor responsabilități largite, potrivit „logicii organismului viu”, după care fiecare celulă — în zona sa de autonomie — e capabilă de a-și controla performanțele și de a-și modifica în consecință comportamentul; „cea mai bună șansă” pentru o organizație de a evolua armonios este de a repartiza răspunderea acestei evoluții la cit mai mulți din membrii săi. În acest fel organizația în ansamblu va deveni mai puternică, eșaloanele superioare își vor întări puterea de acțiune, de a inova, de a crea, de a stăpîni fenomenele. Similar legilor rearanjărilor moleculare din fizica gazelor, un efort de reorganizare a întreprinderii, care să atenueze sistemul piramidal al structurii (ale cărei pilare de virf, cu cele mai largi responsabilități, sînt ocupate de cadre mai vîrstnice), să multiplice celulele autonome și centrele bugetare, va da personalului satisfacția responsabilității personale într-un cîmp de activitate mai larg, mai variat și mai bine asigurat cu informațiile necesare.

Pentru ca o astfel de modularizare să dea rezultate este necesar ca toți să acționeze în același sens — adică obiectivele esențiale să fie cunoscute de întregul personal —, să se asigure mijloacele adecvate pentru o strategie de perfecționare profesională colectivă (începînd de la nivelele ierarhice superioare) care poate fi determinantă pentru eficacitatea și evoluția întreprinderii, prin corijarea punctelor slabe și mai buna valorificare a punctelor ei tari, așa cum perfecționarea individuală este determinantă pentru performanțele fiecăruia.

UNELE CONSIDERENTE CU PRIVIRE LA DIALOGUL INTERDISCIPLINAR AL ȘTIINȚEI ECONOMICE (I)

IN CONDIȚIILE în care științele particulare nu se dezvoltă în izolare ci, din contră, ele interacționează în mod activ, problema raporturilor științei economice cu celelalte discipline științifice trece, în profunzime, dincolo de nivelul simplei influențări prin intermediul analogiilor, împrumuturilor de terminologie și de instrumente și tehnici analitice sau, uneori, al transferului de metafore. Astfel, chiar dacă știința economică „și-a luat aparatul matematic și tehnicile deductive din fizică, statistica din genetică și agronomie, sistemele de clasificare din taxonomie și chimie, tehnicile de construcție a modelelor din astronomie și mecanică și metodele de analiză a consecințelor acțiunilor din inginerie¹⁾, problema nu se rezumă doar la acest aspect. Există investigații care au mers mai în profunzimea structurilor ideatice ce fundamentează gândirea economică, analizând însăși metoda conceptuală de constituire și devenire a acesteia și care au identificat existența unor scheme teoretice, mai bine zis a unor **modele metodologice și epistemologice** pe care știința economică le-a apropiat prin interacțiunea cu alte științe.

De fapt, caracteristicile participării științei economice la dialogul interdisciplinar se circumscriu, în mod obiectiv, specificului interacțiunilor în plan metodologic și epistemologic ce operează la nivelul ansamblului disciplinelor științifice. De aceea, pornind de la realitatea caracterului unitar și omogen al epistemologiei științifice în ansamblul său (între științele naturii și științele sociale neexistând o linie de demarcație netă sub nici un aspect metodologic și euristice hotărâtoare, cum ar fi problematica legilor, a explicației, a predicției sau cea a rigurii și preciziei²⁾, și bazându-ne pe un criteriu obiectiv, de sine stătător, de studiere sistematică și relevantă a interacțiunilor metodologice și epistemologice dintre disciplinele științifice (acest criteriu reprezentându-l caracterul evolutiv sau neevolutiv al obiectului cercetat de disciplinele respective), vom obține o plasare clară și riguroasă a diverselor discipline particulare în locuri bine precizate pe axa acestui criteriu distinctiv, astfel încât între o disciplină cu obiect neevolutiv (cum ar fi, bunăoară, fizica sau astronomia) și o disciplină cu obiect evolutiv în ritm accelerat (sociologia, sau psihologia, spre exemplu) se plasează, **pe un șir continuu**, celelalte științe. Și, întrucât logicienii științei au pus în evidență existența unei **corelații specifice** între ritmul de evoluție a obiectului cercetat de o disciplină științifică și gradul de rigurozitate metodologică și epistemologică a științei respective (astfel încât, cu cât ritmul de evoluție a obiectului cercetat este mai lent, cu atât rigurozitatea sa metodologică și epistemologică este mai ridicată), putem înțelege acum mai bine de ce, pe de o parte, fizica și astronomia se plasează la polul cel mai puternic al științelor, ele bazându-se pe metodologiile cele mai riguroase, mai tari (fiind științe cu obiect relativ neevolutiv) și de ce, pe de altă parte, sociologia și, în măsură și mai mare, psihologia constituie polul opus din punct de vedere metodologic, fiind cel mai greu de abordat cu metodologii tari (ca științe cu obiect evolutiv în ritm accelerat). Vom înțelege, de asemenea, de ce științele sociale se plasează, în ansamblul lor, pe porțiunea din dreapta axei, iar științele naturii inerte pe porțiunea opusă, în timp ce științele naturii vii (biologia și disciplinele înrudite cu ea) se află în centrul axei (fiind științe cu obiect evolutiv în ritm lent), participând la caracteristicile metodologice ale ambilor poli (și bazându-se, în consecință, pe metodologii „înmuiate“). Mai mult, din moment ce — din punctul de vedere al caracteristicilor metodologice — științele se înșiră pe axă de la stînga la dreapta, începînd cu științele

cu metodologii tari și încheind cu științele cu metodologii slabe, rezultă că „legea“ dialogului interdisciplinar, respectiv „legea“ de mișcare metodologică și interacțiune epistemologică între științe este una de **natură dinamico-contradictorie**: pe de o parte, este vorba despre impulsul imanent oricărei științe particulare de a **interacționa activ** cu științele situate la stînga sa pe axă (bazate pe metodologii mai tari), de la care tinde să preia o serie de modele și structuri epistemice și, prin aceasta, să-și consolideze propriile sale paradigme, postulate sau concepte teoretice fundamentale; pe de altă parte, în strînsă corelare cu acest proces, este vorba despre disponibilitatea imanentă oricărei științe particulare de a **interacționa pasiv** cu științele situate la dreapta sa pe axă (bazate pe metodologii mai slabe), care tind să îi preia o parte din modelele și structurile sale epistemice.

Mai mult însă, așa după cum pun în evidență și cercetările logicienilor științei, dialogul interdisciplinar afirmă, pe lângă caracterul său dinamico-contradictoriu, și o **certă vocație istorică**, conținutul său evoluind odată cu întregul edificiu al cunoașterii științifice; în acest sens, **maturizarea în timp** a dialogului interdisciplinar marchează de fapt trecerea de la **faza interdisciplinarității restrînse**, a simplului transfer metodologic de modele și concepte între diferitele științe autonome (adică exact interacțiunile de tip activ și pasiv la care ne referem mai înainte) la **faza interdisciplinarității extinse**, de constituire între disciplinele științifice autonome ce interacționează a **științelor interdisciplinare** (chimia fizică, biofizica, biochimia etc.), bazate pe un limbaj categorial comun, pe un sistem unitar de concepte care să permită congruența la un nivel superior a perspectivelor și metodelor lor de analiză.

Cazul particular al științei economice confirmă din plin acest veritabil algoritm de bază al dialogului interdisciplinar. Astfel, dacă în faza de început a dialogului său interdisciplinar, știința economică a interacționat cu celelalte științe predominant prin transferuri metodologice de tip activ (preluînd modele și concepte de la științele mai tari, în principal de la fizică și biologie), în prezent, odată cu maturizarea participării sale la dialogul interdisciplinar, interacțiunile științei economice cu celelalte științe se concretizează într-o tot mai mare măsură prin constituirea de interdiscipline (cum sînt sociologia economică, psihologia economică sau antropologia economică).

Este, de fapt, ceea ce vom încerca să demonstrăm în cele ce urmează.

1 Evoluția istorică a reflecției epistemologice metateoretice specifice științei economice pune în evidență succesiunea istorică și concomitența actuală a două modele diferite de concepere a sistemului economic, ce s-a dezvoltat prin preluarea lor din fizică (concepția mecanicistă) și din biologie (concepția organicistă)³⁾.

Concepția mecanicistă asupra sistemului economic reflectă cosmologia newtoniană și este analoagă modelului fizicii elaborat de Newton în ale sale „Principia“ (1687) și anume mecanica clasică. Așa după cum a demonstrat și A. Lowe⁴⁾, ipotezele de bază atît ale economiei tradiționale cît și ale mecanicii clasice statuează că orice „întreg“ sau orice „agregat“ poate fi dedus din comportamentul calculabil al părților care îl compun. De fapt, sub acest aspect fiind privite lucrurile, putem considera că, după epoca inaugurată de gândirea lui Adam Smith, istoria gândirii economice este predominant istoria străduințelor economiştilor de a face din această disciplină o știință cît mai riguroasă analitică. Smith însuși poate fi considerat un newtonian primitiv, el considerînd fenomenele economice drept un aspect al relațiilor dintre oameni, care posedau, în

Costea MUNTEANU

(Continuare în pag. 24)

¹⁾ S. Schoeffler : „The failures of economics : a diagnostic study“, Cambridge, Mass., 1955, p. 40

²⁾ Clara Dan : „Particularități metodologice ale teoriilor din științele sociale“, în „Perspectivă filozofică în abordarea fenomenelor sociale“, Ed. Academiei R.S.R., Buc., p. 9

³⁾ H. Thoben : „Mechanistic and Organic Analogies in Economics Reconsidered“, Kyklos, vol. 35, 1982, fasc. 2, p. 292.

⁴⁾ A. Lowe : „On the Mechanistic Approach in Economics“, Social Research, vol. 18, 1951, pp. 403—434

ȘCOLI • CURENTE • ECONOMIȘTI

COMPLEXITATEA neobișnuită și prelungirea neașteptată în timp a actualei crize economice mondiale au favorizat, în ultimul deceniu, dezvoltarea gândirii economice de stînga, cu un caracter mai mult sau mai puțin radical. În condițiile discreditării tot mai vizibile a gândirii burgheze convenționale (pozitivistă, tehnocristă, „economistă”) și a reînnoirii post-belice a gândirii marxiste în lupta împotriva apologeticii burgheze și a dogmatismului, pentru afirmarea deplină a caracterului ei creator, un număr crescînd de cercetători ai economiei contemporane s-au simțit atrași de metodologia materialist-istorică. Ei au contribuit la critica aspectelor iraționale din capitalismul contemporan, inclusiv a multiplelor forme de crize care îl însoțesc, oferind numeroase analize pertinente ale problemelor acute din zilele noastre și strategii alternative de dezvoltare cu vocație democratică și umanistă, mergînd pînă la opțiunea expresă pentru socialism.

Deși au rezerve față de teoria marxistă a capitalismului monopolist de stat și teoria crizei generale a capitalismului, acești gînditori au contribuit însemnat la investigarea crizelor de structură din capitalismul contemporan, pornind de la teoria marxistă a contradicțiilor și dificultăților care însoțesc acumularea de capital. Pe această linie se înscriu lucrările publicate în ultimul deceniu și jumătate de gînditori de notorietate mondială cum sînt Samir Amin, André Gunder Frank, A.O. Herrera, G. Destanne de Bernis, St. Hymer, St. A. Marglin etc.

Urmărind mișcarea contradicțiilor dintre forțele de producție și structurile capitalismului în decursul îndelungatei lui existențe, S. Amin arată că „istoria capitalismului este istoria proceselor de adaptare a relațiilor (lui — n.n.) de producție la cerințele dezvoltării forțelor de producție”. Cu acest prilej, el remarcă alternarea unor faze de expansiune a capitalismului (1815—1840, 1850—1870, 1890—1914, 1948—1967) cu faze de criză structurală (1840—1850, 1870—1890, 1914—1948, 1967 — în prezent) și, pe baza analizei lor, face unele generalizări teoretice care ajută la înțelegerea rădăcinilor profunde și a formelor concrete de manifestare ale actualei crize economice

Controverse teoretice privind actuala criză economică mondială (III)

mondiale. „Fiecare fază de expansiune se caracterizează — scrie S. Amin — printr-un model deosebit de acumulare, un tip de industrii motrice, un cadru special care definește modalitățile de concurență și statutul întreprinderii. Fiecare fază corespunde unei anumite etape de expansiune geografică a sistemului capitalist, unei organizări deosebite a specializării internaționale în acest cadru și, mai precis, unei repartiții a funcțiilor pe care le îndeplinesc centrul și periferia lui, în sfîrșit, unui anumit echilibru (sau dezechilibru) dintre diferitele state naționale care constituie centrul (sistemului — n.n.s.). Fiecare fază de criză structurală constituie, dimpotrivă, o fază de deajustări și reajustări, de trecere de la un model de acumulare la altul. Criza implică o încetinire a creșterii, o ascuțire a luptelor de clasă”²¹).

Analiza dezordinii și instabilității din economia mondială contemporană l-a dus pe G. Destanne de Bernis la concluzia că întreprinderile transnaționale au un rol destabilizator și că, pe măsura amplificării activității acestora, au loc o modificare a domeniului de intervenție a statului burghez în economie, deplasarea preocupărilor lui mai ales spre „gestiunea forței de muncă” și restrîngerea competenței lui în ce privește politicile externe, monetare și sectoriale, ceea ce nu înseamnă totuși micșorarea rolului statului burghez în economie, ci, dimpotrivă, dă naștere la noi contradicții antagoniste la scară națională și internațională. „Dincolo de transformările care au loc în puterea statelor — scrie G.D. de Bernis

— procesul de transnaționalizare a capitalului tinde, în mod indirect, să destabilizeze sistemele productive naționale”²²) mai ales sub patru forme: distrugerea parțială a aparatului de producție, distrugerea condițiilor unei acumulări naționale autonome, modificarea condițiilor de repartiție a veniturilor și restrîngerea pieței interne în condițiile creșterii șomajului.

Participînd la dezbaterile organizate de Partidul Socialist Francez în 1975 cu privire la criza mondială, gînditorul nord-american de orientare radicală de stînga St. A. Marglin subliniază legătura care există între crizele ciclice de supraproducție de pînă acum și actuala criză economică mondială, precum și rolul primordial al capitalismului nord-american în declanșarea acesteia din urmă; criza este „made in U.S.A.”, arată Marglin. Pornind de la faptul că „sindromul expansiune-recesiune” a caracterizat capitalismul de la nașterea lui și reamintind faptul (evidențiat de marxism) că între sporirea profitului și deplina utilizare a mîinii de lucru în capitalism există incompatibilitate, gînditorul nord-american consideră că „rădăcinile crizei actuale — o inflație de peste 10% în 1974 și o rată a șomajului care se apropie de această cifră în 1975 — se găsesc în modul în care sînt tratate disfuncționalitățile sistemului”, respectiv în politica economică (bugetară și monetară) a statului burghez și în situația internațională, respectiv criza balanței plăților externe și șubrețirea imperialismului american, declanșarea de războiul din Vietnam. „Problemele pe care trebuia să le rezolve statul în fiecare etapă — arată St. A. Marglin — nu erau decît reflexul vechilor conflicte din sinul capitalismului. Guvernul american nu putea nici să rezolve aceste conflicte fundamentale, nici să permită panici bancare ca cea din 1907, sau să se revină la crizele ale șomajului ca cea din 1933. Ieșirea consta în a găsi paliative, centralizarea banchară și politica anticiclică, care să deplaseze locul tensiunilor mai degrabă decît să le facă să dispară. Aceste remedii au fost răspunsul la probleme vechi, ca și sursa

FIȘE

Economia
și organizarea
producției de lapte

● Creșterea continuă a producției de lapte — componentă importantă a unei alimentații raționale — se întemeiază pe acțiuni energice și bine conduse de îmbunătățire a activității din zootehnie. În această direcție, contribuția cercetării de profil se dovedește deosebit de importantă, aceasta avînd capaci-

tatea să sugereze soluții eficiente, — după cum se desprinde și din recentul volum „Economia și organizarea producției de lapte” publicat la EDITURA „CERES” sub semnătura a trei autori: Gheorghe Iosif, Letiția Zahiu și Gheorghe Frățilă. Ideea centrală a lucrării o constituie efortul de generalizare a experienței unor unități zootehnice cu rezultate superioare, în care scop a fost elaborat și utilizat un sistem de modele economice. Evidențierea tendințelor și a alternativelor de organizare științifică a producției de lapte pe flux tehnologic a permis autorilor selectarea principalelor căi de sporire a producției în condiții de eficiență. În volum sînt abordate și analizate aprofundat aspecte privind strategia macroeconomică a dezvoltării producției de lapte, repartizarea teritorială a

producției și a efectivelor de animale, optimizarea bazei furajere, ansamblul factorilor tehnico-economici care contribuie la sporirea eficienței economice în acest important sector al agriculturii.

Viața științifică

● Săptămîna trecută s-au desfășurat la Craiova lucrările ședinței lărgite a Biroului Executiv al Institutului Central de Cercetări Economice, la care au participat — în afara membrilor biroului — cercetători, activiști de partid și de stat, cadre de conducere și specialiști din instituții și unități economice, cadre didactice din județele Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt, Vilcea. A fost analizată, cu acest prilej, activitatea de cercetare științifică din cadrul Centrului de cercetări economice din Craiova, desfășurată pe baza orientări-

lor și sarcinilor reieșite din documentele Congresului al XII-lea al P.C.R. și ale Conferinței Naționale a partidului din decembrie 1982, din cuvîntările secretarului general al partidului.

Cercetările realizate în cadrul centrului au fost consacrate, în principal, unor teme legate de: analiza eficienței economico-sociale la nivel macroeconomic; funcționarea mecanismului economico-financiar la nivelul întreprinderilor industriale și agricole; recrutarea, pregătirea, integrarea și utilizarea rațională a forței de muncă; optimizarea folosirii capacităților de producție în vederea creșterii rentabilității unităților economice; reducerea cheltuielilor de producție, cu precădere a cheltuielilor materiale; perfecționarea sistemului informațional economic.

unor probleme noi. Adevărata cauză subînțeleasă a actualei crize — conchide St. A. Marglin — nu este alta decât capitalismul însuși... aceste politici nu vor rezolva, singure, contradicțiile fundamentale ale capitalismului care fac ca deplină ocupare a mîinii de lucru și profiturile ridicate să fie incompatibile. Se poate spune, mai degrabă, că ele nu vor face decît să deplaseze contradicțiile în altă parte. Așa cum s-a întîmplat întotdeauna, rezolvarea unei probleme poartă în ea sîmînța a noi dificultăți²³⁾.

În contrast evident cu gîndirea burgheză convențională, care încearcă să explice diferite forme de crize din economia capitalistă și din economia mondială drept consecințe ale unor șocuri externe, respectiv ale unor factori de natură politică, André Gunder Frank caută rădăcinile lor în natura, structura și mecanismele de funcționare ale economiei capitaliste, avînd ca punct de plecare teoria marxistă a ciclurilor economice și a crizelor. După părerea acestui autor, la originea actualei crize economice mondiale se găsește caracterul inegal și ciclic al acumulării capitaliste, respectiv fenomenul scăderii ratei profitului în ultimele decenii. „Dezvoltarea și acumularea capitalistă au fost întotdeauna și continuă să fie și în prezent inegale, atît în timp cit și în spațiu. Un sfert de secol de sporie a avîntului în țările industrializate i-a făcut pe mulți — constată A. Gunder Frank — să uite aceste trăsături inerente ale capitalismului — iar pe unii chiar să le nege cu desăvîrșire. Pretenția de realism a prognozelor economice (făcute de gîndirea burgheză convențională — n. ns.) a fost o farsă totală, iar politica economică întemeiată pe aceasta a constituit un eșec îngrozitor. Realitatea dură a crizei economice crescînde din anii 1970 a demonstrat oamenilor obișnuiți, lumii de afaceri și guvernanților, ca și economiștilor înșiși, ineficiența totală a prognozei economice și a politicii corespunzătoare”²⁴⁾.

Autorul menționat face precizări importante și în legătură cu originea, locul și rolul inflației în actuala criză economică mondială. El consideră, pe bună dreptate,

că explicațiile burgheze convenționale date inflației („presiunea costurilor” și „creșterea cererii de mărfuri”) se bazează pe aparențe și că explicația profundă rezidă tot în goana monopolurilor după profituri cit mai mari. „Pe scurt — scrie A. Gunder Frank — această teză susține că inflația este cauzată de capitalul monopolist care fixează prețurile în așa fel încît să-și protejeze sau să-și îmbunătățească profiturile. Spunem «capitalul» deoarece acea parte care este minuită de marile corporații dispune de puterea monopolistă care-i permite să facă acest lucru; spunem «profit» deoarece scăderea acestuia este cauza și prilejul pentru creșterea prețurilor... Din 1972 inflația mondială a fost mai puternică tocmai în țările industrializate în care rata profitului a scăzut cel mai mult... Dintre țările subdezvoltate, accesele inflaționiste au fost cele mai puternice în acelea în care capitalul a suferit scăderea cea mai mare în profituri și unde criza acumulării a devenit deosebit de gravă... În mod asemănător, comparînd industria din diferite țări, rezultă că sporierea prețurilor este mai pronunțată în industriile cu cel mai înalt grad de monopolizare”²⁵⁾.

În opoziție cu viziunea burgheză despre inflație, care încearcă să deplaseze responsabilitatea pentru instabilitatea economiei capitaliste, inclusiv inflația galopantă, asupra clasei muncitoare, A. Gunder Frank demonstrează în mod convingător că inflația nu este cauza, ci efectul actualei crize economice mondiale, ale cărei rădăcini se găsesc în mișcarea profitului monopolist. „Inflația a urmat după crizele economice și ale profitului, în timpul cărora sau după care capitalul a căutat să se despăgubească de pierderile suferite sporind prețurile. În aceste inflații determinate de profit, salariile nu au mers înaintea, ci au rămas în urma prețurilor în timp și cantitativ. Desigur, autoritățile monetare și de stat au colaborat cu capitalul în declanșarea inflației, furnizînd combustibilul financiar pentru a întreține focul inflaționist și folosind forța economică și politică a statului pentru a ajuta ca munca să fie ținută «la locul ei»”²⁶⁾.

Gînditorii radicali de stînga au adus însemnate contribuții la investigarea implicațiilor social-economice și politice ale actualei crize economice mondiale, atît în ce privește scoaterea din luptă a concurenților mai slabi, prin ruina lor (concentrarea și centralizarea în continuare a capitalului monopolist), cit și în ce privește încercarea monopolurilor și a statelor burgheze de a arunca greutățile crizei pe umerii maselor populare (politici de austeritate, reducerea sau renunțarea la măsurile de asigurări sociale)²⁷⁾ și spre alte țări, mai ales țările în curs de dezvoltare²⁸⁾, procese de care se leagă evoluția spre dreapta a grupărilor sociale și partidelor conservatoare, precum și accentuarea crizei gîndirii burgheze convenționale²⁹⁾; din intercondiționarea tuturor acestor factori de natură obiectivă și subiectivă rezultă adîncirea în continuare a actualei crize economice și politice mondiale. „O altă consecință — una într-adevăr esențială — a acestui proces de adîncire a crizei pe calea recesiunilor succesive a constituit-o — arată A. Gunder Frank — încercarea de a reduce costurile de producție prin politici de austeritate și reducerea bunăstării, ceea ce s-a manifestat în creșterea șomajului. Se poate demonstra faptul că în cele mai multe țări capitaliste industriale a existat o politică deliberată a șomajului... Recesiunile — conchide autorul — sînt o parte esențială a crizei de acumulare, care este parte componentă a dezvoltării capitaliste inegale”³⁰⁾.

prof. dr. Sultana SUTĂ-SELEJAN

²³⁾ Samir Amin: Une crise structurelle, în vol. S. Amin, A. Faure, M. Hussein, G. Massiah: La crise de l'imperialisme, Les Editions de Minuit, Paris, 1975, p. 11—12.

²⁴⁾ Gerard Deştanne de Bernis: Les firmes transnationales et la crise, în vol. L'Occident en désarroi. Ruptures d'un système économique. Dossier, Dunod, Paris, 1978, p. 115—125.

²⁵⁾ Les Cahiers du Club du „Nouvel Observateur”, Nr. 6/1975, p. 10—13.

²⁶⁾ A. Gunder Frank — Crisis: in the World Economy, Holmes and Meier Publishers, New-York, 1980, p. 20—21.

²⁷⁾ Idem, p. 51—52.

²⁸⁾ A. Gunder Frank — Crisis: in the World Economy, ed. cit. p. 53.

²⁹⁾ Idem, p. 111—112.

³⁰⁾ Idem, p. IX—XI, 12—19.

³¹⁾ Idem, p. 157—177.

³²⁾ Idem, p. 310—311.

În cadrul schimbului de opinii prilejuit de dezbateră a două lucrări — „Profilarea și specializarea unităților agricole în condițiile autoconducerii și autoaprovizionării teritoriale” și „Selecția, integrarea forței de muncă și căile de creștere a eficienței activităților prin prisma psihologiei muncii de conducere la întreprinderea de vagoane Drobeta-Turnu Severin” — a fost remarcată valoarea propunerilor formulate de autori, subliniindu-se totodată necesitatea adîncirii în continuare a diferitelor laturi ale problemei.

Evaluarea eficienței sociale

● Sporierea complexității vieții economico-sociale, concomitent cu accentuarea exigențelor în ce privește nivelurile de eficiență atinse în activitatea curentă, a situat tot mai mult în atenția cercetătorilor problema-

tica eficienței sociale. După cum afirmă K. Kirova în articolul „Eficiența socială — esență, criterii, indicatori” publicat în numărul 10/1983 al revistei „IKONOMI-CESKA MISL” nu este vorba de a introduce în structura categoriilor și a indicatorilor economici un capitol nou și anume aspectele sociale ale dezvoltării. Problemele care se pun în prezent, apreciază K. Kirova, vizează acele elemente care ar putea fi incluse în sfera noțiunii de „mecanism economico-social”. Pe de o parte se urmărește alcătuirea unor criterii de cuprindere generală cum sînt cei ai calității vieții, ai aspirațiilor socio-culturale etc. Pe de altă parte, se vedește necesitatea utilizării unor indicatori sociali relevanți pentru activități și categorii socio-profesionale distincte. Astfel de sisteme de evaluare ar permite, potrivit opiniei

autoarei, corelarea mai judicioasă a unor aspecte de natură economică cu altele de tip sociologic și psihologic.

Cooperare interdisciplinară

● În rubrica memorialistică deschisă de cîțiva ani unor personalități ale științei economice contemporane, revista QUARTERLY REVIEW editată de Banca Nazionale del Lavoro din Roma (Italia) publică în numărul 148 din martie 1984 articolul Reflections on the Present State of Economics (Reflecții asupra stadiului actual al științei economice), semnat de profesorul austriac Josef Steindl. Referindu-se la condițiile necesare pentru depășirea „sterilității” științei economice actuale, autorul relevă — referindu-se în special la exemplul lui Michal Kalecki, pe care-l consideră părintele său spiritual — nevoia de o știință economică

care să nu fie numai contemplativă, de o știință ancorată în problemele timpului său. Din această optică el critică exagerările în domeniul formalismului matematic, tendințele unor economiști de a transforma aparatul matematic dintr-un instrument de lucru într-un scop în sine, lipsit de orice semnificație pentru viața economică reală. Știința economică contemporană, relevă J.S., este handicapată pe de altă parte și de excesiva ei compartimentare în componente care se înstrăinează tot mai mult unele de altele, în loc de a evolua spre „multidisciplinaritatea atît de presant cerută de natura problemelor pe care trebuie să le abordeze”.

Dialogul interdisciplinar al științei economice

(Urmare din pag. 21)

ciuda aparențelor, o ordine lăuntrică coerentă, putând fi explicate pe cale rațională. Succesorii săi, sub influența succesului și prestigiului științelor naturii au mers mai departe în încercarea de a structura astfel de explicații sub forma unor legi obiective ale universului economic, legi care să își găsească cea mai adecvată exprimare în veșmintele unor formule matematice precise. În special W. S. Jevons și L. Walras — consideră H. Thoben — au elaborat o formulare explicită aspirației lor de a construi o știință economică în concordanță cu structura conceptuală de bază a matematicii și mecanicii. Astfel, W. S. Jevons scrie despre „mecanica utilității și a interesului propriu” și consideră că „știința economică, pentru a fi cu adevărat știință, trebuie să fie o știință matematică”. Aceeași abordare epistemologică o are și L. Walras: „Dacă teoria economică pură sau teoria schimbului și a valorii de schimb, adică teoria avuției sociale considerată în sine, este o știință fizico-matematică precum matematica sau hidromecanica atunci economiștii nu ar trebui să ezite în a utiliza metodele și limbajul matematicii”⁵.

Larga răspundere a abordării mecaniciste a sistemului economic este ilustrată și de opera lui Irving Fisher, care a elaborat un foarte complicat model analitic cu unicul scop de a demonstra caracterul pur mecanic al comportamentului consumatorului.

Consecințele acestei abordări conceptuale mecaniciste a universului economic s-au concretizat în planul reflecției epistemologice a științei economice prin importanța atribuită dimensiunilor cantitative ale fenomenelor economice, prin conceperea sistemului economic în izolare de alte sisteme ale activității sociale (astfel, fenomenele ireconciliabile cu presupusele operațiuni de autoreglare ale sistemului economic erau considerate drept forțe ce operează din afara lui și care nu puteau constitui obiectul de cercetare al științei economice) și, mai ales, prin ficțiunea lui „*homo oeconomicus*”, în virtutea căreia comportamentul uman este „sustras” tuturor ipostazelor sale socio-culturale și redus la supoziția că în viața economică omul acționează într-o manieră pur mecanică.

Deși a fost și continuă să fie principala structură epistemologică a teoriei științei economice, concepția mecanicistă asupra sistemului economic nu este însă și unica schemă, metodă conceptuală „imprumutată” de gânditorii economiști. De-a lungul timpului și, de fapt, în ultimele decenii mai ales, *biologia* a constituit de asemenea o sursă de inspirație și a fost creditată cu o anumită valoare euristică în formularea și analizarea fenomenelor economice. Școala istorică germană, spre exemplu, a respins legitimitatea utilizării conceptelor mecaniciste în analizele economice. Economiștii acestui curent de gândire au subliniat caracterul unitar al vieții sociale, interconexiunile ce operează între procesele specifice individului și cele specifice societății în ansamblul său, propunând o viziune de natură organicistă asupra societății. Societatea, ca entitate în sine, are o existență organică distinctă de cea a membrilor care o compun; în consecință, pentru acești economiști este cît se poate de pertinentă ideea discernerii unei „psihologii” a vieții economice.

Interesant ni se pare și faptul că însuși un economist neoclasic de talia lui A. Marshall nu s-a declarat niciodată pe deplin satisfăcut de studierea unor operații pur mecaniciste a unor forte economice abstracte. „Mecca economistului se află în biologia economică mai curînd decît în dinamica economică”⁶ și această asertiune trebuie tratată cu toată atenția, chiar dacă tot el mai adaugă că nu avem altă opțiune decît să începem cu dinamica economică.

Alți economiști, influențați de opera lui Friedrich von Hayek și Ludwig von Mises și denumiți „neoaustrieci”, resping orice afirmație economică ce nu se referă la ceva ce se petrece în mințile protagoniștilor umani ai activității economice și nu influențează astfel intențiile și planurile acestora. Piața economică este privită în concepția lor nu ca o serie de ecuații, ci ca o piață reală, care funcționează nu ca un mecanism, ci mai degrabă ca un organism capabil de adaptare perpetuă. De aceea, ordinea cristalizată pe piața economică este parte componentă a unui proces de dezvoltare, nu o stare anumită a lucrurilor.

Lucrările lui K. Boulding⁷) se înscriu pe aceeași linie, abordarea epistemologică propusă de el putînd fi considerată drept un exemplu de aplicare a teoriei sistemelor organice care, la rîndul ei, la un nivel mai abstract al investigației științifice, formează un domeniu special al teoriei generale a sistemelor.

În acest sens, se impune însă a fi subliniat rolul de precursor pe care Karl Marx l-a avut în apariția și afirmarea concepției sistemice în cadrul teoriei economice. Astfel, viziunea sistemică, integrativă, de largă perspectivă, care caracterizează întreaga sa gândire, l-a condus pe Marx la descoperirea și definirea formațiunilor economico-sociale, a modului de producție, concepte sistemice fundamentale ale socialismului științific. Realizînd o simbioză perfectă între metoda sistemică și abordarea genetică a fenomenelor social-economice, Marx a fost cel care a pus primul în evidență legea conexiunii universale, a interdependenței în succesiunea formațiilor economico-sociale, conceptul de genetică socială traducîndu-se în lucrările sale prin judecata de valoare după care, în modul de producție existent la un moment dat în societate, se află și se dezvoltă germele noului mod de producție⁸).

Prezintă, de asemenea, un deosebit interes concepția sistemică a lui Marx prin care a demonstrat că modul de producție este format din două mari sisteme, forțele de producție și relațiile de producție, între care operează multiple conexiuni. Reliefind că ansamblul societății trebuie definit ca un sistem structurat de relații ce se formează între membrii acesteia — în care rolul predominant revine relațiilor de producție — Marx subliniază că „relațiile de producție ale oricărei societăți formează un întreg”. De fapt, putem aprecia că toate conceptele fundamentale de Marx în „Capitalul” — muncă, valoare, marfă, capital, plusvaloare — sînt rezultatul unei analize a ontologiei existenței sociale realizată într-o viziune profund sistemică, integratoare. Pentru Marx, capitalul reprezintă o „relație”, un „proces complex”, iar majoritatea conceptelor sînt bipolare, realizîndu-se astfel îmbinarea analizei calitative, sistemică, cu abordarea cantitativă și complementarea reciprocă a acestora, punîndu-se în acest fel în evidență principiul dialectic al unității calității și cantității, ceea ce reprezintă o contribuție de cea mai mare însemnătate a gândirii marxiste la dezvoltarea teoriei economice.

Dacă ar fi să ne punem acum problema determinațiilor cauzale ce au generat afirmarea istorică succesivă și concomitentă actuală a celor două modele epistemologice de bază pe care știința economică le-a preluat prin interacțiune cu științele situate la stînga sa pe axă — modele ce au marcat pînă în prezent evoluția metateoriei însăși a științei economice —, credem că, în ceea ce privește abordarea mecanicistă, atracția deosebit de puternică și persistentă ce ea a exercitat-o de-a lungul timpului poate fi explicată prin succesul pe care mecanica clasică l-a înregistrat, la vremea respectivă, în planul epistemologiei științelor naturii. Totuși, după opiniile lui G. Sebba⁹), există și o serie de factori istorici ce au contribuit la afirmarea concepției mecaniciste în știința economică. Astfel, în societatea capitalistă în plină afirmare din secolul al XIX-lea, procesele economice au devenit într-o măsură tot mai mare raționale și calculabile, în timp ce, totodată, statutul social al economicului a atins o ascensiune necunoscută nicînd pînă atunci. După părerea lui H. Thoben, poate fi pus în discuție și un al treilea factor, de natură psihologică, ținînd cont de faptul că oamenii de știință sînt „obligați” de cele mai multe ori să-și înceapă investigațiile prin construirea unei analogii mecaniciste a unui fenomen complex studiat, tocmai pentru a putea să-și înțeleagă relațiile de bază ce operează între variabilele ce îl formează.

În ceea ce privește abordarea organicistă (sistemică), este de reținut opinia lui I. Blaug¹⁰), potrivit căreia dezvoltarea unei astfel de epistemologii a fost cerută de dificultățile metodologice apărute în conceperea și realizarea unor obiective complexe integrale, dificilăți cu care a fost confruntată în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea cunoașterea științifică și tehnologică aplicată. Și astfel, prin contrast cu concepția mecanicistă, abordarea organicistă (cibernetică), bazată pe gîndirea sistemică, pune accentul pe caracteristica de integralitate a proceselor din universul economic, pe apariția, ca rezultat al interacțiunii dintre părți, a unor calități și însușiri ce nu sînt inerente părților luate în mod separat sau simplei lor însumări.

⁵) L. Walras: „Elements of pure economics”, Fairfield, 1977, p. 71

⁶) A. Marshall: „Principles of Economics” (ediția a 8-a), New York, 1924, p. XIV

⁷) K. Boulding: „Economics as a Science”, New York, 1970

⁸) M. Mănescu: „Concepția sistemică în opera lui Karl Marx”, Contemporanul din 27 mai 1983

⁹) G. Sebba: „The Development of the Concepts of Mechanism and Model in Physical Science and Economic Thought”, American Economic Review, Papers and Proceedings, vol. 43, 1953, pp. 259-268

¹⁰) I. Blaug: „System and Wholeness Concepts”, Social Sciences, vol. 10, 1975, pp. 65-79

14

Venitul național și fondul național de dezvoltare economico-socială

1. Avuția națională, produsul social și venitul național. Dezvoltarea societății presupune reluarea continuă, pe o scară mai mare, a producției materiale, care, la rîndul ei, se întemeiază pe condițiile oferite de avuția națională. Prin avuție națională se înțelege totalitatea bunurilor materiale și a celor spirituale de care dispune un popor la un moment dat. Sursele ei sînt bogățiile naturale, forța de muncă și rezultatele muncii desfășurate de membrii societății de-a lungul dezvoltării sale. Din avuția națională fac parte următoarele elemente:

a) resursele naturale utilizate sau utilizabile în procesul de producție — terenurile agricole, pădurile, potențialul energetic, zăcămintele de minereuri etc.

b) forța de muncă înțeleasă atît cantitativ, cît și sub aspectul calității sale, al calificării;

c) bunurile materiale create prin muncă și acumulate în decursul anilor — fondurile fixe pentru producție, materii prime, baza materială a activităților social-culturale, fondul de locuințe, bunurile casnice de folosință îndelungată, rezervele de bunuri de consum;

d) potențialul științific și cultural național — aparatul de cercetare științifică și rezultatele cercetării științifice concretizate în tehnici și tehnologii de producție, în brevete și licențe pentru invenții, operele de artă, valorile culturale etc.

În țara noastră întreaga avuție națională este folosită în interesul tuturor oamenilor muncii și constituie baza dezvoltării independente și multilaterale a economiei naționale.

În procesul muncii, utilizîndu-se elementele avuției naționale, se creează produsul social. Totalitatea valorilor de întrebuințare create într-o țară de către oamenii muncii din sfera productivă în decursul unei perioade de timp determinate, de obicei un an, se numește produs social. Între produsul social și avuția națională există o interacțiune complexă; avuția națională constituie premisa materială a creării produsului social iar acesta sporește și diversifică, an de an, avuția națională.

Datorită existenței producției de mărfuri produsul social se prezintă atît în formă natural-materială, cît și în expresie valorică, bănească.

Din punct de vedere al formei natural-materiale produsul social este alcătuit din mijloace de producție și bunuri de consum. Ponderea fiecăreia dintre acestea în ansamblul produsului social depinde, în fiecare moment dat, de nivelul general al dezvoltării economice, de structura pe ramuri a economiei naționale și de cerințele progresului tehnic.

Din punct de vedere valoric produsul social este format din valoarea mijloacelor de producție consumate pentru producerea lui (f), valoarea creată de munca pentru sine (s) și valoarea creată de munca pentru societate (p). $PS = f + s + p$

Prima componentă (f) este rezultatul muncii trecute și poartă denumirea de fond de înlocuire sau cheltuieli materiale de producție. Autonomizarea acestei părți a produsului social este legată de necesitatea reconstituirii volumului mijloacelor de producție consumate în fiecare ciclu de reproducție.

Partea din produsul social care rămîne după scăderea fondului de înlocuire reprezintă venitul național. Ca și produsul social, venitul național se prezintă sub formă materială și valorică. Din punct de vedere material venitul național se compune din bunuri de consum și mijloacele de producție necesare lărgirii producției, iar din punct de vedere valoric este format din valoarea produsului pentru sine (s) și valoarea produsului pentru societate (p). Definit sub acest ultim aspect, venitul național reprezintă totalul valorii nou create de lucrătorii sferei productive în timpul anului: $VN = s + p$

Venitul național se creează în sfera muncii productive, care include: industria, construcțiile, agricultura și silvicultura, transporturile, telecomunicațiile, circulația mărfurilor, cercetarea științifică legată de producție, activitatea de proiectare, colectarea deșeurilor, producția de filme și editorială, atelierile fotografice, spălătoriile și vopsitoriile, activitatea de industrie gasică etc.

În sfera neproductivă sînt cuprinse următoarele activități: cultura și arta, ocrotirea sănătății, asistența socială și cultura fizică, instituțiile financiare și de asigurări, apărarea patriei, administrația de stat, organizațiile politice și obștești etc.

2. Factorii de creștere a venitului național. Dinamica și mărimea venitului național reprezintă o importanță deosebită pentru societatea socialistă, deoarece el este sursa principală a dezvoltării economico-sociale și a ridicării nivelului de trai al

oamenilor muncii. Prin rolul său de sursă a acumulării și consumului, venitul național reprezintă veriga esențială în realizarea reproducției sociale. Față de anul 1950, venitul național al României a fost în 1980 de 15 ori mai mare, înregistrînd în această perioadă un ritm mediu anual de 9,3%. Pentru actualul cincinal este prevăzută o creștere într-un ritm mediu anual de 7,1% la venitul național și de 6,1% la produsul social.

Creșterea mai rapidă a venitului național față de produsul social implică o sporire substanțială a eficienței muncii sociale, îndeosebi pe seama introducerii noilor cuceriri ale științei și tehnicii contemporane în producție, modernizării continue a structurii economiei naționale, valorificării superioare a tuturor resurselor, reflectînd în esență reducerea ponderii cheltuielilor materiale în produsul social.

Diversitatea de condiții care concurează la creșterea venitului național se concentrează, în ultimă instanță, în acțiunea a doi factori:

a) creșterea cantității de muncă socială cheltuită în sfera productivă, care se poate îndeplini prin sporirea numărului de lucrători, folosirea mai completă a timpului de muncă normat, atenuarea caracterului sezonier al unor procese de producție etc.

b) creșterea productivității muncii sociale, care reprezintă factorul hotărîtor, cu acțiune dominantă și cu resurse nelimitate în sporirea venitului național. În actualul cincinal circa 80% din sporul venitului național se va realiza pe seama creșterii productivității muncii sociale, care este factorul intensiv al creșterii venitului național, în timp ce sporirea cantității de muncă este factorul extensiv.

3. Repartizarea și folosirea venitului național. Repartizarea venitului național are loc în două etape: distribuția sau repartiția primară și redistribuirea sau repartiția secundară.

Distribuția venitului național este procesul de împărțire integrală a acestuia între participanții direcți la producerea lui — lucrători, unități economice și stat. Din procesul distribuirii rezultă veniturile primare; partea din venitul național care reprezintă produsul pentru sine revine lucrătorilor din sfera productivă sub forma retribuției după cantitatea și calitatea muncii, iar partea care reprezintă produsul pentru societate revine unităților economice, sub forma beneficiului, și statului, sub forma preluărilor din producția netă, impozitului pe circulația mărfurilor etc.

Redistribuirea venitului național este determinată de faptul că în cadrul societății există și activități neproductive, unde nu se creează venit național, dar trebuie asigurate condițiile pentru desfășurarea normală a lor. De aceea, o parte din venitul național deja repartizat intră în procesul redistribuirii pe seama căreia se formează veniturile derivate sau secundare ale statului, populației și unităților prestatoare de servicii. Redistribuirea se îndeplinește în principal cu ajutorul a trei pîrghii economice: bugetul de stat, sistemul prețurilor și prestarea unor servicii gratuite către populație.

Ca rezultat al distribuirii și redistribuirii și ca expresie a utilizării finale a venitului național, se formează două mari fonduri sociale — fondul de acumulare (dezvoltare) și fondul de consum.

Fondul de acumulare este partea din venitul național destinată dezvoltării și cuprinde: fondul pentru lărgirea producției, fondul pentru dezvoltarea bazei materiale a activităților social-culturale și fondul de rezervă și asigurare.

Dimensiunile și dinamica fondului de acumulare depind de mărimea absolută a venitului național utilizat și de proporția în care acesta se împarte în fond de consum și fond de acumulare. Această proporție este pusă în evidență de rata acumulării (a), care este expresia procentuală a raportului între fondul de acumulare (A) și venitul național (VN)

$$a = \frac{A}{VN} \cdot 100$$

Fondul de consum este partea din venitul național destinată satisfacerii nevoilor de trai materiale și spirituale ale membrilor societății. Acesta se împarte în: fondul de consum individual, destinat retribuției oamenilor muncii în raport cu cantitatea și calitatea muncii depuse, și fondul de consum so-

sial care revine membrilor societății sub forma unor servicii și produse fără plată sau cu plată redusă.

4. Necesitatea unei rate înalte a acumulării. Raportul în care venitul național se împarte în cele două mari fonduri este determinat în mod obiectiv de un complex de factori economici, sociali și politici, înscriindu-se printre proporțiile fundamentale ale economiei socialiste. Necesitatea unei rate înalte a acumulării decurge, în esență, din faptul că socialismul nu se poate înfăptui fără o puternică bază materială, fără dezvoltarea în ritm intens și modernizarea continuă a forțelor de producție care să asigure creșterea sistematică a bunăstării materiale și spirituale a oamenilor muncii.

Moștenind de la capitalism un nivel scăzut al forțelor de producție, o economie slab dezvoltată și o înzestrare tehnică a muncii nesatisfăcătoare, România socialistă a trebuit să-și intensifice efortul de dezvoltare pentru a învinge starea de înapoiere economică și a reduce decalajele economice față de țările dezvoltate. Perioada de după 1965 marchează trecerea la o rată optimă a acumulării, opțiune esențială pentru accelerarea progresului țării. Astfel, în perioada 1965—1980 rata medie a acumulării a fost de 33%, perioadă în care s-au obținut cele mai mari sporuri ale venitului național și implicit ale fondului de consum. De exemplu, venitul național pe locuitor a sporit de la 7 670 lei în 1965, la peste 17 000 lei în 1975 și la aproape 24 000 lei în 1980. Potrivit prevederilor Congresului al XII-lea, în actualul cincinal se va aloca 30% din venitul național pentru dezvoltare, rată ce va fi menținută și pentru perioada 1986—1990.

Menținerea unei rate înalte a acumulării în țara noastră este determinată de: a) necesitatea depășirii stadiului de țară în curs de dezvoltare și apropierea de nivelul țărilor dezvoltate din punct de vedere economic; b) necesitatea modernizării structurii economiei naționale și a promovării rapide a științei și tehnicii contemporane, a lărgirii bazei proprii de materii prime și energie; c) nevoia dezvoltării armonioase a întregului teritoriu, ocuparea deplină și eficientă a potențialului de forță de muncă al țării; d) necesitatea dezvoltării bazei materiale a cercetării științifice, învățămîntului, ocrotirea sănătății, a îmbunătățirii condițiilor de locuit; e) ridicarea bunăstării materiale și spirituale a poporului, asigurarea independenței și suveranității naționale a țării.

În politica partidului și statului nostru se acordă, totodată, o atenție deosebită **eficienței acumulării**. Problema utilizării cu eficiență ridicată a întregului potențial tehnico-productiv din unitățile economice capătă o importanță cu atât mai mare în prezent, cînd avuția națională în fonduri fixe a sporit considerabil, ajungînd la peste 2 000 miliarde lei. Pentru a ilustra acest lucru trebuie arătat că numai la nivelul anului 1982 creșterea cu un procent a indicelui de utilizare a fondurilor fixe productive asigură un spor de venit național de 5 ori mai mare decît un procent din rata acumulării.

5. Conceptul, sursele de formare și folosirea fondului național de dezvoltare economico-socială. Conceptul de „fond național de dezvoltare economico-socială”, funcțiile și importanța acestuia au fost definite la Conferința Națională a partidului din iunie 1972, de către tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului nostru.

Fondul național de dezvoltare economico-socială exprimă sintetic, în unitatea și interdependența lor, totalitatea surselor alocate de societate pentru sporirea și perfecționarea forțelor de producție și lărgirea bazei materiale a activităților social-culturale. El este alcătuit dintr-un sistem unitar și corelat de fonduri bănești, din care fac parte: a) fondul central de dezvoltare economico-socială, format în cadrul bugetului republican; b) fondul local de dezvoltare economico-socială, constituit la unitățile administrativ-teritoriale (județe, municipii, orașe și comune); c) fondul propriu de dezvoltare economico-socială al unităților economice de stat (întreprinderi, centrale, unități asimilate etc.); d) fondul de dezvoltare economico-socială al unităților cooperatiste și al celorlalte organizații obștești; e) fondurile utilizate de populație pentru construcții de locuințe, construcții gospodărești, creșterea producției și a șeptelului, precum și pentru alte bunuri cu destinație similară.

Fondul național de dezvoltare economico-socială cuprinde cota din venitul național destinată dezvoltării (fondul de acumulare), fondul de amortizare, care îndeplinește și funcții de acumulare, precum și alte surse stabilite prin dispoziții legale.

Fondul de acumulare este partea din venitul național destinată lărgirii producției, creării de noi fonduri fixe și circulante, lărgirii și modernizării celor existente. În socialism acumularea are ca sursă plusprodusul creat de poporul din țara respectivă și se realizează prin punerea în valoare și folosirea rațională a resurselor materiale și de forță de muncă. Ea se înfăptuiește planificat și are ca rezultat creșterea și consolidarea proprietății socialiste, sporirea întregii avuții naționale și, pe această bază, ridicarea nivelului de trai al populației.

Fondul de amortizare se constituie prin recuperarea treptată a valorii fondurilor fixe transmise asupra noului produs pe măsura uzurii lor, proces cunoscut sub denumirea de amortiza-

re. Fondul de amortizare este destinat înlocuirii fondurilor fixe uzate și scoase din funcțiune. El reprezintă, în anumite condiții și o sursă de realizare a reproducției lărgite, asigurînd reînnoirea calitativ-superioară a fondurilor fixe cit și o anumită sporire a volumului lor.

Alte surse sînt acea parte a veniturilor populației care este folosită pentru construcția de locuințe, construcții gospodărești, creșterea șeptelului, participarea oamenilor muncii cu părți sociale la dezvoltarea fondurilor unităților socialiste etc.

În procesul folosirii lui, fondul național de dezvoltare economico-socială are următoarele **direcții de utilizare**: a) investiții pentru dezvoltarea, modernizarea și reînnoirea fondurilor fixe productive din toate ramurile economiei naționale, precum și pentru lărgirea bazei materiale a cercetării științifice; b) sporirea necesarului de mijloace circulante impus de buna funcționare a capacităților crescînde de producție; c) constituirea de rezerve; d) investiții pentru lărgirea bazei materiale a sferei neproductive, inclusiv construcții de locuințe la orașe și sate.

6. Investițiile și eficiența lor. Calea principală de utilizare a fondului național de dezvoltare economico-socială o constituie investițiile. Prin investiții se înțelege **totalitatea cheltuielilor efectuate pentru crearea de noi fonduri fixe, productive și neproductive, precum și pentru dezvoltarea, reconstruirea și modernizarea celor existente.** Investițiile sînt instrumentul principal de realizare a politicii economice a partidului și statului nostru.

În țara noastră, ca urmare a dezvoltării rapide a economiei naționale fondul de investiții a cunoscut o creștere continuă, de la 61,9 miliarde lei, în 1951—1955, la 931,9 miliarde lei în 1976—1980; pentru actualul cincinal se prevăd circa 1 200 miliarde lei. Cea mai mare parte a investițiilor a fost dirijată spre creșterea producției materiale, îndeosebi a industriei și agriculturii. În perioada 1981—1985 se prevede ca circa 85% din volumul total al investițiilor să fie alocate ramurilor productive, ceea ce va permite punerea în funcțiune a peste 1 200 capacități noi de producție și modernizarea a circa 1 100 unități existente în industrie, realizarea a 375 capacități în agricultură, executarea unor importante obiective în transporturi și în celelalte ramuri ale economiei.

Rolul investițiilor în progresul economico-social al țării depinde într-o măsură însemnată de eficiența economică a acestora. **Eficiența economică a investițiilor exprimă rezultatele ce se obțin într-o anumită perioadă la fiecare leu investit.** Luînd în considerare ambii termeni ai raportului de eficiență, înseamnă că pentru aprecierea nivelului eficienței economice a investițiilor se raportează rezultatele obținute (sporul de venit național, producția, venitul net, beneficiile realizate) la investiția respectivă.

Gradul de eficiență economică a investițiilor este condiționat de calitatea activității de pregătire și de realizare a fiecărei investiții în parte. **Dintre căile de creștere a eficienței economice a investițiilor menționăm:** a) repartizarea judicioasă a investițiilor pentru obiective noi, pentru modernizarea și reutilizarea celor existente; b) scurtarea duratei de proiectare și de execuție, respectarea termenului de punere în funcțiune a obiectivelor; c) reducerea costurilor investițiilor prin utilizarea unor soluții mai raționale, diminuarea ponderii cheltuielilor pentru construcții-montaj, eliminarea finisajelor inutile; d) atingerea în cel mai scurt timp a parametrilor tehnico-economici proiectați; e) folosirea intensivă și rațională a tuturor capacităților de producție, mai buna folosire a spațiilor de producție; f) reutilizarea întreprinderilor cu mașini și echipamente realizate pe baza celor mai noi cuceriri ale tehnicii și tehnologiei. În acest sens, autoutilarea este chemată să aducă o contribuție sporită pe linia modernizării aparatului de producție.

Creșterea eficienței economice a investițiilor presupune concentrarea resurselor materiale și de forță de muncă asupra principalelor obiective, astfel încît să se evite fărîmițarea eforturilor și imobilizarea fondurilor pe o lungă perioadă de timp. Eforturile principale sînt în prezent orientate spre terminarea obiectivelor începute, dezvoltarea ramurilor care asigură prelucrarea superioară a materiilor prime, activităților energetice și miniere, a celor care recuperează și asigură re folosirea materialelor.

lector dr. Gh. MANEA

INTREBĂRI :

1. Ce este avuția națională și care sînt principalele elemente componente ale acesteia ?

2. Definiți produsul social, arătați structura lui natural-materială și valorică.

3. Ce se înțelege prin venitul național și care sînt factorii de creștere a acestuia ?

4. În ce constă procesul de repartitie a venitului național ?

5. Care sînt sursele de constituire și direcțiile utilizării fondului național de dezvoltare economico-socială ?

6. Care sînt principalele căi de creștere a eficienței economice a investițiilor ?

Mecanisme ale declanșării crizelor economice mondiale (II)

ÎN PERIOADA POSTBELICĂ volumul comerțului mondial a crescut într-un ritm anual de circa două ori mai rapid decât creșterea producției însumate a tuturor țărilor lumii. În fond, cauza ritmului accelerat al comerțului mondial față de creșterea producției mondiale este legată de faptul că în perioada postbelică a avut loc o adâncire fără precedent a diviziunii mondiale a muncii. Ea a cuprins sfere tot mai largi și a îmbrăcat formele cele mai diferite, sporind interdependențele internaționale dar și autonomia relativă a țărilor dezvoltate. Aceasta nu înseamnă că vechea diviziune internațională a muncii, bazată pe specializarea unor țări în producția industrială și a altora în produse primare a dispărut: dimpotrivă, ea s-a consolidat și a căpătat proporții nemaiîntâlnite, numeroase economii „tinere” fiind împinse și mai mult pe calea monoproducției minerale sau a monoculturii. Pe de altă parte, monopolul industrial al unui număr redus de țări avansate s-a întărit în special în domeniul tehnologiilor noi, astfel încât, în numeroase cazuri, unele țări ce au pășit acum pe calea industrializării s-au văzut cantonate fie în industrii aflate în declin (din punct de vedere tehnologic, al productivității muncii, al randamentului investițiilor, al cererii interne și externe etc.), fie în industrii mari consumatoare de energie și materii prime, fie în ramuri în care ele nu puteau atinge — pe piața mondială — decât o slabă competitivitate (ca preț sau calitate) în comparație cu țările dezvoltate.

Paralel însă, între țările avansate s-a adâncit și ramificat o tot mai puternică diviziune internațională a muncii de tip interindustrial care a asigurat o scară mare a producției naționale a diferitelor mărfuri industriale. Diferențierea de la o țară dezvoltată la alta în ce privește ritmul creșterii schimburilor externe își are originile în gradul diferit de angrenare în diviziunea mondială a muncii, mai precis în diviziunea internațională de tip interindustrial. În schimb, ritmul a fost cu atât mai scăzut cu cât „scleroza” a paralizat mai puternic structurile producției și comerțului exterior al unora dintre țările dezvoltate, împingându-le tot mai mult pe un plan secundar. Aceasta a creat condițiile unei monopolizări crescânde, echivalente cu o scădere relativă a concurenței internaționale în domeniul producției industriale de vîrf, dat fiind că nu s-au mai înfruntat, pe anumite piețe, producători ai acelorași mărfuri ci, de regulă, producători ai unor mărfuri ce se puteau substitui reciproc.

Dezvoltarea și adâncirea diviziunii mondiale a muncii, în-deosebi cea interindustrială, au transformat relațiile economice externe într-un „sector intern” al diferitelor economii naționale avansate. Acum nu mai sînt exportate „prisosurile” sau ceea ce depășește consumul pieței interne; de la început, încă din stadiul proiectării și programării respectivei producții, este fixată ca destinație piața externă, ca și segmentul de producție destinat pieței interne. Tot astfel, importul a încetat să fie o simplă completare a propriei producții; în mod deliberat anumite mărfuri nu sînt produse, știindu-se de la bun început că ele vor proveni de pe piața externă. Așa se explică faptul că, treptat, dispăre zidul despărțitor dintre diversele compartimente ale economiei naționale și piața mondială. În acest sens se poate vorbi, în mod justificat, de o tot mai profundă integrare a economiilor naționale în economia mondială, integrare ce nu poate fi confundată cu telurile promovate de organismele suprastatale integraționiste postbelice.

Canale de „internaționalizare” a crizei

SE PUNE ÎNSĂ PROBLEMA: pe cei căi se transmit efectele unei crize dintr-o țară dezvoltată în alta? Uns din principalele canale de „internaționalizare” a crizei, de transferare a crizei dintr-una sau mai multe țări avansate în alte țări dezvoltate, o constituie comerțul exterior. Fluctuațiile importurilor nu sînt numai un indiciu de criză într-o țară sau alta, dar și unul din mijloacele prin care se transmit efectele crizei asupra partenerilor comerciali. În 1974 importurile S.U.A. scăd cu 2,6%, în 1975 cu 11,5%, în 1980 cu 6,7%, în 1982 cu 4,8%. Importurile Japoniei se reduc: cu 5,9% în 1974 cu 10,7% în 1975, cu 0,9% în 1977, cu 5,9% în 1980, cu 2,2% în 1981. Să luăm în considerație efectul propagat al acestei reduceri: exporturile unui mare număr de țări partenere se reduc și ele și astfel criza din câteva țări tinde să se „internaționalizeze”.

Desigur, în cazul țărilor capitaliste dezvoltate, „internaționalizarea” unei crize nu are un singur vector (relațiile comer-

cial), dar acestea ocupă un loc central. De aici și reacția negativă a fiecăruia dintre guvernele țărilor avansate față de măsurile protecționiste luate de guvernele din țările partenere lor. Dirijarea importurilor prin contingentări și încurajarea exporturilor prin subvenții statale constituie în prezent politici generalizate. De aceea, se poate constata acum că efectele sim cu atât mai puternice cu cât politicile economice sînt mai coordonate, mai sincronizate într-un număr mare de țări. Stimularea simultană a creșterii economice ca și măsurile simultane de restrîngere și frînare a creșterii, au consecințe cumulate cu mult mai puternice decât s-ar putea deduce dintr-o simplă însumare a măsurilor de politică economică luate de diferitele guverne!

Analizînd urmările sincronizării politicilor economice ale statelor, un raport O.C.D.E. exemplifică procesul transmiterii pe plan internațional a evoluției economiei unei țări prin procesul inflației. Astfel, se arată că dacă într-o țară dezvoltată inflația este mai puternică decât la partenerii ei, atunci repercusiunile rămînd relativ limitate atîta timp cît relațiile externe nu vor reflecta acest nivel înalt al inflației interne printr-o creștere masivă a prețurilor la export. Generalizarea inflației pe plan internațional duce însă la o creștere simultană a prețurilor, deci și a celor la import, ceea ce accentuează inflația internă în toate celelalte țări. La fel, „atunci cînd expansiunea este sincronizată în toate țările, nivelul general al cererii va crește, fără îndoială, destul de repede încît să provoace o sporire bruscă a prețurilor produselor primare ce se stabilesc pe piețele mondiale. Această mișcare generală riscă să se soldeze cu o inflație mult mai puternică decît cea prevăzută”³⁾.

Dacă faptele confirmă ideea unei cumulări a efectelor în cazul simultaneității creșterii sau recesiunii, ele nu aduc nici o dovadă în sprijinul tezei formulate mai sus cu privire la creșterea prețurilor produselor primare. Simultaneitatea boomului — și, deci, și a cererii — în perioada 1953—1973 nu a dus la o creștere generală a prețurilor produselor primare. O astfel de creștere a prețurilor în perioada de după 1973 este mai puțin efectul unei cereri stimulative cît mai degrabă semnul unui anumit tip de criză și anume al crizei vechii ordini economice mondiale, mai precis al crizei relațiilor economice internaționale dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Creșterea prețurilor la petrol și apoi și la alte produse primare nu a fost urmarea spontană a raportului dintre cerere și ofertă, ci rodul unei decizii politice ce reflectă o adâncire a contradicțiilor dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Paradoxul situației a fost însă că printre cele mai lovite de această creștere s-au numărat țările în curs de dezvoltare importatoare de petrol care au fost puse în situația de a face față unei neașteptate deteriorări a raportului lor de schimb cu exteriorul. În schimb, țările dezvoltate și-au redus volumul importurilor de petrol și, în genere, de produse primare, au stimulat producția de înlocuitori și au continuat să dețină poziții monopoliste în producția industrială mondială, ceea ce le-a permis să obțină creșteri importante de prețuri la mărfurile industriale — și așa mai ridicate din cauza raportului de schimb favorabil lor.

Pe planul economiilor lor interne, țările capitaliste dezvoltate cunoșteau inflația încă mai înainte de scumpirea petrolului și a altor produse primare. În unele dintre ele, creșterea prețurilor importurilor de acest gen a impulsinat o dată mai mult inflația dar nu a determinat-o. Statistica internațională nu poate proba existența unei legături directe și obligatorii între creșterea sau reducerea inflației interne și fluctuațiile prețurilor la import. Și aceasta pentru că unul și același procent de creștere, de scumpire a prețurilor pe piața mondială s-a dovedit a avea ca efect proporții foarte diferite în diverse țări. Faptul că, în majoritatea anilor, inflația internă a crescut cu procente mai scăzute decît sporirea prețurilor la import demonstrează că transmiterea internațională a inflației nu se face exclusiv sau nu în principal prin intermediul prețurilor mărfurilor exportate, respectiv importate.

Interesant este de notat și faptul că volumul importurilor reacționează la dinamica prețurilor de import dar nu automat și nici în aceeași proporție. De asemenea, se poate observa inegalitatea creșterii pe țări a indicelui prețurilor la import la o scumpire identică a produselor primare. În 1974, cînd prețurile petrolului — produs considerat, de regulă, a fi principalul stimulator al sporirii prețurilor produselor primare — a crescut brusc, cu 233,8%, indicii prețurilor produselor importate crește în S.U.A. cu 48,9%, în Japonia cu 82,8%, în R.F.G. cu 22,5%, în Franța cu 46,5%, în Anglia cu 50%, în Italia cu 74,8%, în Canada cu 22,8%, în Belgia cu 31,2%, în Elveția cu

³⁾ Prima parte a acestui articol a apărut în nr. 12 din 23 martie 1984 al revistei noastre

³⁾ „Perspectives économiques de l'O.C.D.E.”, nr. 33, iulie 1983, p. 22

19,1% etc. Pe ansamblul țărilor O.C.D.E., anul 1974 înregistrează o creștere de 12,5% a prețurilor medii la consumator în ciuda triplării prețurilor la petrol; al doilea „șoc al petrolului”, din 1980, consemnează o nouă creștere de 65,8% a prețurilor la țigări și o sporire medie cu 10,7% a indicelui prețurilor la consumator în țările O.C.D.E. Așadar, nu ne putem aștepta la creșteri similare nici în cazul comparării prețurilor la import cu cele la consumator și nici între prețurile unor mărfuri — chiar „strategice” ca importanță economică — și indicele global al prețurilor la import.

De aici se poate deduce că influența unei crize ce se manifestă într-una sau mai multe economii naționale asupra ansamblului economiei mondiale va depinde nu numai de fluctuațiile volumului și prețurilor schimburilor comerciale, dar și de situația balanțelor externe ale partenerilor, de fluctuațiile fluxurilor de capital, de fluctuațiile cursurilor valutare etc. Cu alte cuvinte, generalizarea, „internaționalizarea” unei crize declanșate într-una sau mai multe economii naționale poate avea loc în condițiile (sau numai în condițiile) în care țările partenere cunosc o evoluție favorabilă intrării, la rândul lor, în criză economică. În cazul economiilor naționale dezvoltate nu este suficient să se înregistreze, de pildă, un deficit al balanței de plăți curente într-o țară pentru ca ea să cunoască o criză economică.

Transmiterea crizei asupra țărilor în curs de dezvoltare

UN ALT ASPECT al mondializării crizei este cel al transmiterii crizei dintr-una sau mai multe țări dezvoltate asupra țărilor în curs de dezvoltare. Efectele de acest gen se fac simțite, în principal, prin intermediul oscilațiilor volumului și prețurilor la exportul și importul țărilor în curs de dezvoltare.

Evoluția prețurilor pe piața mondială în perioada 1953—1973 s-a caracterizat, după cum se știe, printr-o scădere relativă și, uneori, și absolută a prețurilor produselor primare, paralel cu o creștere relativă și, deseori, și absolută a prețurilor produselor industriale. Țările exportatoare de produse primare și-au văzut, deci, diminuate veniturile și, implicit, puterea de cumpărare a exporturilor lor, datorită scăderii raportului de schimb între mărfurile vândute și cele cumpărate de ele. Încercările unor țări monoproducătoare sau monocultivatoare de a contracara scăderea prețurilor printr-o reducere a producției sau printr-o stocare ceva mai îndelungată s-au soldat — în majoritatea cazurilor — cu pierderi foarte mari pentru respectivele state dat fiind că astfel de politici au stimulat alte țări furnizoare de materii prime să-și sporească producția pentru a ocupa locul de pe piața mondială „eliberat” de țările promotore ale măsurilor de apărare a prețurilor. Ca urmare, s-a intensificat concurența dintre țările producătoare de produse primare, ceea ce a creat condiții pentru o reducere și mai accentuată a prețurilor relative și absolute. În plus, țările dezvoltate, pentru a-și apăra propriile poziții de importatori de produse primare la prețuri ieftine, au pus la punct o producție de substituție a unor materii prime importate (fibre, țesături și blănuri artificiale, sintetice, diverși înlocuitori industriali ai unei largi game de produse naturale, inclusiv alimentare etc.), ceea ce a creat un nou sector de concurență pe piața mondială, cu repercusiuni negative suplimentare pentru prețurile ca și pentru volumul exportului de produse primare din țările în curs de dezvoltare.

O situație oarecum asemănătoare a confruntat și acele țări în curs de dezvoltare ce au pornit pe calea industrializării, dată fiind concurența acerbă pe care au întâlnit-o pe piața mondială. Singura soluție, în acest context, a fost — pentru țările în curs de dezvoltare — o sporire și mai simțitoare a volumului exporturilor pentru a compensa, măcar parțial, scăderea prețurilor mărfurilor vândute de ele pe piața mondială.

Pe de altă parte, produsele importate de aceste țări au cunoscut creșteri de prețuri. Unele țări în curs de dezvoltare au încercat, pe acest fundal, fie să-și reducă importurile, fie să pună la punct o producție proprie de substituție a importurilor. Șansele unui succes în această direcție s-au dovedit destul de limitate. Scăderea importurilor ar fi înțetinit propria creștere economică și ar fi frânat progresul tehnic și, ca atare, ar fi fost compromisă, în perspectivă, competitivitatea lor pe piața mondială. În al doilea rând, substituția importurilor printr-o producție proprie nu s-a dovedit, în toate cazurile, posibilă fie din cauza lipsei de tehnică adecvată și a forței de muncă specializate, fie din cauza costurilor și a prețurilor la care puteau fi produse mărfurile respective (ținând seama de prețul importului de tehnică și know how), fie din cauza lipsei

de rentabilitate în cazul unei producții de serie mică, dat fiind că pentru o serie mare era nevoie de extinderea desfacerii mărfurilor și pe piața externă, unde se înfășneau cu concurența greu de înfruntat a producătorilor industriali din țările avansate. La toate acestea se adăuga, în cazul a numeroase țări în curs de dezvoltare, și necesitatea vitală de a importa produse alimentare.

Efectul de ansamblu al unei asemenea evoluții de durată (circa două decenii) a fost cronicizarea deficitului balanței comerciale și de plăți curente, ca și a celei pe termen lung. Atâta vreme cât deficitul se menținea în limitele considerate a fi normale și neprimejdoase, el era acceptat ca un fapt inevitabil și care putea fi contracarat, cel puțin parțial, prin diminuarea rezervelor internaționale (plăți făcute din rezervele valutare sau de aur), prin împrumuturi externe sau/și prin modificarea cursurilor de schimb ale monedii proprii în raport cu dezele principale. Alarma este dată însă când deficitul depășește proporțiile apreciate ca fiind normale, când rezervele valutare scad sub un anumit nivel, când creditorii refuză să mai acorde noi împrumuturi sau nivelul dobânzii devine inacceptabil de mare sau atunci când modificarea cursului valutare nu mai reușește să stimuleze exportul (dat fiind că prețurile externe au devenit neremuneratorii în raport cu costurile interne) sau să frneze importul. O astfel de alarmă a fost dată, pentru majoritatea țărilor în curs de dezvoltare, mai precis pentru cele cuprinse în categoria celor importatoare de petrol, după declanșarea crizei energetice și îndeosebi după al doilea „șoc” petrolier.

O circumstanță agravantă a reprezentat-o declanșarea crizei economice ciclice într-o serie de țări avansate, cu efectul principal al reducerii generale a importului, inclusiv din țările în curs de dezvoltare: în 1980, importurile țărilor dezvoltate occidentale reprezentau 1343 miliarde dolari; ele au scăzut la 1278 miliarde în 1981 și la 1194 miliarde în 1982 (în prețuri curente). Într-o astfel de situație putem vorbi despre extinderea efectelor crizei de supraproducție industrială din țările avansate asupra economiei mondiale și despre declanșarea unei crize de supraproducție de produse primare în țările în curs de dezvoltare. Blocarea exporturilor acestui grup de țări (care scad de la 558,6 miliarde dolari în 1980 la 545,4 miliarde în 1981 și la 480,6 miliarde în 1982 — în prețuri curente) a dus însă și la o criză specifică subdezvoltării economice și anume de subproducție, cu consecința firească a adâncirii decalajelor dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare. Dar, totodată, putem afirma că preludiul extinderii crizei economice din țările avansate spre cele în curs de dezvoltare a fost declanșarea unei crize financiare, urmată de o criză valutară, pe fundalul deteriorării generale a pozițiilor comerciale ale țărilor furnizoare de produse primare (volumul importului de produse primare în țările avansate a scăzut de la 100,0 în 1979 la 90,9 în 1980, la 82,6 în 1981 și la 78,5 în 1982, ceea ce a făcut ca încasările totale ale țărilor exportatoare de astfel de mărfuri să scadă cu 11% în 1982 față de 1980).

Extinderea comerțului reciproc dintre țările în curs de dezvoltare a fost considerată de către mulți specialiști ca unica soluție⁴⁾. Modificările în acest sens sînt încă insuficiente pentru a putea compensa reducerea piețelor de export către țările dezvoltate. De aceea, țările dezvoltate au rămas, până în prezent, principala piață de desfacere a mărfurilor țărilor în curs de dezvoltare. Ponderea țărilor dezvoltate în exporturile țărilor în curs de dezvoltare reprezintă 72,3% în 1970, 70,2% în 1975, 70,3% în 1980 și 67,1% în 1982. Interesant este de observat că chiar în ceea ce privește exporturile de produse manufacturate ale țărilor în curs de dezvoltare piața principală o constituie tot țările avansate, care absorb 64,8% din totalul exporturilor de acest gen. Este clar că relațiile comerciale cu țările dezvoltate reprezintă încă, în aceste condiții, unul din principalele canale de stimulare sau frînare a creșterii economice în țările în curs de dezvoltare.

Influența fluctuațiilor economiilor naționale ale țărilor avansate se resimte sau negativ sau pozitiv asupra sensului și dinamicii economiilor țărilor în curs de dezvoltare. O influență inversă se constată aproape numai în sens pozitiv. Într-adevăr, o evoluție favorabilă a economiei țărilor în curs de dezvoltare stimulează creșterea economică a țărilor avansate, în vreme ce o evoluție nefavorabilă a țărilor rămase în urmă influențează cu o intensitate mai puțin palpabilă conjunctura țărilor dezvoltate. Înțelegerea corectă a rolului stimulator pe care îl poate juca creșterea și dezvoltarea economiei țărilor în curs de dezvoltare duce la concluzia că o relansare a economiei mondiale nu se poate margini la o înviorare a economiei țărilor avansate, ci trebuie să cuprindă și o intensificare fără precedent a procesului de dezvoltare a țărilor rămase în urmă, o acțiune deliberată și susținută în direcția micșorării și lichidării decalajelor economice internaționale.

N.S. STĂNESCU

⁴⁾ Vezi Victor Urquidí, *Même avec une reprise du Nord l'autosuffisance — seule solution pour le Sud*, în „Forum du développement”, august-septembrie 1983, p. 4.

R. S. CEHOSLOVACĂ

Orientări actuale în economie

PRINTRE obiectivele prioritare ale celui de al 7-lea plan cincinal al R. S. Cehoslovace, aflat în curs de îndeplinire (1981—1985) se numără un complex de măsuri pentru îmbunătățirea sistemului de conducere planificată a economiei naționale. Aceste măsuri vizează potențarea factorilor de dezvoltare economică intensivă în vederea creșterii eficienței participării la diviziunea internațională a muncii (îmbunătățirea raportului de schimb, deteriorat la începutul anilor '80 față de deceniul precedent, echilibrarea balanței de plăți externe în condițiile unei creșteri minime a importurilor de materii prime, energie și bunuri de consum).

O primă direcție a dezvoltării intensive o constituie **restructurarea și specializarea producției de export**. Industria furnizează 90% din produsele de export. O atenție sporită se acordă livrărilor de mașini și utilaje, echipamente complexe, care dețin peste 50% din structura actuală a acestuia (camioane, tractoare și automobile, mașini pentru industria ușoară — textilă, pielărie —, echipamente pentru turnare și formare, echipamente pentru centrale nucleare, mașini-unelte etc.).

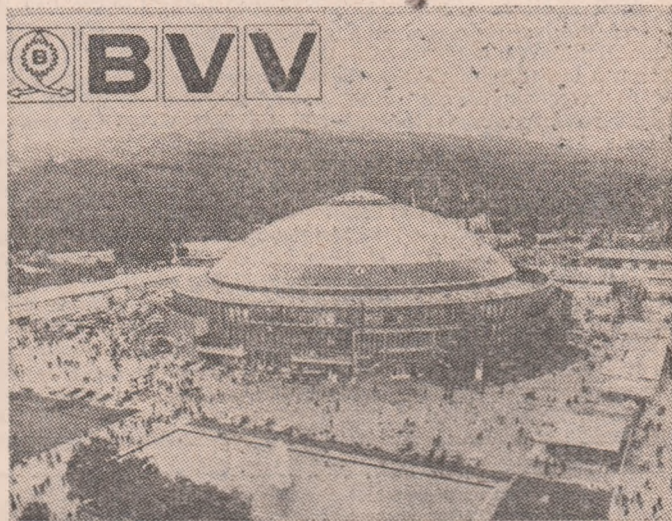
Domeniile tehnice de vîrf, cum ar fi microelectronica, cibernetica și robotica, tehnica nucleară, aparatura optică și medicală, biotehnologiile, industria farmaceutică, au și început să ofere articole de mare competitivitate la export cum sînt, spre exemplu: sistemul de testare a circuitelor imprimate de mare densitate, echipamente pentru reactoare nucleare cu apă ușoară, lentile de contact etc. Se mențin totodată și producții tradiționale specializate pentru export ca: pielărie, încălțăminte, textile, blănărie, ceramică, sticlă, porțelan, zahăr, mîlț, hamei, bere etc. În toate aceste domenii însă se urmărește valorificarea superioară a materiilor prime interne și importate prin realizarea de produse de cea mai bună calitate.

Pe planul **organizării producției** s-a urmărit realizarea unor structuri variate, flexibile, adaptate specificului și sarcinilor din diferitele domenii. Astfel, industria cehoslovacă este divizată în 163 unități economice de producție industrială care reunesc întreprinderi integrate orizontal (tehnologii apropiate) sau vertical (înlănțuire a producției). Acestea pot avea ca formă de organizare economică-juridică una din următoarele structuri: întreprindere de ramură, consorțiu sau trust. Prima formă, întreprinderea de ramură, reunește de regulă uzine mari cu structuri interne complexe, integrate vertical după fluxul de producție pe care le reprezintă în mod unitar din punct de vedere juridic. Consorțiile, cea mai frecventă formă de organizare a unităților economice de producție, spre deosebire de forma anterioară, nu conduc uzine, ci întreprinderi de grup cu independență juridică în relațiile de producție curente. În sfîrșit, trustul administrează întreprinderi naționale cu independență juridică totală, de profil tehnic apropiat. Unitatea economică de producție, indiferent de forma sa organizatorică,

participă la elaborarea strategiei dezvoltării de ramură, întocmind planuri pe termen lung, cincinale și anuale, repartizate pe uzine și întreprinderi. În funcție de rezultatele economice acordă stimulente sau sancțiuni organizațiilor subordonate, aprobă programele de dezvoltare tehnico-științifică și de investiții. Se consideră că această varietate organizatorică asigură premisele unei bune adaptări la specificul sarcinilor de producție și export.

Caracterul intensiv al dezvoltării economice în Cehoslovacia este evidențiat și de structura populației ocupate; astfel sectorul primar și secundar au împreună o pondere de circa 50%, restul revenind sectorului terțiar, inclusiv construcțiile și mica industrie. Deși industria nu utilizează decît o treime din personalul muncitor, ea produce 60% din venitul național. La obținerea acestor rezultate în industrie învățămîntul și cercetarea își aduc însă

Complexul expozițional din Brno găzduiește de două ori pe an tirgurile internaționale specializate de bunuri de consum și mașini la care țara noastră este o participantă tradițională

o contribuție majoră, prin cele peste 400 de institute de cercetări și 1 500 centre specializate de cercetare în care lucrează 170 000 de cadre, prin cele 36 de universități cu 110 facultăți, în care se pregătesc circa 150 000 de studenți ca și prin învățămîntul de cultură generală.

Prin numărul de invenții înregistrate anual, parte comercializate sub licență în străinătate, Cehoslovacia se situează, pe plan mondial, pe locuri de frunte. (În 1982 au fost realizate 8 393 de invenții și au fost propuse peste 300 000 de raționalizări). Mișcarea sindicală încurajează activitatea creatoare a oamenilor muncii prin organizarea de concursuri ale inovatorilor, de centre de consultații tehnice și juridice. Centrele controlează respectarea riguroasă a legalității privind remunerarea creatorilor de tehnică nouă, a autorilor de invenții și de proiecte de raționalizări, mergînd pînă la reprezentarea intereselor lor în justiție. Reprezentanții sindicatelor participă la elaborarea programelor tematice de inovații cuprin-

zînd probleme tehnice stringente ale economiei. Apoi aceste teme sînt lansate sub formă de concurs către inovatori. Sindicatul constituie, de asemenea, brigăzi complexe de raționalizări, formate din specialiști de diferite profile pentru rezolvarea unor probleme de producție, tehnologice sau de securitatea muncii.

Cehoslovacia, țară industrializată care a pășit pe calea socialismului, se situează azi printre primele zece țări industriale dezvoltate ale lumii din punct de vedere al producției pe locuitor la un număr de produse industriale, asigurîndu-și totodată în proporție de peste 90% necesarul de produse agroalimentare pentru consumul intern. Agricultură intensivă constituie o bază importantă de materii prime atît pentru industria de bunuri de consum cît și pentru export.

În sfîrșit, un alt factor al dezvoltării intensive îl constituie **cooperarea economică și tehnică internațională**. Numai în domeniul construcțiilor de mașini Cehoslovacia participă la peste 100 de proiecte de specializare și cooperare cu alte țări socialiste privind cercetarea, dezvoltarea și producția de noi tipuri de mașini și echipamente în domeniul energiei, materiilor prime și combustibililor, prelucrarea cauciucului, poli-

merilor, instalații de încărcare mecanizate, instalații de purificare a apei și tratare a deșeurilor menajere și industriale.

Între Cehoslovacia și România convențiile de specializare și cooperare în domenii ca: producția de utilaj chimic, metalurgic, de mașini-unelte automate, de auxiliari pentru industria cauciucului și coloranți s-au dovedit de mare importanță în lărgirea schimburilor bilaterale. Ponderea produselor realizate prin acțiuni de specializare și cooperare în totalul schimburilor reciproce urmează să atingă nivelul de 30% în cursul actualului cincinal.

Prezența tradițională a României la tirgurile internaționale de la Brno ca și a Cehoslovaciei la tirgurile internaționale de la București constituie un important mijloc de informare asupra noutăților din oferta de export, de extindere în continuare a comerțului și cooperării între cele două țări ale noastre.

dr. Ioan GEORGESCU

Pakistan: priorități în economie

DEVENT INDEPENDENT cu mai puțin de trei decenii în urmă, Pakistanul oferă azi imaginea unei țări angrenate într-un vast program de dezvoltare economică și socială. Succesele realizate de poporul pakistanez prieten pe calea lichidării grelei moșteniri a epocii coloniale sînt semnificativ ilustrate de rezultatele de ansamblu obținute în perioada celui de-al cincilea plan cincinal (1978—1983), perioadă în care, produsul național brut a înregistrat o rată anuală de creștere de circa 6%, producția industrială a sporit cu 9% anual, iar cea agricolă cu 4,5%. Au avut loc transformări în toate domeniile vieții, creindu-se unități reprezentative într-o serie de sectoare cheie, cum ar fi siderurgia, petrochimia, construcțiile de mașini, industria textilă și altele. În perioada celui de-al cincilea plan cincinal au fost date în funcțiune, printre altele, complexul siderurgic și rafinăria de la Karachi, portul maritim Quasim, noi fabrici de ciment, de îngrășăminte chimice, noi amenajări hidrotehnice pe principalele râuri și multe altele.

Cel de-al șaselea plan cincinal, pe perioada 1 iulie 1983-30 iunie 1988 își propune continuarea în ritm susținut a procesului de dezvoltare, în ciuda unor influențe negative resimțite de economia națională de pe urma crizei economice mondiale. Astfel, în perioada celui de-al șaselea cincinal, se prevede realizarea unei creșteri medii reale a P.I.B. de 6,5% anual. Cheltuielile pentru dezvoltare vor totaliza 495 miliarde rupii, fiind de peste două ori mai mari decît în cincinalul precedent. Din totalul investițiilor, 295 miliarde rupii se vor realiza în sectorul de stat, restul de 200 miliarde rupii revenind sectorului particular.

O atenție prioritară este acordată sectorului energetic, spre care sînt orientate aproape 100 miliarde rupii (de aproape 3 ori mai mult decît în cincinalul precedent), urmărindu-se intensificarea producției în toate domeniile, inclusiv în domeniul petrolier, lichidarea penuriei de energie și electrificarea în ritm susținut a localităților rurale. Planul preconizează, de asemenea, eforturi investiționale susținute (peste 89,7 miliarde rupii) pentru sporirea producției alimentare și, pe această bază, a exportului de produse agricole, pentru continuarea procesului de construire a unor întreprinderi industriale (noi investiții de 77,9 miliarde rupii), ca și pentru realizarea unor noi proiecte de irigații și amenajări hidrotehnice. Investițiile considerabile planificate în perioada 1983—1988 sînt destinate să contribuie și la atenuarea în continuare a marilor disparități socio-economice care caracterizează încă diferitele regiuni ale țării.

Printre proiectele prevăzute a se finaliza în perioada de plan se numără termocentrala pe cărbune de 600 MW de la Jamshoro, noul port de la Korangi, refacerea a 4 260 km canale de irigații și săparea a 950 puțuri de apă, extinderea capacităților de producere a cimentului, construirea a două noi fabrici de îngrășăminte chimice ș.a.

Poporul român urmărește cu viu interes eforturile depuse de

poporul pakistanez pentru consolidarea independenței naționale, pentru edificarea unei economii moderne. Între Republica Socialistă România și Republica Islamică Pakistan s-au statornicit raporturi de strînsă prietenie și colaborare, care se extind pe cele mai diverse planuri.

Relațiile economice dintre cele două țări cunosc o dinamică ascendentă, dezvoltîndu-se în cadrul juridic creat de Acordul comercial pe termen lung și Acordul de cooperare economică, tehnică și științifică în vigoare între cele două țări. Un exemplu viu al conlucrării rodnice dintre cele două țări îl constituie rafinăria națională de la Karachi, cel mai important obiectiv economic al țării în acest domeniu, rezultat al eforturilor conjugate ale specialiștilor români și pakistanezi, pus în funcțiune în anul 1977. În prezent avansează lucrările la alte obiective de cooperare printre care, fabrica de ciment de la Kohat, fabrica de ciment de la Lasbella (cu o capacitate de 2 000 tone/zi) și blocul de ulei de la rafinăria Karachi.

De ambele părți se apreciază că există în continuare bune perspective pentru lărgirea cooperării economice româno-pakistaneze, îndeosebi în domeniile petrochimic, al materialelor de construcții, valorificării unor bogății naturale (cărbuni, minereuri de fier etc), transporturilor ș.a.

Schimburile comerciale din România și Pakistan s-au dezvoltat puternic în ultimii ani, volumul lor valoric fiind în 1982 de circa 2 ori mai mare decît în 1977. În această perioadă, exporturile românești pe piața pakistaneză au fost constituite în principal din mașini și utilaje pentru industria cimentului, utilaj minier, metalurgic, petrolier, produse chimice (îngrășăminte, materiale plastice, fire și fibre sintetice, sodă caustică, coloranți sintetici etc), corpuri de iluminat, produse ale industriei de prelucrare a lemnului, patente, proiecte, licențe etc. Importurile românești sînt constituite în principal din produse tradiționale pakistaneze (piei, bumbac etc), dar și din unele produse ale tinerei industriei pakistaneze printre care confecții și instrumente și accesorii medicale.

Un rol hotărîtor, dinamizator pentru dezvoltarea colaborării bilaterale pe multiple planuri dintre România și Pakistan l-au avut întîlnirile directe dintre președintele Nicolae Ceaușescu și președintele Zia-ul-Haq, convorbirile purtate cu ocazia vizitelor reciproce anterioare. Tocmal pornind de la această experiență, noua vizită a președintelui Nicolae Ceaușescu în Pakistan este așteptată cu încrederea că se va solda cu rezultate fructuoase pentru ambele state și va deschide noi perspective intensificării și adîncirii cooperării economice, schimburilor comerciale, tehnico-științifice și culturale, în interesul celor două popoare, al cauzei păcii, securității și colaborării internaționale

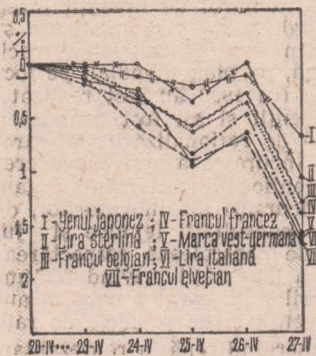
Nicolae LAURENȚIU OS
I.E.M.

EVOLUȚII MONETARE

ÎN PERIOADA 23—27 APRILIE a.c., tendința de răpăclire generală a cursului dolarului S.U.A., pe piața valutară internațională, conturată de la începutul săptămîinii precedente, s-a accentuat sensibil. Consolidarea poziției acestei valute a fost motivată în principal de : sporirea încrederii majorității operatorilor într-o evoluție în ritm susținut a activității economice în S.U.A., în viitorul imediat (după publicarea în săptămîina precedentă a datelor privind creșterea P.N.B. în trimestrul I a.c. și în cursul perioadei analizate a celor privind creșterea productivității muncii în sectoarele neagricole cu 2,6% pe an în trimestrul I a.c., comparativ cu 2,7% pe an în trimestrul IV 1983, privind sporirea în continuare a comenziilor pentru bunuri durabile în industria S.U.A. în luna martie a.c., privind creșterea indicelui prețurilor de consum cu numai 0,2 puncte procentuale în luna martie a.c., după o majorare a acestui indicator cu 0,1 puncte procentuale în februarie a.c.) ; anticiparea, în acest cadru, a unor noi măsuri de restrîngere a creditului de către autoritățile monetare centrale din S.U.A. în vederea menținerii controlului asupra procesului inflaționist, în următoarele luni, măsuri cu efect în sens ascendent asupra nivelului dobînzilor pe termen scurt la fondurile în dolari ; agravarea dispuștelor dintre sindicate și guverne într-o serie de țări (în principal în R.F. Germania) și apariția altora noi, ceea ce a descurajat investițiile de fonduri în valutele țărilor respective (în principal în mărci vest-germane) și a determinat investitorii să transfere un volum tot mai important de fonduri în dolari.

Astfel, atenția factorilor de acțiune de pe piețele valutare și de capital s-a deplasat de la consecințele posibile ale agravării deficitelor bugetar și comercial ale S.U.A. la posibilitatea majorării substanțiale a nivelului dobînzilor la fondurile în dolari în viitorul imediat.

Noi majorări ale dobînzilor

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 23—27 IV ; bază : 20 IV 1984

Comparativ cu nivelurile atinse în ziua de referință de 20 aprilie, principalele valute vest-europene au înregistrat, în perioada analizată, următoarele procente de depreciere (în paranteză sînt date nivelurile de curs față de dolar din ziua de 27 aprilie a.c.) : lira sterlină circa 1,05 puncte procentuale (1,40 dolari/liră), francul elvețian circa 1,7 puncte procentuale (2,250 franci/dolar), marca vest-germană circa 1,5 puncte (2,7050 mărci/dolar), francul belgian circa 1,7 puncte (55,10 franci/dolar), francul francez circa 1,7 puncte procentuale (8,3050 franci/dolar), lira italiană circa 1,7 puncte procentuale (1673 lire/dolar). Procentul de depreciere față de dolar a cursului yenului japonez a fost mai modest, de circa 0,7 puncte procentuale (la 226,50 yeni/dolar în ziua de 27 aprilie a.c.), în parte și ca efect al investițiilor de fonduri din valute europene în yeni ca alternativă la investiția în dolari.

Dobînzile la fondurile în principalele eurovalute au înregistrat următoarea evoluție (se dau nivelurile de ofertă pentru depozitele pe 6 luni cotate în zilele de 20 și 27 aprilie a.c.) : eurodolari 11,375% și 11,3125% ; euromărci vest-germane 5,875% și 5,875% ; eurofranci elvețieni 4,0% și 4,0625%.

Pe fondul aprecierii generale a cursului dolarului S.U.A. și în perspectiva unei majorări a nivelului de dobîndă la investițiile în această valută, prețul aurului s-a înscris pe o curbă descendentă, atîngînd la ultimul fixing de la Londra din intervalul analizat 377,25 dolari/uncie, față de 384,90 dolari/uncie la finele săptămîinii precedente.

Gheorghe MUNTEA
Alexandru OLTEAN

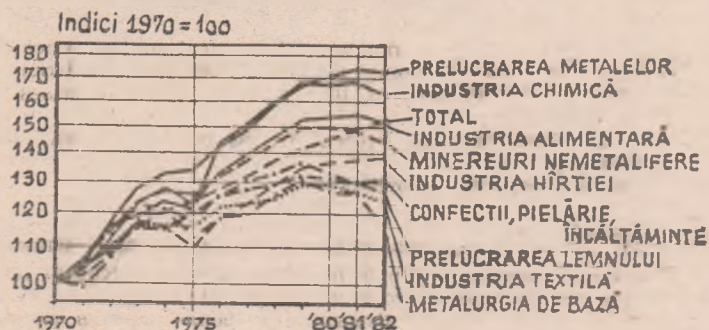
Dinamici diferențiate in industria mondială

DEVENITA o caracteristică a evoluției industriei prelucrătoare mondiale în ultimii 10—15 ani, orientarea generală în favoarea unor produse cu volum mai mic și mai ușoare este deose-

interval). Această diferențiere avea să se păstreze și în anii următori, de criză (vezi graficul). Decalajul respectiv de ritm — care în timp va conduce la modificări importante în structura pe ramuri a producției industriale, ca și a forței de muncă ocupate în industrie — își găsește explicația în primul rând în efortul considerabil de reducere a consumurilor specifice de materii prime și semifabricate (în speță de

privește nivelul emisiei de gaze vor fi negociate de la caz la caz, miniștrii cu problemele ecologice au căzut de acord în principiu asupra faptului că fiecare întreprindere va fi răspunzătoare pentru emisia excesivă de gaze. Primele întreprinderi vizate vor fi termocentralele și uzinele siderurgice. Adaptările antipoluante la marile întreprinderi vor costa, de pildă, numai în Anglia 2.5 mrd. lire sterline în investiții și 500 mil. lire anual în cheltuieli de întreținere. De altfel, guvernului britanic i s-a cerut să ia măsuri suplimentare pentru reducerea cu 30% a emisiei deosebit de mari de gaze sulfuroase în atmosferă.

DINAMICA RAMURILOR INDUSTRIEI PRELUCRĂTOARE MONDIALE

bit de pregnantă în industria prelucrării metalelor. Potrivit datelor O.N.U., în intervalul 1970—1979 această ramură industrială a înregistrat un ritm mediu anual foarte rapid de creștere a producției, de circa 6% (similar cu cel al industriei chimice), devansând considerabil pe cel înregistrat de metalurgia de bază (2,8% în același

metal) în industria prelucrătoare. O altă explicație derivă din recurgerea în măsură crescândă la materiale reciclate, care face ca dintr-o anumită cantitate de materii prime să se obțină, în timp, un număr mai mare de produse finite (ceea ce prezintă și avantajul unui consum specific mai mic de energie).

Polonia: investiții în industria combustibililor și energiei

PRIORITATEA acordată în Polonia industriei combustibililor și energiei se reflectă în alocarea unor importante fonduri de investiții (în 1983 investițiile în această ramură au reprezentat 40% din totalul investițiilor industriale). În cadrul ramurii, industria carboniferă se situează pe primul plan, prin acțiuni pe termen lung. În acest domeniu, în care extracția totală a înregistrat un record de 233,5 milioane tone cărbune, în întregul deceniu actual activitatea se va concentra asupra modernizării a 49 mine existente și punerii în exploatare a 9 mine noi în baziul carbonifer Lublin, care se află deja în diferite stadii de execuție. Dezvoltarea industriei carbonifere implică totodată sporirea producției de echipamente specializate pentru exploatarea cărbunelui. Industria producătoare de utilaj minier a realizat în 1983 o producție cu 10% mai ridicată decât în anul anterior, din care 80% a fost destinată utilizării exploațiilor carbonifere naționale, iar restul de 20%

exportată în diferite țări. Concomitent cu înzestrarea cu echipamente de exploatare, în industria minieră se introduc instalații pentru creșterea siguranței și îmbunătățirea condițiilor de lucru, între care sisteme computerizate pentru detectarea mișcărilor seismice și sisteme de condiționare a aerului la mari adâncimi.

Conservarea mediului înconjurător

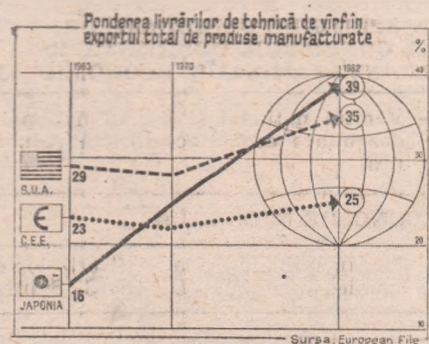
PREOCUPAREA țărilor vest-europene față de degradarea alarmantă a mediului înconjurător s-a concretizat într-un program adoptat în luna martie de Piața comună. Printre măsurile privind prevenirea poluării industriale figurează și condiționarea acordării în viitor a autorizațiilor de deschidere a unor noi întreprinderi în funcție de respectarea anumitor limite în emisia de gaze toxice. O măsură similară a fost adoptată anterior referitor la poluarea industrială a apelor, cu atenție specială asupra produselor cu un grad ridicat de toxicitate, cum sînt cadmiul și mercurul.

Acordul intervenit urmează să capete forma unor directive ale Comisiei C.E.E., care vor deveni efective începînd cu anul 1987. Deși limitările în ce

Competiție în comerțul cu tehnică de vîrf

POTRIVIT unor analize recente ale organelor comunitare, situația C.E.E. în competiția cu S.U.A. și Japonia în domeniul comerțului cu produse ale tehnicii de vîrf a înregistrat o deteriorare relativă, ponderea produselor respective în totalul exportului de produse manufacturate menținîndu-se practic neschimbată (circa 25%) de la începutul anilor '60. În intervalul 1963—1982 indicatorul respectiv a înregistrat evoluții care favorizează net Japonia și S.U.A., în al căror export total de produse manufacturate ponderea produselor tehnicii de vîrf a atins, la finele intervalului, 39% și respectiv 35% (vezi graficul).

Sursele citate menționează, între altele aspecte, pătrunderea pe piața comunitară a unor produse provenind din cele două țări concurente, în proporții îngrijorătoare. Un exemplu semnificativ îl constituie faptul că, din 10 calculatoare de uz personal desfăcute pe piața vest-europeană, opt provin din S.U.A., iar din 10 videocasetofoane, nouă sînt fabricate în Japonia. Producătorii de circuite integrate vest-europeni controlează numai 30% din piața comunitară și dețin un segment de 13% din exportul mondial de asemenea produse. Între cauzele poziției neavantajoase a C.E.E. în această competiție se menționează în primul rînd capacitatea redusă a firmelor vest-europene (cifre de afaceri și rate ale profitului sensibil mai reduse decît în cazul firmelor din S.U.A.

și Japonia) de a dezvolta satisfăcător cercetarea tehnologică proprie. În consecință, se semnalează creșterea frecvenței acordurilor încheiate cu firme americane și japoneze, pentru a suplini decalajele create în acest domeniu.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 18 din 4 mai 1984.

- Partidul revoluționar al clasei muncitoare, centrul vital al societății noastre socialiste (Ioan Mesaroș) 2
- 9 Mai 1945 — 9 Mai 1984. Efortul economic al României în războiul antihitlerist (I) (Ion Pert) 4

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Realizarea exemplară a sarcinilor de plan. Înnoirea și diversificarea produselor — premise ale creșterii competitivității (Cristian Gorie) 6
- Impactul tehnologiilor avansate asupra creșterii productivității muncii (I. Hera-Bucur) 8
- Transporturile auto — în deplină concordanță cu cerințele beneficiarilor (P. Terbescu) 10
- Utilizarea energiei solare în economia rurală (O. Parpală) 12
- Autogestiunea în întreprinderi: răspun- deri, acțiuni, rezultate. Cum se asigură creșterea în devans a productivității muncii față de retribuție (Andrei Cozoș) 14
- Perfecționarea planificării — pirghie esențială de sporire a eficienței utilizării forței de muncă (Ovidiu Naneș, Constantin Ciutacu) 16
- Cititorii au cuvântul 18

CONDUCERE • ORGANIZARE

- Creativitate. Strategia inovatională și creșterea eficienței (Ionel Dumbravă) 19

TEORII • IDEI

- Unele considerente cu privire la dialogul interdisciplinar al științei economice (I) (Costea Munteanu) 21
- Școli • curente • economiști. Controverse teoretice privind actuala criză economică mondială (III) (Sultana Sută-Selejan) 27

IN SPRIJINUL CANDIDATILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE IN ÎNVĂȚĂMINTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Venitul național și fondul național de dezvoltare economico-socială (Gh. Manea) 25

ECONOMIE MONDIALĂ

- Mecanisme ale declanșării crizelor economice mondiale (II) (N. S. Stănescu) 27
- R. S. Cehoslovacă. Orientări actuale în economie (Ioan Georgescu) 29
- Tendințe • conjuncturi. Pakistan: priorități în economie 30

IN SUPLIMENT: Generalizarea experienței înaintate în unitățile economice

IN THIS ISSUE

- The revolutionary party of the working class — the vital centre of our socialist society (Ioan Mesaroș) 2
- 9 May 1945 — 9 May 1984 — Romania's economic efforts in the antihitlerite war (I) (Ion Pert) 4
- Exemplary fulfilment of the plan tasks. The renewal and diversification of products — premises for the increase of competitiveness (Cristian Gorie) 6
- The impact of the high technologies on the rise of the work productivity (I. Hera-Bucur) 8
- The auto transportations — in full agreement with the beneficiaries' demands (P. Terbescu) 10
- The sun — an inexhaustible source of energy (O. Parpală) 12
- The self — management: responsibilities, actions, results. The way to ensure the rise of the work productivity ahead of the salary (Andrei Cozoș) 14
- The improvement of planification — a key factor of increasing the efficiency of the work force utilization (Ovidiu Naneș, Constantin Ciutacu) 16
- Creativity — The innovational strategy and the efficiency increase (Ionel Dumbravă) 19
- Some considerations on the interdisciplinary dialogue of economics (I) (Costea Munteanu) 21
- Schools • trends • economists. Theoretical controversies concerning the world economic crisis (III) (Sultana Sută-Selejan) 22
- Triggering mechanisms of the world economic crises (II) (N. S. Stănescu) 27
- Czechoslovakia — Present trends in the economy (Ioan Georgescu) 29
- Pakistan: economic priorities 30

ИЗ СОДЕРЖАНИЯ

- Революционная партия рабочего класса — жизненный центр нашего социалистического общества (Иоан Месарош) 2
- Экономические усилия Румынии в войне против фашизма (I) (Ион Перт) 4
- Примерное выполнение плановых заданий. Обновление и диверсифицирование изделий — предпосылки повышения конкурентоспособности (Кристиан Горие) 6
- Влияние передовой технологии на рост производительности труда (И. Хера-Букур) 8
- Автотранспорт в полное соответствие с потребностями заказчиков (П. Тербеску) 10
- Использование солнечной энергии в сельской экономике (О. Парпалă) 12
- Самохозяйствование на предприятиях: ответственность, меры, результаты. Как обеспечивается опережающий рост производительности труда по отношению к оплате труда (Андрей Козош) 14
- Совершенствование планирования — существенный рычаг повышения эффективности использования рабочей силы (Овидиу Нанеш, Константин Чутачу) 16
- Творчество. Рационализаторская стратегия и рост эффективности (Ионел Думбравă) 19
- Некоторые соображения относительно междисциплинарного диалога экономической науки (I) (Костя Мунтеану) 21
- Школы. течения. экономисты. Теоретические разногласия относительно мирового экономического кризиса (III) (Султана Сутă-Сележан) 22
- Механизмы развязывания мировых экономических кризисов (II) (Н.С. Стănescу) 27
- ЧССР. Настоящие направления в экономике (Иоан Джорджеску) 29
- Пакистан. Приоритеты в экономике 30

ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică”. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptămânal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonându-vă din timp și pe termene cât mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției: Bulevardul Magheru nr. 28—30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136—137, telex 11 126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația: 70 159 București, Bd. Magheru nr. 28—30, etaj 1, sectorul 1, Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

gama CORDIAL

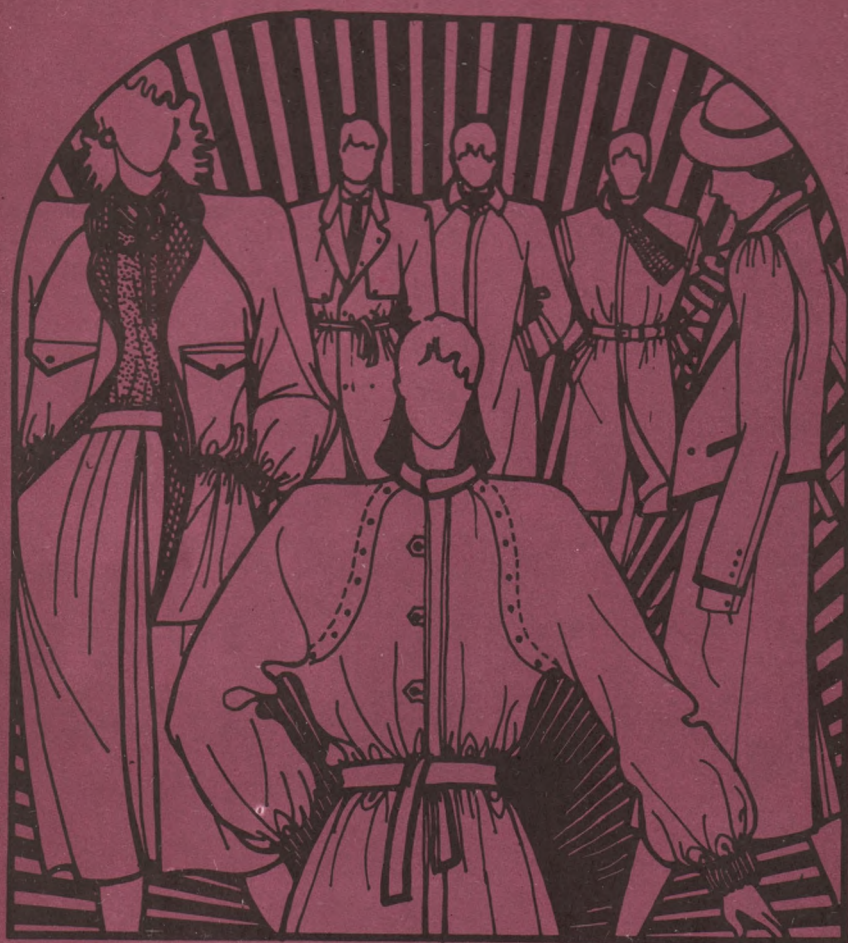
- CREMĂ PENTRU RAS
- DEODORANT
- LOȚIUNE DUPĂ RAS

Produsele cosmetice din gama CORDIAL obținute pe bază de extract de plante sînt destinate bărbaților.

Folosirea acestor produse conferă epidermei o acțiune tonică și revitalizantă, contribuind la menținerea echilibrului metabolic al pielii.

**NU UITAȚI: AVEȚI ÎNTÎLNIRE CU PRIMĂVARA!
CU CE VĂ ÎMBRĂCAȚI LA ACEASTĂ ÎNTÎLNIRE?**

Confecțiile de primăvară – deja prezente în magazinele comerțului de stat – prin croială, culori, modele, sînt creații de ultimă oră ale modei acestui sezon.

Se poartă : pardesie din stofă și țesături pufoase, sport, elegante, cu multe accesorii – capse, cataramă, broderii...

Se poartă : impermeabile din tercot, în nuanțe pastelate, și bej, și gri, și albe...

Se poartă : scurte, și bluzoane, și jachete, din relon, din diverse țesături tercot, uni sau în combinații de culori, cu multe accesorii...

Se poartă tot ce este lejer, confortabil, ușor de întreținut, vesel...

Se poartă **CONFECȚIILE !**

Confecțiile au avantajul de a putea fi probate, de a încerca pe loc mai multe modele și variante de culori, de a compara și a alege ceea ce vă vine mai bine.